Dzisiaj 16 stron

Wydanie wieczorne

Cena 20 groszy

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświąteczne tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr Marjan Chełmikowski, wiadomości potocznych Wiktor Uma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 525

Poznań, czwartek dnia 13 listopada 1930

Rok XXV

Na posterunku!

Działacze Stronnictwa Narodowego i Narodowych Komitetów Wyborczych i wogóle wszyscy wyborcy - narodowcy powinni ściśle uważać i przy świadkach protokolarnie spisywać wszelkie nadużycia i gwałty wyborcze. Należy do nich nietylko przeszkadzanie przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem odbyciu zgromadzeń wyborczych, swobodnemu wykonaniu prawa głosowania oraz głosowaniu lub obliczaniu głosów, lecz niemniej użycie przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu celem wywarcia wpływu na sposób głosowania osoby uprawnionej lub celem wstrzymania jej od głosowania. Grozi za to kara więzienia do lat pięciu.

Podkreślamy przytem, że przedawnienie następuje w tych wypadkach dopiero po trzech latach. To znaczy, że w naszym ręku jest wybranie momentu, w którym się stawi wniosek do prokuratury. Przestępców przeto rychlej czy później dosięgnie ręka sprawiedliwości.

Niezależnie od tego należy wszystko przewidzieć, ażeby uniemożliwić nadużycia i gwałty wyborcze. Należy np. wszędzie i wszystko zarządzić, ażeby naszym mężom zaufania nie można było wyrywać kartek wyborczych z numerem 4, gdy je rozdzielać będą na ulicach. Przytem każdy obywatel ułatwi pracę wyborczą, jeżeli sam z domu zabierze już kartkę wyborczą w kieszeni, oczywiście w czystym i wogóle beznagannym stanie.

Przestrzegamy przed oszustwami wyborczemi. Nie należy przyjmować kartek od osobników podejrzanych. Na kartce nie może być nic innego poza numerem 4. Trzeba np. uważać, by nie było też kropki za liczbą. A w lokalu wyborczym należy skonstrolować, czy urzędowa koperta wyborcza jest ostemplowana i czy jest próżna, czy niema w niej jakiej kartki wyborczej.

Należy się w ostatnich dniach spodziewać najprzeróżniejszych innych jeszcze fałszów wyborczych. Już pojawiają się wersje tak niemądre, jak ta np., że „czwórka" i „jedynka" łączą się, więc „najprościej" głosować na „jedynkę"; albo, że „czwórka" jest wycofana.

Stójcie sami, jak mur, przy „czwórce" i otwierajcie oczy ludziom, którzyby pod wpływem takiego czy innego fałszu byli zdezorjentowani w ostatniej chwili! Tłomaczcie, że wierzyć należy wyłącznie prasie narodowej i narodowym władzom wyborczym!

W ostatnich dniach spotęguje się jeszcze fala oszczerstw „sanacyjnych" za pomocą gazet, broszur i ulotek. Należy to wszystko drzeć i wyrzucać do kosza czy do śmietnika. Oświecajcie ludzi, by nikt oszczerstwom „sanacyjnym" wiary nie dawał.

Brońmy swoich praw obywatelskich! Nie pozwólmy zanieczyszczać swych domów. Nalepianie na nich afiszów jest bezprawiem, natomiast usuwanie z domów i szyb bezprawnie nalepionych afiszów jest przywróceniem stanu prawnego.

Apelujemy szczególnie do ks. ks. proboszczów, by nie pozwolili kościołów i budynków kościelnych oblepiać afiszami, a, o ileby to nastąpiło bezprawnie, by kazali szybko afisze usunąć.

Nie potrzeba tego robić zbyt wczesną porą, gdy ulice jeszcze są zupełnie puste i łatwo przystępne dla bojówek: ale zaleca się, by każdy, jako gospodarz domu, wykonał swe prawo, a usunął bezprawie przed rozpoczęciem się głosowania w lokalach wyborczych.

Żądamy od policji, by broniła prawa, a zarazem bezpieczeństwa obywateli państwa.

Poza tem wszystkiem zalecamy narodowcom zachowanie spokoju i równowagi. Idziemy do zwycięstwa, więc niechaj się denerwują ci, którzy poniosą klęskę. My bądźmy stróżami spokoju, ładu, porządku, pilnujmy legalności aktu wyborczego! Akt ten musi się tak odbyć, by każdy wyborca miał zabezpieczoną tajność wyborów!

Z pogodą w duszy i z pełną wiarą w pełne zwycięstwo idźmy do urny wyborczej!

Kandydaci listy narodowej nr. 4 w okręgu bydgoskim

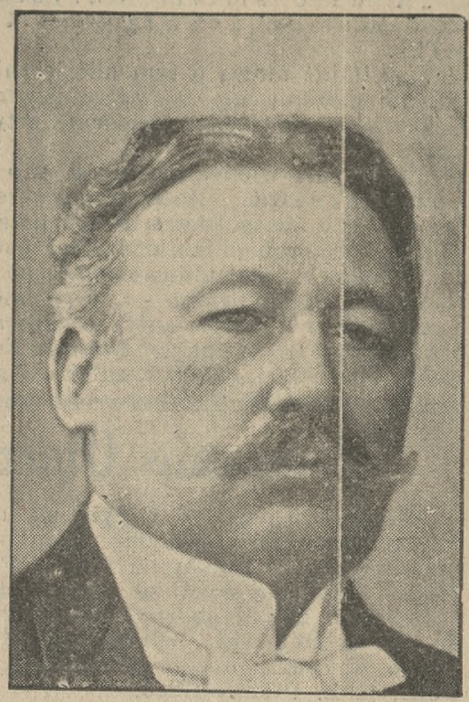

Trąmpczyński Wojciech, prawnik. Były marszałek Sejmu i Senatu, b. członek Rady Obrony Państwa. Zasłużony obrońca sprawy polskiej za czasów niewoli w parlamencie niemieckim i Sejmie pruskim

Petrycki Józef, dziennikarz w Bydgoszczy. Naczelny redaktor „Gazety Bydgoskiej". Były poseł na Sejm, organizator obozu narodowego, referent na licznych wiecach i zebraniach.

Dembiński Zbigniew, ziemianin w Węgiercach, pow. inowrocławskim. Członek Młodych Obozu Wielkiej Polski, oficer W. P., czynny na niwie społecznej i politycznej.

Cylkowski Stanisław, przemysłowiec w Bydgoszczy. Obożny wojew. pomorskiego O. W. P., kapitan rezerwy W. P., czynny na polu społecznem.

Robotnicy w Rosji Sowieckiej zamienieni w niewolników

Warszawa, 13. 11. (Tel. wł.). „Kurjer Warszawski" przynosi interesujące dane z dziedziny ustawodawstwa prasy w Rosji sowieckiej. Według tych danych, rząd sowiecki uchwalił projekt ustawy komisarjatu ludowego prasy o całkowitem zniesieniu państwowych biur pośrednictwa pracy. Wzamian ustawa ustanawia specjalne instytucje dla przygotowania kadr robotniczych i ich rozmieszczenia. Ogłoszona w tej sprawie instrukcja ustala, że siła robotnicza ma być przedewszystkiem kierowana do fabryk przemysłu ciężkiego. Nikt nie ma prawa zrzekać się zaproponowanej mu pracy.

W razie odmowy, winni są zaliczani do kategorji dezerterów, którym mogą być proponowane w ciągu pierwszych 6-ciu miesięcy jedynie najcięższe roboty. Gdyby robotnik odmówił przyjęcia i tego rodzaju pracy, traci wogóle prawo do pracy.

Wezwanie Chrześcij. Demokracji do głosowania na nr. 4

Krakowski „Głos Narodu", organ Chrześcijańskiej Demokracji na pytanie, jak głosować w okręgach, w których unieważniono listę tego stronnictwa, odpowiada w sposób następujący:

„Głosować należy na listę „Kat. bloku ludowego" nr. 19 tam, gdzie ona jest. Gdzie jej niema, głosować należy na listę Stronnictwa Narodowego nr. 4.

Przerażeni skutkami własnych gwałtów

„Przełom", organ lewicującego odłamu „sanacji", przerażony jest następstwami ostatnich gwałtów „sanacyjnych". Zamiast ostatecznego zgnębienia opozycji, wywołały one skutek wręcz odwrotny, bo powszechne oburzenie na „sanację". „Przełom" pisze:

„Bodaj przeciągnięto strunę. Były w robocie nietylko pałki, lecz i rewolwery. Byli ranni i to, podobno, ciężko. Mogli byli być zabici".

„Bojowe" metody walki są zresztą niecelowe. Efektem ostatnich głośnych zajść, jak mogliśmy się zorjentować, będzie jedynie przysporzenie w Warszawie głosów „czwórce" i ubytek spokojnych głosów mieszczańskich, a także „czułych serc" — dla „jedynki".

Jeszcze fatalniej wypadły dla „sanacji" objawy „silnej ręki" w Poznaniu i w Wielkopolsce.

Dar artysty

Warszawa, 13. 11. (PAT.) Kurjer Polski zamieszcza list otwarty do artysty malarza Adama Styki, w którym wybitny artysta opuszczając Warszawę po 2 miesiącach pobytu w związku z wystawą prac jego ojca, brata i własnych, deklaruje w imieniu swej matki, brata i własnem 3 prace swego ojca ś. p. Jana Styki dla Muzeum Narodowego i jedną dla Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie.

Art. 3-ci rozp. Prez. Rzp. z 12. IX. 1930 (Dz. Ust. nr. 64, poz. 509):

Kto używa przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu, celem wywarcia wpływu na sposób głosowania osoby uprawnionej lub celem powstrzymania jej od głosowania, ulega karze więzienia do lat pięciu.

Niebezpieczeństwo gospodarcze

II. Dzisiejszy kryzys światowy

Zakrawające na katastrofę nasze położenie gospodarcze w obecnej chwili tłumaczymy sobie ogólnym kryzysem światowym. Perjodyczne kryzysy gospodarcze oddawna znane są ekonomistom, i wszyscy wiedzą, że są nieuniknione. Obecny jest wyjątkowo ostry. Jeżeli w takich bogatych krajach, jak Anglja, Niemcy, nawet Stany Zjednoczone, położenie jest nad wyraz ciężkie, to cóż dziwnego, że nasz biedny kraj odczuwa je jeszcze gorzej...

Wszystko to mogłoby być słuszne, gdyby katastrofa obecna była zwykłym, tylko ostrzejszym od innych kryzysem, gdyby nie to, że jest ona właśnie katastrofą krajów najbogatszych. Biedniejsze dotyka ona w o wiele słabszym stopniu, albo nie dotyka ich wcale. Co więcej, szereg krajów mniej rozwiniętych gospodarczo, jak np. kraje Ameryki łacińskiej, dziś wchodzi w okres pomyślności i wykazuje gospodarczy postęp.

Ażeby zrozumieć to, co się dziś dzieje na całym świecie i u nas w szczególności, trzeba się uwolnić od wielu pojęć ubiegłej doby. Od wojny światowej zaczął się nowy okres dziejów, w którym trzeba operować pojęciami nowemi. Potrzeba wytężonej pracy myśli, ażeby sobie te nowe pojęcia wytworzyć: ten naród, który wcześniej do nich dojdzie, wcześniej zacznie postępować z sensem, na czem, ma się rozumieć wygra.

My, Polacy, jesteśmy z nałogu konsumentami pojęć, które do nas gotowe przychodzą z Zachodu. Wypaczamy je często u siebie, ale czynimy to zazwyczaj nieświadomie: wiarę w nie daje nam przekonanie, że są nie nasze, że pochodzą od narodów przodujących w cywilizacji. Mamy strach przed myśleniem na własną rękę i na własną odpowiedzialność.

To wleczenie się w ogonie cudzej myśli dużo już nam przyniosło złego w dziedzinie politycznej i społecznej, teraz zaś, gdy największem bodaj zadaniem chwili jest organizacja polskiej myśli gospodarczej i wypływającego z niej czynu, grozi nam największem niebezpieczeństwem.

Narody zachodnie, od których importujemy sobie rozum, narody przodujące w cywilizacji i panujące dotychczas w życiu gospodarczem świata, mają dziś ogromne przeszkody do zrozumienia tych zmian, które dziś w świecie zachodzą i do wytworzenia sobie nowych pojęć, potrzebnych w nowem położeniu. Zżyły się one tak z pojęciami ubiegłego okresu, że te weszły im w krew, zamieniły się w instynkty. Z drugiej strony, zachodzące dziś w świecie zmiany są dla nich nad wyraz niepomyślne, wprost tragiczne, i stwierdzenie tych zmian nie leży wcale w ich interesie: jest ono szkodliwe dla nich zarówno nawewnątrz, jak nazewnątrz. One też będą ostatniemi, które uznają te zmiany i przyjmą nowe pojęcia.

Mam w tym względzie bardzo ciekawe doświadczenie osobiste.

Po wojnie światowej stwierdziłem, że się przestałem orjentować w Europie, że nie umiem sobie wytłumaczyć zbyt wielu faktów i zbyt często nie rozumiem motywów postępowania ludzi, kierujących sprawami europejskiemi. Doszedłem rychło do przekonania, iż pochodzi to stąd, że nie rozumiem wcale powojennych stosunków gospodarczych. Zabrałem się tedy do studjów nad niemi, takich na jakie mój czas i moje przygotowanie pozwalały.

Na powojennej literaturze ekonomicznej zawiodłem się. Najgłośniejsze publikacje zamiast mi oświetlić zaciemniły mi tylko widnokrąg. Zabrałem się tedy do cyfr, do statystyki wytwórczości i wymiany wszystkich krajów świata.

Z tych cyfr jedna była najbardziej uderzająca mianowicie, olbrzymia liczba bezrobotnych w Anglji. Kraj, który świeżo zwyciężył swego najniebezpieczniejszego współzawodnika na rynkach światowych, Niemcy, któremu się udało zdezorganizować jego handel; a jednocześnie kraj, który stracił w wojnie znaczną liczbę ludzi, w kwiecie wieku, a więc robotników — ma taki nadmiar rąk do pracy!...

Przyglądając się bliżej cyfrom i zastanawiając się nad ich znaczeniem, doszedłem do przekonania, że rozpoczął się w dzisiejszej dobie wielki przewrót gospodarczy. Kunsztowna organizacja gospodarcza świata, w której kilka głównie narodów przerabia jego surowce i dostarcza mu swoich wyrobów, zaczyna się rozsypywać. Proces ten rozpoczął się już w przedwojennej dobie, a wojna światowa znakomicie go przyśpieszyła.

Gdym poszukiwał źródeł tego zjawiska, stawał mi stopniowo przed oczyma szereg potężnych jego przyczyn, przyczyn, których żadna siła usunąć nie jest zdolna i które sprawiają, że to rozsypywanie się dotychczasowego ustroju gospodarczego świata jest nieuniknione i musi postępować bardzo szybko.

Proces ten zmienia gruntownie położenie gospodarcze wszystkich krajów świata. Sprawia on, że najpewniejsza przyszłość zarysowuje się przed krajami, mającemi największe warunki samowystarczalności, niesie zaś rychłą katastrofę państwom, żyjącym w wielkiej mierze z eksportu przemysłowego. Najpierwszą i największą jego ofiarą musi być Anglja, po niej zaś muszą pójść Niemcy. Nie widziałem jeszcze wtedy, bo cyfry mówiły co innego, że zbliżają się do katastrofy i Stany Zjednoczone.

Znaczyło to, że po za perjodycznemi kryzysami i poprawami konjunktury, odbywa się stopniowa i szybka likwidacja dotychczasowego ustroju gospodarczego świata, w której jedni tracą, inni zyskują, a która jest katastrofą dla wielkich państw przemysłowych.

Roman Dmowski.

Kandydaci B. B. a Kościół

Na liście państwowej kandydatów B. B. nr. 1 do Senatu i do Sejmu czyta się nazwiska następujące:

„Nowak Stanisław, lat 71, prezes Związku Polskiego Naucz. Szkół Powszechnych (Senat).

„Smulikowski Juljan, lat 50, wiceprezes Związku Zawodowego Nauczycieli Szkół Powszechnych (Sejm)."

A zatem prezes i wiceprezes Zw. Naucz. Szk. Powsz., pp. Nowak i Smulikowski, są kandydatami B. B.

Po ostatnim zjeździe z 3 do 6 lipca b. r. tego Zw. Naucz. Szk. Powsz., w którym u steru są żywioły z obozu rządowego, wydali ks. arcybiskupi i biskupi polscy, z oboma ks. kardynałami na czele, odezwę z 9 sierpnia b. r., wywołaną rozprawą na zjeździe nad wnioskiem, żądającym szkoły świeckiej oraz innemi wystąpieniami przeciw religji, w związku z wieloletnią już działalnością Zw. Naucz. Szk. Powsz. w tym kierunku.

W odezwie swej ks. arcybiskupi i biskupi powiedzieli m. in.:

„Tej walce, przez odpowiedzialne czynnik Związku Nauczycieli Szkół Powszechnych tak niedwuznacznie wypowiedzianej religijności w szkole, jest naszym pasterskim obowiązkiem się przeciwstawić. Przeto w imieniu całego Episkopatu Polski, my, Komisja przez tenże Episkopat wybrana, postulaty, jakie na wzmiankowanym zjeździe krakowskim Związku nauczycielskiego wypowiedziano, pięt nujemy jako bezbożne i wrogie wierze, Kościołowi katolickiemu, a zgubne dla narodu i państwa. Protestujemy przeciwko temu, aby w takim duchu wpływano na nasze nauczycielstwo i aby usiłowano w takim duchu prowadzić młodzież szkolną."

Działalność Związku Naucz. Szkół Powsz. skłoniła władze duchowne do dokładniejszego zajęcia się jego zgubną działalnością. Poddał ją dokładnemu zbadaniu ks. Michał Klepacz, profesor seminarjum duchownego, w książce p. n. „Duchowieństwo wobec nowoczesnych prądów w Szkole Polskiej" (r. 1930, str. 178), gdzie na str. 20 i nast. przedstawione są dążności Zw. N. Szk. Powsz.

W szczególności pisze ks. prof. Michał Klepacz:

„W nr. 8-9 miesięcznika (wydawanego przez Związek) „Wiedza i Życie" czytamy w artykule niejakiego Leona Rotensztajna pod tytułem „Socjolog angielski o pochodzeniu mitów" następujący passus:

„Legendę o cierpiącym bogu, umierającym śmiercią męczeńską wczesną wiosną, znajdujemy w wielu religjach, pod różnym stopniem szerokości geograficznej." A dalej: „Zjadanie ciała boga przeszło z czasem w symbol" „I wszędzie tam, gdzie znajdujemy legendę o takim cierpiącym bogu, widzimy, iż bywa on uśmiercony właśnie wtedy, gdy kończy się okres jego młodości, mniej więcej około trzydziestego trzeciego roku życia."

„A więc śmierć Chrystusa i Komunja święta — to mity.

„Jeżeli już mowa o tym miesięczniku, nie możemy nie zauważyć jeszcze ciekawszych pod tym względem artykułów.

„Doskonale wiemy, czem jest wolnomularstwo. Rozróżniamy też masonerję t. zw. polską w latach przed i porozbiorowych (miała charakter więcej narodowy i stosunkowo mniej podlegała masonerji ogólno - europejskiej o charakterze wybitnie antykościelnym) oraz masonerję w innych krajach Europy i Ameryki. A jednak autor całego szeregu artykułów w „Wiedzy i Życiu", Stanisław Małachowski - Łempicki w przedstawieniu wolnomularstwa polskiego, pomimo przedmiotowego zresztą traktowania sprawy, wykazuje też pewne tendencje filomasońskie, np. omawiając stosunek Stolicy Apostolskiej do masonerji, tak kończy:

„Bulle (antymasońskie) papieży nie osiągnęły żadnego skutku. W lożach znaleźli się wybitni przedstawiciele duchowieństwa katolickiego. Kościół poczuł swą porażkę (sic!), gdyż w wieku ośmnastym więcej bull papieskich w tym przedmiocie nie było."

„Albo w innem miejscu pisze bardzo ciepło o uchwałach sejmowych, które, dzięki wolnomularstwu, skonfiskowały na rzecz państwa dobra biskupie i protegowały dążenia do utworzenia kościoła narodowego."

Dla tego samego rodzaju kształcenia nauczycieli, a za ich pośrednictwem młodzieży, przeciw religji należą np. takie artykuły „Wiedzy i Życia" wydawanej przez Zw. N. Szk. Powsz.:

„Jak przedstawia się dziś teorja Darwina o pochodzeniu człowieka" (dowodzenie, że człowiek pochodzi od małpy) w n-rze z maja 1928; „Wolter jako wolny mularz" w n-rze tym samym z maja 1928; i t. d. i t. d."

Oto działalność, na której czele stoją pp. Nowak i Smulikowski, działacze B. B.

Zebranie Obozu Wielkiej Polski

Wczoraj wieczorem odbyło się na sali p. Jarockiego zebranie członków Obozu Wielkiej Polski na miasto Poznań. Sala była wpełniona po brzegi.

Zebranie zagaił oboźny wojewódzki dr. St. Celichowski, witając władze Obozu w osobie oboźnego dzielnicowego, p. Z. Plucińskiego.

W słowie wstępnem oboźny wojewódzki wyjaśnił stanowisko Obozu do obecnych wyborów, poczem udzielił głosu p. Prof. dr. Winiarskiemu, który w świetnem przemówieniu przedstawił najważniejsze zagadnienia obecnej chwili, w wszczególności sytuację wewnętrzną Polski, jej stanowisko obecne wobec zagranicy, sprawy gospodarcze oraz ustrojowe.

Następny mówca, członek Komitetu Młodych Obozu Wielkiej Polski Dzielnicy Zachodniej p. Ryszard Piestrzyński scharakteryzował w doskonale ujętem przemówieniu wartość i znaczenie Ruchu Młodych dla chwili obecnej i dla przyszłości narodu, stwierdzając stały rozwój Ruchu mimo staczanej z nim walki.

Wszystkie przemówienia były burzliwie oklaskiwane.

Zebranie zakończono w entuzjastycznym nastroju odśpiewaniem „Hymnu Młodych" i okrzykiem na cześć Romana Dmowskiego oraz marszałka Trąmpczyńskiego. Spokoju nikt nie usiłował zakłócić.

Będzie pociągnięty do odpowiedzialności

Gniezno, 13. 11.

W ubiegłym tygodniu agitatorzy „sanacji" w Gnieźnie dostarczyli do każdego sklepu po jednym plakacie listy nr. 1 z podobizną Piłsudskiego. Wczoraj obchodził komendant „Strzelca" Antoni Janicki, wszystkie sklepy i magazyny, notując te, które plakatu nie wywiesiły — przyczem odgrażał się represjami.

Czy p. Janickiemu wiadomo, że tego rodzaju pogróżki karane są — w myśl ustawy o czystości wyborów — więzieniem do pięciu lat? P. Janickiego odpowiedzialność za jego postępki nie minie.

Dziecinne nabieranie

„Sanacyjny" świstek p. n. „Gazeta Pleszewska", który drukuje się w Jarocinie, zamieścił w nrze 91 przez całą szerokość na stronie pierwszej rzecz nader charakterystyczną, świadczącą, jakich to sposobów chwyta się „sanacja" dla zastraszenia i pozyskania wyborców. Pismo to, powołując się na informacje z miarodajnych źródeł, donosi o zamiarze zlikwidowania przez ministerstwo spraw wewnętrznych sześciu powiatów w województwie poznańskiem. Zdecydowana jakoby już była likwidacja powiatu wolsztyńskiego, mianowicie z powodu czynnego znieważenia miejscowego starosty p. Woźniaka. Pleszew rzekomo również należy do tych powiatów, które mają być zlikwidowane. Do tego doniesienia dołączona jest rada, ażeby głosowano na „jedynkę" — może to jeszcze zdołałoby wstrzymać grożące zarządzenie...

Co za dziecinne nabieranie ludzi! A możeby tak Poznań zamienić na wieś, a prezydenta Ratajskiego na sołtysa, żeby jego mieszkańców zmusić do uległości?!...

Agitacja „jedynki" wśród koni

W n-rze „Kurjera Wileńskiego" (rządowego) czytamy:

„Nietylko ludzie, nawet konie powinny odmawiać swą „końską modlitwę" za marszałka Piłsudskiego, który znacznie ulżył ich losowi".

Kasztanka, jak widać, ciągle żyje w pamięci „sanatorów", którzy, spostrzegłszy, że ludzie nie chcą ich już popierać, zaczynają zabiegać o względy zwierząt. Życzymy im tam powodzenia...

Ziemiański kandydat — socjalista Hołówko

Warszawski „Robotnik" pisze o kandydacie czołowym BB w okręgu święciańskim i nowogródzkim:

„P. Tadeusz Hołówko napisał w swoim czasie dobrą, chociaż przesadną może, broszurę p. t.: „Ziemianie". Broszura odsądzała ziemian, mówiąc bezstronnie, od czci i wiary. Ponieważ p. Hołówko kandyduje dzisiaj na wspólnej liście z p. Mackiewiczem, z p. Wańkowiczem i t. d., proponujemy tedy publicznie redakcji „Słowa" (p. Mackiewicza w Wilnie), że przyślemy jej bezpłatnie 100 egzemplarzy „Ziemian" p. Hołówki pod warunkiem, że Związek Ziemian rozkolportuje ją..."

P. P. S., do której p. Hołówko należał, powiada, że broszura była... dobra, tylko przesadna, co nikogo nie zdziwi, bo p. Hołówko... wszędzie wyprzedzał innych.

Składajcie ofiary na pomnik Najśw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu! Zebrane pieniądze wracają znów przez pracę przy budowie do społeczeństwa. Konto nasze w P. K. O. nr 207 470.

Straszna katastrofa w Lyonie

Wskutek obsunięcia się ziemi zniszczoną została cała dzielnica — Pod gruzami zawalonych domów poniosło śmierć około 100 osób

Paryż, 13. 11. (Tel. wł.) Straszna katastrofa wydarzyła się nocy dzisiejszej w starej dzielnicy Lyonu. Na skutek usunięcia się ziemi zapadł się mur, podtrzymujący nadwyrężone zabudowania szpitala miejskiego, przyczem znajdujący się tu przy klinice pawilon mieszkalny uległ zupełnemu zniszczeniu.

W pawilonie zamieszkiwały pielęgniarki szpitalne i służba szpitalna. Według dotychczasowych doniesień kilkadziesiąt osób poniosło śmierć, a wiele jest rannych. Liczba ich jednak nie została jeszcze ustalona.

Budynki wspomniane położone są na wzgórzu, na którem zresztą mieści się niemal cała dzielnica.

Wskutek ostatnich deszczów osunęła się też część wzgórza. Przypuszczają ogólnie, że powodem katastrofy są właśnie ostatnie opady, które nadwyrężyły fundamenty starych budowli.

Przyczyną katastrofy ostatnie deszcze

Paryż, 13. 11 (Tel. wł.) Katastrofa zapadnięcia się domów w starej dzielnicy Lyonu przybiera z każdą godziną na rozmiarach. Według dalszych szczegółów, nadchodzących z miejsca katastrofy, osunięcia ziemi powtórzyły się kilka razy. Pierwsze osunięcie miało miejsce o godz. 1-ej po północy, drugie o 2-giej. Dalsze nastąpiły o 2.25, o 2,50 — i ostatnie o godz. 4-ej. Za każdym razem zapadało się kilka domów; dotychczas katastrofie uległ cały szereg bloków kamienic.

Dzielnica nawiedziona katastrofą, położona jest wokół wzgórza św. Jana opodal zbiegu rzek Rodanu i Saone. Wobec możliwości dalszych osunięć się ziemi na wzgórzu policja budowlana zarządziła opróżnienie kilkunastu najwięcej zagrożonych domów, głównie starszej budowy. Policja i straż ogniowa rozpoczęły szeroką akcję ratowniczą.

Mieszkańcy zaskoczeni zostali przez katastrofę we śnie. Z nieludzkiem krzykiem zaczęli wybiegać na ulice, szukając często swoich dzieci żon, względnie ojców i rodzeństwa. 30 osób, które w pierwszej chwili schroniły się do pobliskiej kawiarni w godzinę później zaskoczyła druga katastrofa, a dom w którym mieściła się ta kawiarnia runął również, grzebiąc pod sobą osoby zamieszkałe w tym budynku oraz ofiary sąsiedniego bloku.

Policja zarządziła pozatem opróżnienie bloków położonych przy ulicach Trassamac i sąsiadującej z nią, którym grozi również zapadnięcie się. Przy pierwszem osunięciu się ziemi w głównym ośrodku katastrofy powstał rów szerokości 50 metrów. Liczba ofiar w zabitych wynosić ma około 70 osób, a tyleż ma być rannych.

Paryż, 13. 11. (Tel. wł.) Według dalszych szczegółów, nadchodzących z miejsca katastrofy, liczba zabitych dochodzi obecnie do 80 lub nawet 100.

Wiadomości, nadchodzące bezpośrednio z miejsca nieszczęścia, są bardzo sprzeczne. Jedne mówią o 100 zabitych, drugie natomiast zaprzeczają temu stwierdzając równocześnie, że faktyczna liczba nie jest jeszcze znana i że trudno w chwili obecnej podać jakiekolwiek dane o rozmiarach katastrofy. Z wydanego przez „Petit Parisien" nadzwyczajnego dodatku wynika, że dotychczas wydobyto z pod gruzów zawalon. domów 60 zabitych. Liczba rannych dochodzi do 100. Na miejsce katastrofy wysłano oddziały ratownicze i policję oraz wszystkie oddziały strażackie okolicy.

Wstrząsające sceny

Paryż, 13. 11. (Tel. wł.) Z dalszych szczegółów katastrofy w starej dzielnicy Lyonu dowiadujemy się, że na dwóch ulicach, położonych obok kliniki szpitalnej, której budynek administracyjny wraz z sąsiadującym z nim pawilonem mieszkalnym, pierwszy uległ katastrofie — zostały przy drugiem osunięciu się warstw ziemi zniszczone prawie wszystkie znajdujące się przy nich domy. Oddziały policji i straży ogniowej, zajęte uprzątaniem gruzów względnie wydobywaniem ofiar, zaskoczone zostały przez walące się gruzy i pogrzebane pod nimi.

Według wydanych urzędowo komunikatów nad ranem zdołano z pod gruzów wydobyć 20 osób, które jednak odniosły tak ciężkie obrażenia, że niemal wszystkie musiano odstawić do szpitala. Wzgórze św. Jana na którem zbudowana jest prawie cała dzielnica, składająca się w całości ze starych i słabo zbudowanych domów, zapadło się na przestrzeni 300 metrów.

Policja zarządziła w dalszym ciągu opróżnienie kilkaset mieszkań, w których zachodzi niebezpieczeństwo zapadnięcia się. Pozatem zorganizowana została specjalna służba bezpieczeństwa i porządku publicznego, zajmująca się przedewszystkiem ulokowaniem rodzin z opróżnionych mieszkań, ofiar katastrofy. Wiele kobiet i dzieci błąka się, częściowo tylko w bieliźnie, po ulicach. Wiele osób schroniło się do katedry, gdzie oczekują, modląc się, na pomoc.

„Stahlhelm" prze do nowej wojny

Ludendorff jest ostrożniejszy

Berlin, 13. 11. (PAT). Wczoraj odbył się w Dreznie meeting „Stahlhelmu".

Poseł niemiecko-narodowy Schmidt wezwał rząd Rzeszy do podjęcia ofensywy celem obalenia postanowień traktatu wersalskiego, ograniczających swobodę zbrojeń niemieckich. Naród niemiecki, podkreślił mówca, zgadza się chętnie na przywrócenie służby wojskowej w Niemczech. Sprawa uzbrojenia Niemiec jest dziś centralnym problemem europejskim.

Przywódca „Stahlhelmu" Düsterberg zaznaczył, że hasło „Precz z wojną" uważane być musi w Niemczech za nonsens i że Niemcy mają obowiązek zbrojenia się, o ile nie chcą stać się terenem przemarszu wojsk innych w razie wybuchu wojny. Tylko silna armja, twierdzi Düsterberg, zastąpić może ochronę naturalną Niemiec. Obok zbrojenia najpilniejszem zadaniem polityki „Stahlhelmu" jest popierać dążenia kół nacjonalistycznych celem zdobycia władzy wewnątrz państwa. „Stahlhelm" oczekuje od nowego szefa Reichswehry, że, w myśl swych przyrzeczeń, uczyni wszystko, ażeby podtrzymać ducha narodowego w armji niemieckiej. „Wiemy, że Moskwa, oparta na swym przemyśle wojennym, zamierza w r. 1932 rozpocząć kroki w kierunku zachodu. Rząd sowiecki stanąć może wobec przymusu uczynienia tego ze względu na stosunki wewnętrzne w Rosji. Gdyby do tego doszło, wybuch nowej wojny światowej stałby się faktem".

Przed przekształceniem Indyj w dominjum brytyjskie

Konferencja „Okrągłego Stołu"

Londyn, 13. 11. (PAT.) Wczoraj w południe król Jerzy dokonał w izbie lordów otwarcia konferencji „okrągłego stołu", której dalsze obrady podjęte będą we wtorek w pałacu św. Jakóba, gdzie obradowała również konferencja morska.

Celem obecnej konferencji jest uzgodnienie zasad projektu ustroju Indyj. Projekt ten będzie musiał być przyjęty przez parlament brytyjski. Rząd nie wystąpi z ułożonym zgóry porządkiem dziennym, wchodzi jednak za rzecz pewną, że ze strony delegatów Indyj Brytyjskich wniesiony będzie natychmiast projekt statutu dominjalnego, któremu delegacja brytyjska zasadniczo nie sprzeciwi się, kwestjonując jedynie wyraźnie niedogodne dla siebie szczegóły projektu oraz termin wprowadzenia go w życie. Znamiennem jest, że delegaci Indyj Brytyjskich, wśród których większość stanowią Hindusi a mniejszość Muzułmanie, na prezesa swej grupy wybrali przywódcę Muzułmanów słynnego Aga-Chana, co ma symbolizować jednolity front Hindusów i Muzułmanów na konferencji.

Po przemówieniach powitalnych króla, premjera Mac Donalda i kilku delegatów Indyj, na wniosek maharadży Patiala, prezesa grupy maharadżów, poparty przez Aga-Chana w imieniu grupy Indyj Brytyjskich, przewodniczącym konferencji obrano przez aklamację premjera Mac Donalda. Konferencja potrwa zapewne 3 miesiące.

Londyn, 13. 11. (PAT.) W konferencji „Okrągłego stołu" bierze udział 90 delegatów a mianowicie: 17 przedstawicieli angielskich, 16 przedstawicieli oddzielnych państewek indyjskich i 57 przedstawicieli Indyj Brytyjskich. Indyjskie stronnictwo kongresowe nie jest reprezentowane, ogłosiło bowiem bojkot konferencji. Konferencja zbiera się na podstawie zmodyfikowanej ustawy z r. 1919, która przewiduje, iż po pewnym okresie czasu postęp konstytucyjny Indyj winien być zbadany. Zadaniem konferencji jest doprowadzenie w miarę możności do porozumienia co do sposobu, w jaki Indje zostaną wcielone do Imperjum Brytyjskiego. Wczorajsze posiedzenie rozpoczęło się z wielką uroczystością. Wszyscy książęta hinduscy przybyli w galowych szatach.

Zwolnienie red. Zajączka

Kraków, 13. 11. (Tel. wł.) Aresztowany red. Edward Zajączek z Bielska-Białej został zwolniony.

Komendant policji państw. na m. Poznań

znowu skazany na 10 dni aresztu względnie 300 zł kary

Przed sądem powiatowym w Poznaniu toczyła się dzisiaj sensacyjna rozprawa przeciwko komendantowi policji państwowej na miasto Poznań podinspektorowi Greffnerowi o to, że na rozprawie publicznej dnia 27 czerwca 1930 r. (Greffner contra dr. Raczek) zwrócił się do tego ostatniego z groźbą, iż takich ludzi, jak dr. Raczek należy niszczyć jako szkodników.

P. dr. Raczek wytoczył skargę z par. 185 k. k., czując się słusznie obrażony. Na świadków powołano pp.: przewodniczącego wspomnianej rozprawy sędziego Długołęckiego, aplikanta sądowego Chybkiego i asystenta prokuratury Tustanowskiego. Oskarżony przyznał się całkowicie do winy, stwierdzając iż groźbę wypowiedział zupełnie świadomie. Po przesłuchaniu dwóch świadków trybunał ogłosił wyrok, mocą którego podinspektor Greffner został zasądzony na 10 dni aresztu z zamianą na 300 zł grzywny i ponoszenie wszystkich kosztów sądowych. Oskarżycielowi dr. Raczkowi sąd zezwolił na ogłoszenie wyroku w „Kurjerze Poznańskim" i w „Dzienniku Poznańskim".

W imieniu oskarżyciela występował mec. Howorka. Obszerniejsze sprawozdanie opublikujemy później. (tr)

Kongres władz masonerji

(KAP) Tegoroczny kongres władz wolnomularskich odbył się w Brukseli. Reprezentowane były 32 wielkie loże. Omawiano zwykły program pracy i postanowiono, że następny kongres w roku 1932 odbędzie się w Konstantynopolu. Fakt ten jest nowym dowodem, że obecnie masonerja organizuje się na całym półwyspie bałkańskim. Ośrodkiem tej akcji organizacyjnej jest Wiedeń.

Zjazd brukselski połączony był z wycieczkami do Liège i Antwerpji, gdzie różne stowarzyszenia wolnomularskie urządzały demonstracje na rzecz pokoju. Zjazd uświetniony został galowem przedstawieniem w „Theatre de la Monnaie", na które uczestnicy kongresu przybyli w ubiorach wolnomularskich, przybrani w fartuszki i emblematy masońskie.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.9325 zł; w Gdańsku na Warszawę 8.923 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mkn. w dewizach 212,18 do 212.48 zł, gotówką 211.78 zł; za 100 guldenów gd. w dewizach 172.92 do 173.18 zł, gotówką 172.58 zł.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 13. 11. 1930 r.

Dzisiejsza giełda miała w dalszym ciągu tendencję utrzymaną i w niektórych papierach był widoczny brak materjału.

Z papierów państw. płacono za 5 proc. poż. konwersyjną 47½% i za premj. dolarowe 54.— (za sztukę 5-dol.), zaś poż. inwestycyjną oddawano po 100.— Z papierów lokacyjnych Pozn. Ziem. Kredyt. poszukiwano 4 proc. listy zast. konwert. po 38 proc., natomiast oddawano 6 proc. listy żytnie po 17,50 (za 1 ctr. mtr.) i 8 proc. listy dolarowe (stare) po 92 proc. (przy dew. 8.90).

Akcje bankowe wzgl. przemysłowe bez notowania z powodu braku obrotów. Dopytywano się o Bank Polski po 159.—, jednakże nie było oddawców.

Ceduła Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominału)

5% Pożyczka konwersyjna 47½% P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziem. Kredyt. 92% O.
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 38% P.

(Kurs w złotych).

6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kred. 17,50 O.
5% Pożyczka premjowa serja II 54.— P.
4% Premj. Pożyczka Inwestyc. 100.— O.

Tendencja utrzymana.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 13. 11. 1930 r.

Waluty Gotówka

Dolary St Zjedn. tr.: 8.92½, sp.: 8.94½, kup.: 8.90½.

Dewizy:

	trans.	sprzed.	kup.
Holandja	359,07	359,97	358.17
Londyn	43,33½	43,44	43,23
Nowy Jork	8,914	8,934	8,894
Nowy Jork kabel	8,923	8,943	8,903
Paryż	35,04	35,13	34,95
Praga	26,45	26,51	26,39
Szwajcarja	173.07	173,50	172,64
Sztokholm	239,31	239,91	238,71
Wiedeń	125,65	125,96	125,34
Berlin	212,56		

Tendencja przeważnie słabsza.

Papiery wartościowe i obligacje.

4% poż. inwest.	99,50
4 proc. inw. ser. jne sztuki	101,50
5% poż premj. dol.	54,50
3% poż. bud.	50,00
5% poż. konw.	48,50

Akcje w złotych:

Bank Polski	160,50—160,25
W. T. F. Cukru	0,00— 34 25
Norblin	35,75— 36,00
Ostrowiec	0,00— 47,25

Tendencja przeważnie mocniejsza.

Komentarz.

Papiery państwowe utrzymane. Listy zastawne przeważnie utrzymane. Dla akcji tendencja przeważnie mocniejsza Bank Polski słabszy. Cukier mocniejszy. Norblin i Ostrowiec mocniejszy.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg. reszta za 100 kg.

Berlin, 13. 11. 1930 r.

Pszenica march. od st. załad. 75—76 kg.	250.00—251.00
Tendencja mocniejsza.	
Żyto march. od stacji załad. 70—71 kg.	152.00—154.00
Tendencja słabsza	
Żyto march. franco dom tr.	0.00 164,00
Tendencja słabsza	
Jęczmień march. brow. od st. załadowania	186.00—212,00
Tendencja nieco mocniejsza.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	170.00—180.00
Tendencja nieco mocniejsza.	
Owies march od st załad.	141.00—151,00
Tendencja spokojna.	
Mąka pszenn.	29.00—37.50
Tendencja spokojna.	
Mąka żytnia przemiał do 60%	24.50—27.25
Tendencja spokojna.	
Ospa pszenna	8.00 8.50
Tendencja spokojna.	
Ospa żytnia	7.50— 8,00
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	25.00—31.00
Groch dr jadalny	24.00—26.00
Groch pastewny	19.00—21.00
Peluszka	19,00—20.00
Bób polny	17.00—18.00
Wyka	17.00—20.00
Makuch rzepakowy	8.50— 9.25
Makuch lniany	14.50—14.75
Wytłoki suche paryt. Berlin	5.30— 5.80
Śrót Soya	12,10—12,80
Ziemniaki jadl białe i nieb. z Odenwald	1,00— 1,20
Ziemniaki jadalne czerwone	1,20— 1,40
Ziemniaki jadalne żółte	1.40— 1,60

Ogólna tendencja niejednolita.

Notowania złotego w Berlinie
z dnia 13. 11. 1930 r.

Wypłaty na Warszawę	46.90 —47.10
Noty wiell e	46,875—47,275

Co się dzieje w Brześciu?

Korespondent „Il. Kurj. Codz." uzyskał przepustkę do fortecy w Brześciu nad Bugiem, gdzie miał możność zapoznania się z celami więziennemi i był przyjęty przez pułk Biernackiego Przybywszy do więzienia, dziennikarz został poddany osobistej rewizji, odebrano mu wszystkie drobne przedmioty, jak zegarek, klucze, ołówki itd., poczem dla przezorności zamknięto go na godzinę w jednej z cel. Dzięki temu mógł się nieco zapoznać z życiem więziennem Oto wyjątki z jego opisu:

„Cela ma 5 kroków długości i 3 kroki szerokości. Biała, tynkowana, pachnie raczej biedą, niż wilgocią. Na wysokości około 3 mtr. przy pułapie żarówka elektryczna W lewym kącie łóżko żelazne długości 3 kroków i szerokości 1 i pół kroka. Starannie je oglądam Pod wysokim siennikiem trzy deski. Siennik z grubych worków i z grubej słomy pokryty jest prześcieradłem z surowego płótna, poduszka (woreczek ze słomy) w poszewce z surowego płótna, na tem koc szaro - bronzowy Przy łóżku taburet. W prawym kącie spluwaczka, w lewym kubeł z nakryciem i konewka Na ścianie wieszak z trzema kołkami drewnianemi. Wreszcie prostej konstrukcji kocioł centralnego ogrzewania

„Podchodzę do okna Umieszczone znacznie ponad wzrostem człowieka jest ono podwójne, wewnątrz odrutowane, z zewnątrz okratowane i zasłonięte blaszanym koszem. Widać przez nie tylko niebo.

„Ale przejdźmy do prawej ściany, na której jest zawieszony regulamin specjalnego oddziału Nr IX przy wojskowem więzieniu śledczem w Brześciu

„Porządek dzienny zawiera 16 punktów. Ustalają one służbę i pracę więźniów, pobudkę, capstrzyk, godziny śniadań, obiadów, kolacyj, przechadzki, porządek w celach, raporty, przepisy odnośnie chorób, sprawy golenia i strzyżenia więźniów, kary, zakaz pisania listów i ich otrzymywania, zakaz posiadania papierów i ołówków, karę za ewtl uszkodzenie mebli więziennych.

„A więc w każdej celi ustala się dyżurnego, odpowiedzialnego za porządek w niej.

„Wstają o godz. 6 rano w porze zimowej, t. j. od dn. 1 października do końca marca, a w porze letniej, od 1-go kwietnia do końca września, o godz. 5 rano. W niedzielę i święta mogą spać godzinę dłużej. Śniadania wydawane są o godz. 7 rano (latem o godz 6 rano), obiad o godz. 12 w południe, a kolacja o godz. 5,30 popołudniu. Na spożycie zarówno śniadania, jak i obiadu i kolacji więźniowie mają pół godziny czasu

„O godz. 9 wieczorem wszyscy więźniowie muszą bezwzględnie kłaść się na spoczynek.

„Przechadzki odbywają się w porządku, ustalonym przez panów oficerów, dwójkami (celami). Więźniowie, spacerując, mogą ze sobą rozmawiać, natomiast nie mogą się komunikować z więźniami, osadzonymi w innej celi.

Przechadzki normalne rozpoczynają się około godz. 2 popoł. i mogą trwać pół godziny. Więźniom nie wolno hałasować, przystawać na wysokości okna i kłaść się w dzień na łóżku. Muszą wykonywać wszelkie zlecenia swoich przełożonych Stawanie do raportu odbywa się o godz 11 w południe Wówczas więźniowie mogą przedstawiać swoje dezyderaty oficerom, odbierającym raport. Do płk Biernackiego wolno się zwracać więźniom tylko w razie nieuwzględnienia życzeń ich przez dyżurnego oficera Więźniowie są obowiązani kłaniać się swoim władzom przełożonym i podczas spacerów przystawać na każde „stój" Cele utrzymywać muszą w bezwzględnej czystości Są strzyżeni i przynajmniej raz na tydzień muszą być goleni (wąsy nie są golone) :są prowadzeni do umywalni — wszystko oczywiście na terenie więzienia Wypadki choroby więźniowie winni meldować władzy przełożonej.

„W razie choroby, po odpowiedniem orzeczeniu lekarskiem, więźniowie mogą leżeć w dzień na łóżku Zarówno symulacja, jak ukrywanie choroby są jednakowo karane.

„Kary regulaminowe, to ciemnica twarde łoże, chleb i woda oraz przeniesienie do celi samotnej (widocznie do takiej, w której wypadło mi czekać)."

Z okna celi korespondent dojrzał spacerujących pod nadzorem na podwórzu dwóch b. posłów Jednym z nich był p. Lieberman, drugim okazał się b poseł ukraiński Kohut. P Lieberman „nosi granatowy płaszcz z aksamitnym kołnierzem, ciemno - szary kapelusz, ciemne spodnie i jasno - żółte pantofle" B. poseł socjalistyczny „patrzy w ziemię, wydaje się, jakby przygarbiony w tym swoim ciemnym kapeluszu, nasuniętym na czoło . porusza delikatnie ustami, widocznie mówi bardzo cicho do swego sąsiada, który się trzyma bardzo prosto i głowy nie schyla."

Opuszczając gabinet pułk Biernackiego, korespondent dojrzał scenę wyprowadzania na spacer więzienny b. posła Kiernika Scenę tę tak opisuje:

„Widzę, jak b pos Władysław Kiernik, obok którego postępuje w kolei Sawicki Adolf kłaniają się idącemu przez dziedziniec płk Biernackiemu, który ich odsalutowuje. P. Kiernik jest w zimowem palcie z fokowym kołnierzem i w ciemnym kapeluszu, jego sąsiad nosi bronzową jesionkę i wciąż schyla się, wciągając na nogi pantofle. Widzę teraz, że więźniowie są pozbawieni sznurowadeł, kołnierzyków i krawatów

„Odprowadzany, przechodzę przez dziedziniec. Poseł Kiernik zauważył mnie, poznał. W milczeniu zamieniliśmy ukłon. Trwało to jedną chwilę. Przez chwilę tę zdawało mi się, że dr Kiernik zrobił taki ruch głową, jakby chciał coś powiedzieć, że wzrok jego biegnie za mną.

„Ale za mną zamknęła się więzienna brama."

Z innych szczegółów dowiadujemy się, że uwięzieni posłowie otrzymują obecnie książki z zakresu historji pułków polskich. Innych posłów, poza wymienionymi, nie widział.

O wzorową drukarnię

Nawiązując do pisma p. Michała Kulińskiego w n-rze 521 „Kurjera Poznańskiego" o niesłychanych niechlujstwach w dawnej drukarni b. „Przeglądu Porannego" nadesłał nam jeden z naszych czytelników na prowincji bardzo charakterystyczny opis miejscowej drukarni, w której drukuje się pisemko sanacyjne. Miejscowości nie wymieniamy, gdyż nie chcemy szkodzić nikomu. Chodzi nam jedynie o rzecz samą. Opis ten brzmi:

„Całe urządzenie drukarni mieści się w jednej ubikacji podwórzowej. Urządzenie to składa się z motoru gazowego, maszyny drukarskiej płaskiej, maszyny drukarskiej o zapędzie nożnym, maszyny do cięcia papieru, tygla do odlewania ołowiu oraz zecerni o kilku regałach. Pozatem w powyższej ubikacji deskami oddzielone jest miejsce, służące za magazyn papieru i druków. Ubikacja ta łączy się bezpośrednio z kuchnią i mieszkaniem prywatnem właściciela, pod nią znajduje się piwnica, w której magazynuje się węgle, a wejście do niej prowadzi z drukarni przez otwór w podłodze. Posadzka w drukarni jest drewniana. Obok drukarni mieszczą się ustępy i to tak blisko, że sąsiedztwo to zecerzy dobrze czują. W zimie drukarnia opalana jest małym, zużytym już piecykiem żelaznym, który stoi w sąsiedztwie (około 4 metr.) motoru gazowego. Pasy zapędowe są niedostatecznie ubezpieczone i bywają normalnie zakładane na koło zapędowe maszyny podczas biegu motoru, gdyż w przeciwnym razie trudno byłoby, ze względu na zużycie motoru, go wogóle uruchomić. W czasie pracy rozchodzi się po drukarni zapach spalonego gazu, co przyprawia pracowników często o bóle głowy, zwłaszcza zimą, gdy okien nie można mieć stale otwartych. Zaznaczyć trzeba, że personel drukarni składa się w części z osób niepełnoletnich, a nawet dwaj chłopcy nie liczą jeszcze lat 17. Drukarnia ta jest oczywiście bez przeszkód z jakiejkolwiek strony czynna: drukuje się w niej jedno z prowincjonalnych pism sanacyjnych".

O p. Sasie i „Letnisku Pocztowców"

Zarząd i rada nadzorcza „Letniska Pocztowców" oświadcza na łamach wyborczego organu „sanacyjnego", że p. Antoni Sas, osławiony kandydat B B w Poznaniu, został wprawdzie wybrany do zarządu „Letniska Pocztowców" (teraz już się to przyznaje!), ale... „bez jego wiedzy". Zdaniem zarządu i rady nadzorczej p. Sas.... „w istocie nie był członkiem zarządu, ponieważ zrezygnował".....

Otóż stwierdzamy ponownie, że podpis własnoręczny p. Sasa figuruje na dokumentach „Letniska Pocztowców" z pieczęcią jego zarządu.

Zarząd i rada nadzorcza twierdzą ponadto, że w sprawie „Letniska Pocztowców" jest — wszystko w porządku Radzimy — odczekać tego co o tym porządku powie prokuratura i sąd Toć sprawa jest w ręku prokuratury.

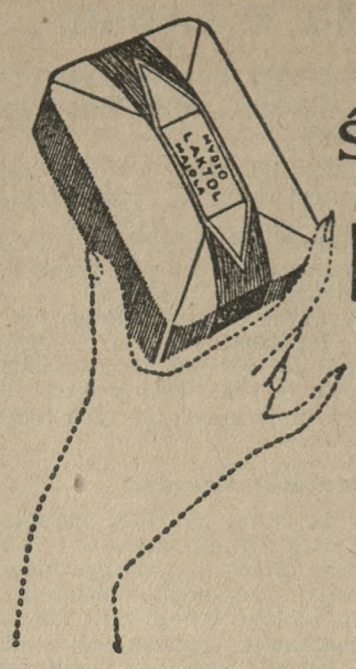

MYDŁO ŚMIETANKOWE

LAKTOL MAJOLA

jedyne do mycia twarzy jesienią i zimą udelikatnia cerę, absolutnie łagodne, pieniste, ładnie pachnące.

Zbędne wysiłki

Czołowy kandydat B. B. w okręgu bydgoskim ks. prałat Czaplewski ogłasza w prasie „sanacyjnej" wyjaśnienie, dlaczego kandyduje z listy nr. 1. Ks. prałat Czaplewski uważa mianowicie, że jedynie B. B. jest tarczą dla wszelkiego radykalizmu, gdyż, jak pisze, Narodowa Demokracja jest za słaba, aby przeciwstawić się lewicy.

Tymczasem wiadomo, że właśnie B. B. gromadzi również żywioły radykalne i przeciwne Kościołowi. Razem z B. B. idą socjaliści z pod znaku Smulikowskiego, którzy pod względem doktrynalnym niczem nie różnią się od P. P S-ców. Wiadomo również z jakim zapałem do listy B. B. odnoszą się marjawici, hodurowcy, prawosławni i Żydzi. Ks. Czaplewski, nawołując by głosowano na niego w okręgu, przyczynia się pośrednio do zdobycia mandatów przez Mendelsohnów, Wiślickich, Pomianowych itd., którzy stoją na liście państwowej B. B.. Czy wraz z nimi oraz z Sanojcą i Smulikowskim chce walczyć z radykalizmem czołowy kandydat jedynki w Bydgoszczy?

A co do tego, czy „Narodowa Demokracja" jest słaba, czy silna dowiemy się w dniach 16 i 23 listopada Może więc ks. Cz. wstrzyma się do tego czasu ze swą oceną.

Jego „wyjaśnienia" nikogo nie przekonają i ks. Cz. niepotrzebnie się wysila w symitowaniu się.

Wypuszczeni z kryminału

Aresztowani przez policję w dniach 11 i 12 b. m. i osadzeni w areszcie policyjnym pp. Bartkiewicz, Czaplicki (urzędnik naszego wydawnictwa), Dekiert, Witold Leitgeber, Ławniszonis i Malinowski przewiezieni zostali we środę w południe wozem aresztanckim, pod eskortą dwóch policjantów, z placu Wolności do więzienia śledczo-karnego przy ul. Młyńskiej. Dzisiaj rano stanęli przed sędzią śledczym, który zwolnił ich wszystkich natychmiast dla braku dowodów winy. Nadmienić należy, że wymienieni przepędzili jedną noc w areszcie na policji a drugą w więzieniu przy Młyńskiej, — student Bartkiewicz przesiedział 53 godziny a student Ławniszonis nawet 55 godzin. Większość z nich aresztowała policja z powodu tego, że uszkodzili porozlepiane nielegalnie bohomazy agitacyjne „sanacji moralnej" Sędzia nie dopatrzył się w tem oczywiście żadnej winy, bo tak też jest istotnie. Każdemu wolno tego rodzaju plakaty zdzierać, za wyjątkiem wszelkich obwieszczeń władz publicznych oraz tych plakatów partyjnych, które są porozlepiane po słupach miejskich. Gdyby policja zatrzymywała kogokolwiek z powodu zdzierania tego rodzaju nielegalnie porozlepianych plakatów lub zgoła go aresztowała, winien wnieść niezwłocznie doniesienie karne na tych funkcjonarjuszy policyjnych, a kara rychlej czy później ich nie minie.

Każda plama znika natychmiast

po użyciu najnowszego środka do czyszczenia i wywabiania plam pod nazwą NIEMAPLAM.

Bezwonny i szybko ulatniający się NIEMAPLAM czyści wszystko, poczynając od różnych części odzieży i najdelikatniejszych tkanin, a skończywszy na ciężkich materjach i dywanach.

Do nabycia wszędzie.

Wyrób Towarzystwa STANDARD NOBEL w Polsce, S. A.

NIEMAPLAM

nw 1967

Z bagna „ideowych" „sanatorów"

Tutejszy oszczerczy śmietnik wyborczy p. t. „Przegląd Poznański", organ „ideowej" i „demokratycznej" inteligencji „sanacyjnej", jest w tym stopniu oszczerczym śmietnikiem, że konserwatywno - „sanacyjny" „Dziennik Pozn" nie chce się przyznać do braterstwa z nim i wyrzeka się odpowiedzialności za tę fabrykę nikczemności

„Dziennik Pozn" i obóz konserwatywno - „sanacyjny" sam dokonał już niejednego czynu „moralnego" że przypomnimy wydrukowane przed dwoma laty w oficynie „Dziennika Pozn" fałszywe odezwy komunistyczne konserwatystów; a jednak „Przegląd Poznański" za bardzo im już cuchnie, więc się od niego odżegnywują

PIXAVON-SHAMPOON

posiada wszelkie zalety płynnego Pixavonu.

Paczuszka wystarcza na dwa razy i kosztuje tylko

50 groszy

Pixavon-Shampoon

nie zawiera zupełnie sody.

Tw 615

Wielkopolska za listą narodową nr. 4

Okręg gnieźnieński

Parkowo, 10. 11.

W sobotę wieczorem odbyło się zebranie przedwyborcze Stronnictwa Narodowego przy udziale około 100 osób.

Zebranie zagaiła p. P. Jurkiewiczówna z Obornik pochwaleniem Pana Boga, udzielając głosu p. Edmundowi Jarmużowi z Obornik.

Prelegent w przeszło godzinnem przemówieniu scharakteryzował obecne położenie. W dyskusji poruszono szereg spraw.

Przy wspaniałym nastroju postanowiono głosować na listę narodową nr. 4. Wzniesiono okrzyki na cześć Romana Dmowskiego i Wojciecha Trąmpczyńskiego. Zapał nadzwyczajny. Zebranie zakończono odśpiewaniem „Roty".

Okręg ostrowski.

Dobrzyca, pow. krotoszyński, 12. 11.

W niedzielę, d. 9 listopada, zwołane zostało zgromadzenie Stronnictwa Narodowego i sympatyków do m Dobrzycy. Sala Strzelnicy była przepełniona tłumem, liczącym na mniej 600 osób. Mimo, że zebranie odbywało się za zaproszeniami, przyszedł posterunkowy policji, żądając, aby go wpuszczono. Nie chcąc narazić zgromadzenia na rozwiązanie, jak w Ostrowie, zgodzono się.

Po krótkiem zagajeniu przez dr. Białasika z Pleszewa, zaczął przemawiać prof. Winiarski z Poznania. Po jakich dziesięciu minitach, gdy zebrani z największą uwagą słuchali wywodów mówcy, posterunkowy podniósł się ni z tego ni z owego i rozwiązał zebranie.

P. Winiarski spytał głośno: a to z jakiego powodu? Na to przedstawiciel władzy: „bo tu mówca mówił o rządzie". Zaczęto wołać: „pan nie masz prawa tak robić, to bezprawie!"

Oburzenie obywateli nie miało granic. Wznoszono potężne okrzyki na cześć listy narodowej i jego kandydatów. Tylko tak dalej, a władze będą najlepiej na naszą czwórkę pracować. Na posterunkowego Dłużniaka będzie wniesiona skarga do prokuratora przy Sądzie Okręgowym w Ostrowie za naruszenie dekretu Prezydenta o ochronie wyborów.

Kobylin, pow. krotoszyński. 12. 11.

Dnia 4. bm. odbyło się w Kobylinie wielkie zebranie narodowe dla kobiet, które zagaił major rez. p. Kazimierz Szablikowski. Na wstępie powitał zebranych gości i przedstawił prelegentkę p. Krzyżagórską z Poznania.

W półtoragodzinnem przemówieniu zobrazowała prelegentka obecną sytuację polityczną. Nagrodzono ją zato niemilknącemi oklaskami i okrzykami na rzecz listy nr. 4 Wznoszono też okrzyki na cześć Trąmpczyńskiego, Dmowskiego, Paderewskiego i Hallera, — wreszcie na cześć prelegentki i przewodniczącego imponującego zebrania Na koniec zaśpiewano „Boże coś Polskę".

Podczas referatu panowała cisza na sali, po referacie zaś zerwała się burza oklasków i okrzyków.

Sala była tak wypełniona, że z trudnością pomieściła wszystkie zebrane panie, których przybyło ogółem 700 — 800. Uczestniczki z łzami zapału w oczach i pokrzepione na duchu opuszczały salę z postanowieniem, aby oddać głos swój na listę nr. 4.

Żerków, pow. jarociński, 12 11.

Dnia 8. b m. odbyło się zebranie członków i sympatyków Stron Narod. w Żerkowie, na którem wygłosił przemówienie polityczne znany działacz społeczny w naszej okolicy ks prob. Jan Donat z Mieszkowa. Na salce parafjalnej, do której zasadniczo mieli wstęp zaproszeni goście, był obecny przedstawiciel policji.

Zebranie zagaił stary działacz społeczny, senior mieszczaństwa żerkowskiego p Antoni Domagalski, który podkreślił w swojem przemówieniu jedność, jaka powinna panować pomiędzy Polakami. Następnie przemawiał przedstawiciel O W. P. p Zygm. Karolczak, który scharakteryzował poszczególne ugrupowania polityczne, oraz program Stronnictwa Narod., zalecając listę nr. 4. Nastąpiło przemówienie czcigodnego ks. prob. Jana Donata z Mieszkowa. Swojemi rzeczowemi wywodami przekonał wszystkich obecnych na sali, a nawet osoby innych przekonań. Wywody mówcy były tak przekonywujące, że przerywano je ustawicznie oklaskami.

Zebranie, w którem uczestniczyło 250 osób zakończono odśpiewaniem „Boże coś Polskę".

Uczestnicy wieców B. B. manifestują za listą narodową nr. 4

Powidz, 11. 11.

W ostatnią niedzielę zwołali „sanatorzy" wiec w Powidzu. Po mętnem przemówieniu przewodniczącego p. Wichrowskiego, zabrał głos leader gnieźnieńskiego B. B. adw. Adamek.

Obecny na zebraniu kandydat Stronnictwa Narodowego p. Przanowski obalił z łatwością naciągane wywody „sanacyjnych" mówców, zyskując sobie entuzjastyczny poklask obywateli Powidza.

Twierdzenia jakiegoś analfabety politycznego, jakoby katolicy mogli ze spokojnem sumieniem głosować na listę „sanacyjną", przyjęli zebrani z oburzeniem i nie dozwolili mu jego przemówienia zakończyć.

Przewodniczący, skonsternowany stanowiskiem narodowo usposobionych obywateli powidzkich rozwiązał wiec. Zebrani opuścili salę wznosząc żywiołowe okrzyki na cześć marszałka Trąmpczyńskiego i listy nr. 4.

Tomice, 11. 11.

Zwołany na niedzielę godz. 12-tą wiec B. B. nie doszedł do skutku, gdyż wszyscy obecni zaprotestowali przeciw mętnym wywodom „sanatora", wznosząc okrzyki na cześć marsz. Trąmpczyńskiego i listy nr. 4.

Kiekrz, pow. poznański, 11. 11.

Dnia 9. b. m. w niedzielę po nabożeństwie odbył się wiec B. B., na który przybyła bojówka strzelecka w sile około 50-u ludzi z Krzyżownik, Napachania i Gołęczewa na ogólną liczbę 150 osób. Wiec wbrew ustawie odbywał się w sali szkolnej. Po mdłem przemówieniu referenta zaczęła się dyskusja, w której głos zabrał p. Tadeusz Rosol, zbijając świetnemi argumentami punkt po punkcie wywody referenta przy ogólnym aplauzie sali. Gdy p. T. Rosol wykazywał że dostęp do morza, a tem samem Gdynię, mamy do zawdzięczenia Komitetowi Narodowemu z p. Romanem Dmowskim na czele, bojówka strzelecka na dany znak rzuciła się na p. Rosola, szarpiąc i kopiąc go, w czem celował prezes strzelca Walenty Prętki.

Wzburzeni takiem postępowaniem obecni po wzniesieniu okrzyków przeciw „sanacji" i terrorowi opuścili salę, tak że na sali została bojówka i trzech urzędników.

Bezpośrednio po zajściach obywatele z Kiekrza założyli Koło Stronnictwa Narodowego w sile 50-ciu ludzi z prezesem p. Steckim na czele. Zebranie organizacyjne zakończono „Rotą" i okrzykami na cześć listy nr. 4.

Bojówki hulają dalej

Dzisiaj w nocy i rano atakowany był przez bojówkę „sanacyjną" Bank Związku Spółek Zarobkowych na placu Wolności. Jak się dowiadujemy przebieg całego napadu poprzedzony był następującemi wydarzeniami:

Wczoraj grupa bojówkarzy zamierzała oblepić zewnętrzną fasadę gmachu ulotkami agitacyjnemi B. B. — dostali jednakże od stróżów należytą odprawę. Wycofując się, przyrzekli zemstę, zaznaczając przytem, że przyjdzie ich więcej i „dzieła" swego bezwzględnie dokonają. Istotnie dziś w nocy o godz. 3 ukradkiem, jak złodzieje, zjawili się przed bankiem i oblepili ściany gmachu z obu stron odezwami. Główny portjer zwrócił im spokojnie uwagę ażeby zaniechali nalepiania, albowiem obrzydliwe smary działają bardzo szkodliwie na piaskowiec. Bojówka odparła „My tu rządzimy" — potem na portjerów posypał się stek obelżywych wyzwisk.

Bojówkarze jedynie dlatego nic nie mogli uczynić portjerom, że ci znajdowali się wewnątrz gmachu w wejściu, zasłoniętem kratami. Jeden z portjerów rozpoznał dwóch bojówkarzy Gdy po nalepieniu jedynek odeszli, stróże wszystkie świstki agitacyjne zdarli.

Zaznaczyć należy, że w trakcie nalepiania główny portjer telefonicznie zwrócił się do policji, która lakonicznie odpowiedziała, że jest to dzień propagandowy i nalepianie jest dozwolone Wobec takiego „dictum" portjer zawiesił słuchawkę.

Nagle o godz. 5-tej rozwydrzeni bojówkarze, dowiedziawszy się o zdarciu plakatów, przybiegli przed kraty banku, przyczem wyli i odgrażali się browningami, domagając się równocześnie otwarcia krat Padł nawet ze strony bandytów strzał. Główny portjer zwrócił im ponownie uwagę, że jest to zwykły napad bandycki. Bojówkarze przystąpili do ponownego zasmarowania głównej fasady, przyczem nie uchronili nawet pięknych filarów przy wejściu do banku. Dzwoniono po policję, która rzecz dziwna, zjawiła się dopiero po 23 minutach, gdy się już bandyci wycofali. (z)

Piszą nam z miasta:

W ciągu kilku ostatnich dni nasz piękny Poznań został zeszpecony i zanieczyszczony w nieprawdopodobny wprost sposób Wszystkie okazalsze gmachy oblepiono ulotkami i plakatami B. B., posługując się przytem tego rodzaju klejem, że budynki te trzeba będzie chyba ponownie tynkować. — Eleganckie ogrodzenia terenów wystawowych od strony ul. Marsz Focha w wandalski sposób zostały również zamalowane i pozaklejane.

Na przedmieściach dzieła zniszczenia dokończyli komuniści, malując wszędzie swą cyfrę „23" (jest to numer listy P. P. S.-lewicy).

Jak się dowiadujemy do oblepiania miasta plakatami B. B. „sanacja" sprowadziła wielką liczbę specjalnych bojówkarzy z Warszawy, Łodzi i Kalisza, którzy w bestjalski sposób znęcają się nad ludźmi, broniącymi się przed zanieczyszczaniem ich własności.

Czyż doprawdy władze bezpieczeństwa publicznego są bezsilne wobec tego niszczenia naszego miasta? Nawet na gmachu policji od paru dni znajdują się plakaty B. B., których nikt dotąd nie usunął.

Kandydat B. B. w Cieszynie prezesem pruskiego „Kriegervereinu"

„Polonia" donosi, że na liście „sanacyjnej" do Sejmu z okręgu Cieszyn — Pszczyna — Rybnik na drugiem miejscu po czołowym kandydacie, min. Kwiatkowskim figuruje nazwisko naczelnika gminy Podlesie, pow pszczyńskiego, prezesa „Kriegervereinu" p. Jarczyka z Podlesia.

Kandydat „sanacyjny", p Jarczyk, nadawał osobom zasłużonym dla „Ojczyzny i cesarza Wilhelma II" dyplomy honorowe Jeden z takich dyplomów wystawionych m in przez p Jarczyka w charakterze prezesa, dziwnym, a szczęśliwym zrządzeniem losów dostał się pod objektyw fotografa

Tekst dyplomu brzmi po polsku:

„Z Bogiem za króla i ojczyznę"!

„Kriegerverein" w Podlesiu mianuje niniejszem mistrza bednarskiego p. Franc. Zieleskę z Podlesia swym członkiem honorowym.

Podlesie, dnia 30 stycznia 1910 r.

Zarząd:

(—) Jarczyk prezes (—) Rosmus sekretarz (—) Gasch skarbnik.

„Polonia" reprodukuje jednocześnie wspomniany dyplom, gdzie pod fotografją Wilhelma II znajduje się podpis p Jarczyka.

Obecnie z łaski „sanacji" p. Jarczyk uczy narodowców polskich... patrjotyzmu.

Kłamstwo jako jedyna broń

Kilka dni temu przygwoździliśmy ponownie niesłychany fakt, ze wiceprezesem B. B. i Strzelca w Piotrkówku pow. szamotulskiego wybrany został w dniu 18 września r. b. znany hakatysta niemiecki, niejaki Otto Rau, który jest obecnie zastępcą pełnomocnika listy niemieckiej nr. 12 w okręgu szamotulskim. W stwierdzeniu naszem powołaliśmy się na źródło najbardziej miarodajne, a mianowicie na organ B. B. W. R. na powiat szamotulski, „Gazetę Szamotulską", która w nr. 160 z dnia 26 września rb. wyraźnie podała, że wiceprezesem zarządu Strzelca w Piotrkówku (a równocześnie wiceprezesem zarządu B. B.), został wybrany wspomniany O. Rau. Nadto z zacytowanego przez nas doniesienia „Gazety Szamotulskiej" wynikało, że do zarządu Strzelca i B. B. wybrano jeszcze kilku innych Niemców.

Obecnie prasa „sanacyjna" z niebywałą wręcz czelnością próbuje jeszcze raz zatuszować fatalne wrażenie, jakie w społeczeństwie zrobiła ta wiadomość i twierdzi ponownie, że. p. Rau nie był wybrany wiceprezesem Strzelca i B. B. w Piotrkówku.

Równocześnie jednak pisma „sanacyjne" milczą zupełnie o tem, że wiadomość o wyborze p. Raua została podana przez czynnik najbardziej kompetentny, bo przez „Gazetę Szamotulską", która zamieściła specjalny komunikat o składzie zarządu Strzelca i B. B. w Piotrkówku.

Doprawdy tupet sanacji w zakresie kłamstw i przeinaczania prawdy przekracza już wszelkie granice...

Z bagna oszczerstw „sanacyjnych"

Organ „sanacyjny" na czas wyborów „Przegląd Poznański" z 6 bm. podniósł zarzut przeciwko p. Stanisławowi Pilarzewiczowi, kandydatowi robotniczemu na liście narodowej w okręgu szamotulskim, jakoby był zdezertował swego czasu z armji gen Hallera

W sprawie tej donosi nam p. Pilarzewicz z wyrazami największego oburzenia pod adresem „sanacji", że swego czasu gdy z armją gen Hallera wracał do Polski, na stacji Rothenburg w Niemczech władze kolejowe niemieckie zaczęły robić trudności co do dalszego transportu wojsk. Wtedy adjutant transportu Zimmer wydał polecenie, ażeby w danym razie każdy na swój sposób starał się przedostać do kraju. W myśl tej instrukcji wielu, miedzy nimi i p. Pilarzewicz, puściło się w drogę. P Pilarzewicz udał się nasamprzód do Berlina, gdzie miał krewnych i gdzie mu względnie łatwo było uzyskać w konsulacie polskim przepustkę do kraju. Tutaj po powrocie zgłosił się w kancelarji kompanji bukowskiej do dyspozycji, oczekując wysłania do armji gen. Hallera, co jednak nie nastąpiło.

P. Pilarzewicz odpiera z oburzeniem zarzut, jakoby był sprzedał swój ekwipunek wojskowy; pozostał on w pociągu przy transporcie.

Tyle p Pilarzewicz. Nowe oszczerstwo „sanacji" zostało odparte.

Dziś w RADJO

Godz. 21.30

„ŻEGLARZ"

J. Szaniawskiego

Aresztowanie prof. Michałkiewicza

„Przegląd Poznański" ogłosił dodatek nadzwyczajny, który oprócz tłustych nagłówków głosi:

„Dziś około godziny 6-tej nad ranem na mocy decyzji sądu okręgowego w Poznaniu zostali aresztowani b poseł dr. Mieczysław Michałkiewicz, czołowy kandydat „centrolewu" i b dyrektor Polskiego Banku Handlowego Mączyński, działacz Stronnictwa Narodowego.

„Aresztowani pozostają pod zarzutem zbrodni oszustwa i fałszerstw ksiąg handlowych oraz nieprawnego wzbogacenia się kosztem spółdzielni budowlanej „Domus".

Sprawa „Domusu" jest stara, z przed kilku lat. Pisaliśmy o niej dawno we właściwych granicach, pod kątem widzenia społecznym. Dlaczego zainteresowano się nią teraz? I to ze stanowiska prawa karnego?

Twierdzenie, jakoby p Mączyński był „działaczem Stronnictwa Narodowego", jest nowem oszustwem wyborczem „sanacji" P Mączyński nie miał ze Stronnictwem Narodowem nigdy żadnego związku, a pismo nasze polemizowało z nim nawet w sprawie „Domusu".

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Echa napadu na jubilera

Dwaj bracia - bandyci — Nieudana wyprawa rabusiów — Spotkała ich zasłużona kara

Do sklepu jubilerskiego p. Bambra przy ul. Półwiejskiej weszli około godziny 13 — jak się później okazało — bracia Jakubowscy pod pozorem nabycia kolczyków. Znajdowała się tam wówczas właścicielka w towarzystwie dziewczynki do posyłek Wróblównej. Zobaczywszy dostatnio ubranych klijentów pokazała żądaną biżuterję. Po obejrzeniu jej kupujący zaczęli się targować. P. Bambrowa ustąpiła nieco, lecz mimo to nieznajomi, którzy widocznie działali na zwłokę, targowali się w dalszym ciągu.

Niebawem w magazynie zjawiła się pewna klijentka, a rzekomi amatorzy kolczyków wyszli. Wrócili jednak wkrótce i poprosiwszy o ponowne pokazanie kolczyków znowu rozpoczęli targ; gdyż prawdopodobnie chodziło im o stwierdzenie, czy w magazynie niema jeszcze osoby trzeciej.

W pewnym momencie bandyci rzucili się na kobiety. Jeden z nich schwycił Wróblównę pod gardło i począł ją dusić a drugi uderzył p. Bambrową kilkakrotnie w głowę kawałem rury gazowej. Gdy bandyci rzucili się do rabunku dziewczyna wybiegła na ulicę, alarmując przechodniów; a za nią mimo ran wybiegła również p. Bambrowa, która padła na ulicy wskutek osłabienia spowodowanego upływem krwi.

Wówczas Stanisław Jakubowski rzucił się do ucieczki, natomiast Teodora przytrzymał przechodzący podoficer Jan Tomaszewski. Stanisława ścigała w dalszym ciągu publiczność i ujęła go na Piekarach przed gmachem kina Apollo.

Wszystko to działo się 26 marca br. Bandytów oddano w ręce policji i powędrowali do więzienia, a ciężko poranioną zaopiekowało się pogotowie lekarskie. Zaznaczyć należy, że w składzie p. Bambera dokonano już 7 włamań i kradzieży.

W środę odbyła się przeciwko nim rozprawa w sądzie okręgowym. Bronili się tem, że byli nietrzeźwi, a rury cynkowe znaleźli w bramie jednego z domów przy ul. św. Marcina. Do składu jubilerskiego przyszli na zlecenie narzeczonej Stanisława, Marji Jankowskiej, która im dała 12 zł na zakup kolczyków. Pozatem otrzymali od niej 100 zł na przechowanie. Gdy powtórnie wrócili Stanisław już tylko miał przy sobie 10 zł. Dalej opowiadał wykrętnie, że zirytował go krzyk Bamberowej, którą dlatego też uderzył — słowem podobne brednie, którym nikt nie dawał wiary. Trybunał po naradzie zasądził każdego na 4 lata ciężkiego więzienia. (z)

Jak będzie wyglądała katedra śląska w Katowicach?

Szczegóły projektu budującej się wspaniałej katedry i pałacu biskupiego w Katowicach przynosi ostatni (7) nr. „Ilustracji Polskiej". Dalej czytamy

Jak hodujemy pieczarki?

i dowiadujemy się o nowych metodach i nowych kursach na zwolenników hodowli smacznych grzybów.

Z kraju kobiet-motyli

Japonji, widzimy piękne, nowe zdjęcia, nadesłane nam przez znanego wielkopolskiego księdza-misjonarza, I. Wieczorka. Odcinek powieści, nowela i zwykłe działy stałe uzupełniają bogatą całość numeru.

(Największe i najtańsze pismo ilustrowane dla szerokich kół publiczności Pojedyńczy egzemplarz tylko 45 groszy miesięczny abonament 1,50 zł. kwartalnie 4,— zł. (bez kosztów przesyłki). — Egzemplarzy okazowych **bezpłatnie** należy żądać wprost od administracji: Poznań, św. Marcin 70).

KALENDARZYK

Czwartek, 13 listopada 1930.

Słońce: wschód 7,09 — zachód 16,04 — długość dnia 8 godzin 55 min.

Księżyc: wschód 22.50 — zachód 13,49 — ostatnia kwadra.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Czwartek, godz. 7 rano. Temperatura powietrza umiarkowana plus 5 st. Cels. Pochmurno. Wiatr południowo - zachodni. Ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 760 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 8 st. Cels., najniższa plus 2 st. Cels.

Przepowiednia pogody na piątek: Chłodno, w dalszym ciągu pogoda niestała z zachmurzeniem i z deszczami.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: dziś plus 2,98 m.

Kal. rz.-kat.: Stanisław Kostka — jutro Serapion M.

Kal. słow.: Wszerad — jutro Włodzimir.

Nocna służba aptek

Śródmieście: Apteka Czerwona, Stary Rynek 37. — Apteka Zielona, ulica Wrocławska 31. — Apteka 27 Grudnia, ul 27 Grudnia 18.

Jeżyce: Apteka Mickiewicza, ulica Mickiewicza 22.

Łazarz: Apteka Łazarska, ul. Małeckiego, narożnik ul. Strusiej.

Wilda: Apteka „Fortuna", ul. Górna Wilda 96.

Pogotowie Lekarskie Związku Lekarzy, ulica Pocztowa 30, dyżuruje we dnie i w nocy. — Telefon 55-55.

Czytelnia dla Kobiet, ul. Kantaka 8-9 (II piętro), otwarta codziennie od godz. 11—13 i od 16—19, zaopatrzona we wszelkie nowości. Kaucja 3 zł od książki, **wpis. 50 gr., abonament** mies. 2 zł.

Bibljoteka I. J. Kraszewskiego (Wrocławska 17) otwarta codziennie od 12—13 i od 16—19, w soboty od 12 do 15. Kaucja zł 3,00. Abonament zł 1,80. Wpis 50 groszy.

OSOBISTE

— * **Z sądownictwa.** Przed komisją egzaminacyjną przy tutejszym Sądzie Apelacyjnym odbywał się wczoraj egzamin na urzędników II kategorji. Skład komisji egzaminacyjnej stanowili sędziowie pp. Gatnikiewicz i Frydlewicz oraz naczelny sekretarz Sądu Apelacyjnego p. Michalski. Egzamin zdali na sekretarzy sądowych pp. Andrzej Nowakowski z Poznania, Kazimierz Rozmarynowicz z Bydgoszczy i Marja Zeidelówna ze Śremu. (we)

ZEBRANIA, ZJAZDY

— * **„Unitas".** Zebranie mies. pozn. okręgu Unitas odbędzie się w piątek, dnia 14 bm. o godz. 20 w Bazarze.

— * **Ze Zjednoczenia Fabrykantów Wyrobów Cukierniczych i Przetworów Owocowych.** Plenarne zebranie odbędzie się w poniedziałek 17 bm. w lokalu Belweder, ul. Marszałka Focha. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy. Na zebranie to zaprasza się także przedsiębiorców działu cukierniczego, niezorganizowanych w wymienionem Zjednoczeniu. — Początek zebrania o godz. 18.

— * **Zw. Misyjny Polek.** Zebranie plenarne odbędzie się dnia 16 b. m. o godz. 18,30 w Szkole Społecznej przy ul. Podgórnej 12. Wykład misyjny wygłosi O. Praw. Kowalski. Po zebraniu odbędzie się ciągnienie loterji misyjnej. Uprasza się posiadających losy o przybycie na zebranie celem odebrania wygranych. Sympatyków zaprasza Zarząd.

WYKŁADY

— * **Powszechne wykłady uniwersyteckie.** Dziś, we czwartek, o godz. 20 w sali 17 Collegium Minus (I. p.) odbędzie się odczyt p. red. Jerzego Gutschego, wykładającego na W. S. H., p. t. „O wyborze zawodu dziennikarskiego". Jutro, t. j. dnia 14 bm. wygłosi p. red. Bohdan Jarochowski odczyt p. t. „O reportażu dziennikarskim".

KOMUNIKATY RÓŻNE

— * **Do byłych wychowanek Gimnazjum i Liceum im. Gen. Zamoyskiej w Poznaniu na Łazarzu.** Prosimy wszystkie byłe wychowanki Gimnazjum i Liceum im. Gen. Zamoyskiej o wzięcie udziału w pogrzebie nieodżałowanej pamięci naszej Przełożonej, p. Zofji Rzepeckiej, który się odbędzie w piątek, 14 bm. Zbiórka o godzinie 14,45 punktualnie na ul. Romana Szymańskiego (przy pl. Świętokrzyskim). Składki na wspólny wieniec należy złożyć na ręce kol. Z. Węckowskiej w piątek, godz. 11—12, przed Seminarjum Historycznem w Zamku. (—) E. Smoluchowska. (—) W. Ochocka.

— * **Sprzedaż napojów alkoholowych w czasie wyborów.** Wobec zbliżających się wyborów do Sejmu i Senatu Miejski Urząd Bezp. i Porz. Publ. przypomina postanowienie art. 7 punkt e) 2. ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r. o ograniczeniu w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych, w myśl których wszelka sprzedaż, wyszynk lub podawanie napojów alkoholowych są zakazane z mocy samego prawa od godz. 8 rano dnia poprzedzającego wybory i przez cały dzień wyborów. — Wobec niestosujących się do powyższego władza policyjna wyciągnie jaknajdalej idące konsekwencje.

— * **Z Tow. Młodych Przemysłowców.** Rozdanie gwiazdki dzieciom po zmarłych członkach odbędzie się w ostatnią niedzielę przed gwiazdką. Obdarzy się dzieci jabłkami, orzechami, piernikami, obuwiem, odzieżą i t. p. Zgłoszenia wzgl. wnioski pisemne o obdarzenie dzieci będących w wieku szkolnym do lat 15, należy skierować do prezesa Tow. p. J. Zabłockiego, ul. Wodna 2, najpóźniej do 1 grudnia b. r.

— * **Wielki pokaz gołębi rasowych i pocztowych,** urządzony przez Wkp. Tow Hodowli Gołębi „Polonja", odbędzie się w Poznaniu na wielkiej sali restauracji Zamkowej (Dom Akademicki), św. Marcin nr. 40, w dniach 20—22 grudnia br. — Zgłoszenia przyjmuje Komitet Pokazu, sekretarz wymienionego Tow. p. A. Dzierzbicki, Poznań, ul. Woźna 22.

KRONIKA POLICYJNA

— * **Kradzione mięso.** W składzie spożywczym p. Rosika przy ul. Romana Szymańskiego 7 przytrzymano pewną ilość mięsa podejrzanego pochodzenia Jak się okazało, było to mięso skradzione z Rzeźni Miejskiej mistrzowi rzeźnickiemu panu Michałowi Kotlińskiemu, zamieszkałemu przy Grobli 6. Sprawcą kradzieży jest niejaki Ziółkowski, zamieszkały przy ul. Długiej 11. (z)

— * **Nieuczciwa służąca.** Zatrudniona u p. Marji Stachowiakowej (Górna Wilda 47) służąca Zofja Drewieńska zabrała swej pracodawczyni suknię jedwabną i pewną ilość gotówki, ulatniając się następnie. (z)

— * **Napadnięty na ulicy.** Niezwykle zuchwałego napadu dokonano na p. Pawła Stefanowicza z Czerwonaka. Wieczorem o godzinie 8 na Górnej Wildzie zaczepiło go 3 osobników, bijąc go do krwi. Napastnicy zabrali mu rower i czarną skórzaną tekę. Stefanowicz wszczął alarm, wzywając pomocy. Napastnicy zbiegli, pozostawiając rower. Podczas pościgu aresztowano Stanisława Witczaka (Górna Wilda 189) i Jana Gremplewskiego (Fabryczna 13 a). (z)

— * **Żyd sprzedawał kradzioną wódkę.** W Poznaniu aresztowano niejakiego Szmula Kiwę z Turka w b. Kongresówce. Kiwa sprzedawał kradziony rektyfikat. (z)

— * **Czyje zegarki?** W komisarjacie VII znajduje się zegarek męski (amerykańskie złoto double) z futerałem firmy Mayer w Poznaniu, zegarek damski (złoto double), papierośnica alpakowa znaczona monogramem „T. K." i kryształowy rozpylacz do pudru. Wymienione przedmioty pochodzą niewątpliwie z kradzieży. (z)

— * **Czyj rower?** W komisarjacie VIII P. P. znajduje się rower męski marki „Awizo" nr. rej. 2856. Do roweru przyczepiona była żółta teka skórzana i dzbanek. Rower znaleziono na ul. Orzeszkowej. (z)

— * **Aresztowanie nożowców.** W związku z napadem nożowców na p. Żymałkowskiego, Zagórze nr. 8, w dochodzeniach stwierdzono, iż sprawcami napadu są Józef Kęciński, zamieszkały przy Chwaliszewie 17 i Marjan Michalak, zamieszkały przy ul. Wenecjańskiej 11-12. Obydwu nożowców aresztowano i odstawiono do więzienia sądowego. (k)

— * **Fałszywe marki niemieckie.** Do zamieszkałego przy ul. Kramarskiej 24 p. Feliksa Topolewskiego przyszło dwóch szkuciarzy, proponując zamianę 50-markówki niemieckiej. Topolewski przyjął banknot od rzekomych cudzoziemców, dając zań 60 złotych. Jak się następnego dnia okazało, 50-markówka była falsyfikatem. (z)

— * **Kradzieże i włamania.** Do hurtowni Edward Krug i Syn, Tama Garbarska 24, włamali się złodzieje i skradli większą ilość czekolady „Goplana", 10 kg. pastylek „Goplana", 50 puszek sardynek „Le Soleil", 78 puszek sardynek I a „Cloche Dor", 200 puszek sardynek „Gustalf" i „Grado", papierosy, herbatę i inne artykuły wart. 900 zł. — W piwnicy p. Bury, W. Garbary 38, ujęto na gorącym uczynku włamania Ostrowskiego Antoniego, zamieszk. pl. Sapieżyński 8. — W tramwaju linji 1 skradziono p. Piczównej Pelagji, zamieszk. w Pleszewie, portmonetkę zawierającą 280 zł. (z)

KRONIKA SĄDOWA

— * **Skazanie oszusta.** Przed sądem apelacyjnym toczyła się rozprawa przeciwko wyrafinowanemu oszustowi Alfredowi Grunowi, który jak polip wyciągał wciąż macki, szukając ofiar wśród naiwnych. — Na podstawie sfałszowanych weksli oszukał on sprytnie p. i. firmę Suwalski na 2700 zł. Innym razem zjawia się w firmie Rochowski jako przedstawiciel domu handlowego w Łodzi i zamówił maszynę do pisania wartości 1333 zł, oświadczając, że nazywa się Leon Pluciński i że mieszka przy Wierzbięcicach. Nazajutrz nabył maszynę oraz inne przedmioty, płacąc za towar 4 wekslami. Naturalnie, że i tu nabrał firmę, a poszukiwania na Wierzbięcicach były bezowocne, gdyż tam wogóle nie mieszkał. Ustalono również, że i w Łodzi podobnego przedsiębiorstwa handlowego nigdy nie było. Na rozprawie Grun dowodził, że w Banku Ludowym w Krotoszynie posiada hipotekę i że miał zamiar wyrównać szkodę wyrządzoną różnym przedsiębiorcom. Wyrokiem pierwszej instancji zasądzony został na 20 miesięcy więzienia. — Grun wyrok zaskarżył i ponownie rozważano sprawę. Postępowanie dowodowe ustaliło winę oskarżonego, dlatego też zatwierdzono orzeczenie pierwszej instancji. (z)

Z OSTATNIEJ CHWILI

— * **Wróble, chłopiec i zapałki.** Kronika pożarów notuje bardzo wiele wypadków wybuchu ognia spowodowanego przez nieostrożność dzieci. W Krzyszkowie w pow. poznańskim powstał pożar w stodole rolnika Józefa Wierzbickiego i zniszczył oprócz stodoły narzędzia rolnicze wartości około 10 tys. zł. W dochodzeniach okazało się, że ogień spowodował 9-letni Kazimierz Koralewski. Chłopiec chwytał w stodole wróble i w pogoni za ptakami przyświecał sobie zapałkami, przyczem zajęła się słoma. (k)

— * **Samobójstwo.** W Silnie w pow. międzychodzkim powiesił się na strychu swego mieszkania 51-letni Robert Hildebrandt. Powodem samobójstwa były niesnaski małżeńskie. (k)

— * **Krwawa uczta.** W Kucharach w pow. pleszewskim podczas zabawy weselnej, która odbywała się w mieszkaniu Józefa Florczaka, doszło do bójki, przyczem pchnięty nożem w plecy został Józef Iburz z Kalisza. Ciężko poranionego odstawiono do szpitala w Kaliszu. (k)

— * **Nieudany napad.** W Januszewie 6 km. od Środy) w majętności p. Trawińskiej, zakradł się do dworu w czasie nieobecności właścicielki nieznany bandyta w celach rabunkowych. Dostał się przez okno do mieszkania i napadł na syna właścicielki, Leona T., który znajdował się wtedy sam w domu. Ten dobył natychmiast rewolweru i oddał dwa strzały do bandyty. Bandyta usunął się i uniknąwszy strzałów, zbiegł przez otwarte okno. (Śledztwo w toku. (ak)

— * **Niebezpieczna oszustka.** W Środzie pojawiła się sprytna oszustka, która odwiedza mieszkania znanych obywateli w czasie ich nieobecności, przedstawiając się służbie jako krewna. Przy tej sposobności oczywiście kradnie. Oszustka jest blondynką, około 20 kilku lat, w ciemnym płaszczu i beżowej czapce. Podaje się za Marję Piotrowską. (ak)

— * **Przytrzymanie koniokradów.** Bandę cyganów z końmi przytrzymał w lesie murzynowskim w pow. śremskim post. Duda. Okazało się, że prowadzili dwa konie, skradzione w Chrząstowie pod Książem. (ak)

JARMARKI

— * **Strzałkowo.** Jarmark ogólny odbędzie się dnia 19 bm. Spęd bydła racicowego i trzody chlewnej niedozwolony.

Z WIELKOPOLSKI

— * **Ostrzeszów.** (Pożary z nieostrożności.) W Kuźnicy Bobrowskiej wybuchł pożar w zabudowaniach p. Marjana Wojtkowskiego. Spalił się dach słomiany chlewa z zapasami siana, a podczas pożaru zostały poparzone dwa konie i zaczadziły się dwie sztuki nierogacizny. — W Ostrzeszowie, w zabudowaniach rolnika Andrzeja Plewińskiego, spaliła się stodoła, chlew, żyto, sieczkarka i dwie świnie. W obydwu wypadkach okazało się, że pożary powstały z nieostrożności. (k)

— * **Janowiec.** (30-lecie istnienia.) Obchód jubileuszowy Tow. Śpiewu „Harmonja", połączony z wieczorem pieśni, miał bardzo uroczysty przebieg. W sali Domu Towarowego w Janowcu zagaił uroczystość prezes p. M. Szulc, poczem zdał obszerne sprawozdanie z 30-letniego istnienia towarzystwa, które zostało założone w grudniu 1900 r. Następnie odbyły się popisy chórów (miejscowych i zamiejscowych). Występy oklaskiwano hucznie.

Chórem miejscowym dyrygował p. Jański, żnińskim p. Nowakowski, wągrowieckim p. Zieliński Na końcu odśpiewały chóry wspólnie „Hymn Rzeczypospolitej". Zabawą taneczną zakończono uroczystości. (zk)

— * **Żnin.** (10-lecie szkoły wydział.) W sali Domu Polskiego odbyła się akademja z okazji dziesięciolecia szkoły wydziałowej w Żninie. Sala była przepełniona. Słowo wstępne wygłosiła p. D. Wicherkiewiczówna, kierowniczka szkoły wydziałowej. Referat obszerny z 10-letniej działalności wygłosiła nauczycielka p. Kazimiera Mizgalska. Dalszą część programu wypełniły deklamacje i pieśni uczniów. (zk)

— * **Kłecko.** (Powiększenie parafji.) Z dniem 20 ub. m. wyłączona została gmina Wola Łagiewnicka z tut. parafji a przyłączona do parafji Łagiewniki Kościelne. Zmiana nastąpiła na wniosek mieszkańców gminy Woli Łagiewnickiej. (ski)

— * **Wyrzysk.** (Nowy duszpasterz.) Ks. Leonowi Kaji, dotychczasowemu administratorowi parafji w Siedlcu, władza kościelna powierzyła administrację parafji w Sadkach, osieroconej wskutek tragicznej śmierci ks. prob. Robowskiego. (ski)

— * **Gąsawa.** (Z życia inwalidów.) Dnia 9 bm. odbyło się zebranie Zw. Inwalidów grupy gąsawskiej. Zebranie zagaił prezes p. Przybysz. Następnie sekretarz p. Mrówczyński odczytał protokół z ostatniego zebrania, który zebrani przyjęli bez zmian. Uczestniczka zjazdu wdów wojennych, który odbył się w Poznaniu, zdała obecnym krótkie sprawozdanie. — Dalej omawiano wewnętrzne sprawy grupy. (jc)

Z różnych stron Polski

Ogólnopolski zjazd kominiarzy

W stolicy odbył się w tych dniach ogólnopolski zjazd cechu kominiarzy. W świecie rzemieślniczym cech kominiarzy należał do najpoważniejszych związków tego rodzaju. Założony za czasów Stanisława Augusta w r. 1776, po roku 1831 ze względu na udział członków w powstaniu i w towarzystwach patrjotycznych cech został przez władze rosyjskie rozwiązany i dopiero po odzyskaniu niepodległości odżył na nowo.

Zasądzenie za wykonanie partyjnego wyroku śmierci.

Swego czasu na mocy wyroku partyjnego został zakłuty w stolicy nożami niejaki Markiewicz, Żyd liczący lat 19. Pod zarzutem dokonania tej zbrodni zasiadali teraz na ławie oskarżonych trzej młodociani towarzysze zamordowanego, również Żydzi, którzy po kilkudniowej rozprawie sądowej zostali zasądzeni: Icek Kuperberg za podżeganie do zbrodni na 10 lat, zaś Moszek Fiszbajn i Abram Wejnberg za wykonanie zamachu każdy na 8 lat ciężkiego więzienia.

Wielkie nadużycia na szkodę skarbu państwowego.

Jak donoszą z Tarnowskich Gór, władze skarbowe i policyjne przeprowadziły tam rewizję w gmachu generalnej dyrekcji przedsiębiorstw hr. Henckel - Donnersmark. W wyniku skonfiskowano dwa olbrzymie stosy ksiąg i dokumentów, które przewieziono do oddziału skarbowego w Katowicach. Rewizję przeprowadzono dlatego, ponieważ władze skarbowe miały wpaść na trop wielkich nadużyć podatkowych popełnionych przez wspomniane przedsiębiorstwo na szkodę skarbu państwa. Krążą pogłoski, że w przedsiębiorstwach tych miano zestawiać fałszywe bilanse, oraz sporządzać fałszywe deklaracje kolejowe na towary. Komisja rewizyjna składała się z naczelnika urzędu skarbowego w Tarnowskich Górach oraz rewizorów skarbowych i miejscowej policji.

Z reymontowskiej „Ziemi Obiecanej".

Po trzydniowych rozprawach sąd okręgowy w Łodzi ogłosił wyrok w sprawie przemysłowców, oskarżonych o podpalenie swej fabryki przy Alei Kościuszki 19. Mocą wyroku 51-letni Chaim Spektor, 40-letni Wachel Rubin, 48-letni Moszek Scheinfaber, 46-letni Josek Icek Cuker skazani zostali na ciężkie więzienie po cztery lata. 40-letnia Ryfka Rubinowa skazana została na trzy lata więzienia. Skazani z wyjątkiem Spektora pozostawieni zostali na wolnej stopie za wysokiemi kaucjami.

Polska radjostacja dla obsługi lotnictwa

Dnia 6 bm. nastąpiło uroczyste poświęcenie i założenie kamienia węgielnego pod pierwszą polską radjostację do obsługi lotnictwa cywilnego przy ul. Puławskiej, obok fortu VIIa w Służowcu. W uroczystości wzięli udział minister komunikacji, przedstawiciele władz wojskowych i cywilnych oraz goście. Aktu poświęcenia dokonał ks. dr. Adam Wyrębowski, proboszcz parafji Służew. Przemówienie wygłosił p. minister komunikacji Kühn, który mówiąc o znaczeniu radjostacji zaznaczył, iż przyczyni się ona do rozwoju naszego lotnictwa cywilnego i wojskowego. Urządzenia, które powstaną, pozwolą kierować ruchem lotniczym. Stacje takie będą również zbudowane w Poznaniu i w Katowicach. Po przemówieniu dyrektora Suchowiaka, przedstawiciela firmy H. Cegielski w Poznaniu, oraz kpt. inż. Krzyczkowskiego, który przemawiał imieniem państwowych zakładów inżynierji, nastąpiło wmurowanie aktu erekcyjnego w fundamenty wież radjowych.

„Od naszego morza"

Listopadowy numer tegoż dwutygodnika, wychodzący w oktawie święta zaduszkowego jest poświęcony pamięci zmarłego przywódcy ludu kaszubskiego śp. Antoniego Abrahama, „króla Kaszubów", którego zwłoki spoczywają obok starodawnego kościółka oksywskiego, położonego na północnych stromych górach od portu gdyńskiego; to też kolorowy obraz tytułowy przedstawia mogiłę tegoż cichego, skromnego pracownika na niwie uświadamiania narodowego Kaszubów, ale zarazem twardego, nieustępliwego bojownika o oswobodzenie i wolność narodu polskiego. Artykuł „Zaduszki nad morzem", to jakby wstęp dla wprowadzenia czytelnika w świat, w jakim żył, pracował i wojował wódz Kaszubów; ks. F. Ł. podaje ciekawie obszerny życiorys Zmarłego; opis pogrzebu przedstawia kres wędrówki ziemskiej śp. Antoniego Abrahama, a Jan Patoka ogłasza dla rozweselenia ulubioną piosenkę „Króla Kaszubów" p. t.: „Pjesnja o tobace". Numer rozpoczyna się świetnym artykułem, napisanym przez ministra przemysłu i handlu, p. inż. E. Kwiatkowskiego, p. t. „Do młodych czytelników czasopisma „Od naszego morza", dalej przynosi „Złote myśli o morzu". II-go obrazek morski o Ewangelji św.: „Burza na morzu; przez Jana Patoka zebrane „Drogo kopa gójd kaszebsczich" (przysłowia kaszubskie); Rajmunda Bergla: „Morze polskie i Gdańsk w literaturze polskiej"; „Wędrowiec" w swych opowiadaniach zaprowadza czytelników do Oksywia, pokazując od kościółka i cmentarza cuda portu gdyńskiego; „Niema sprawiedliwości na świecie!" czyli Pan Jezus i Św. Piotr, to śliczna legenda kaszubska z okolic Oksywia; a „Jak wyginęły żmije z torfowiska chylońskiego" to zabawne podanie kaszubskie. Nasza skrzynka listowa i dalsze zadania z „Nieustającego konkursu" dopełniają całości tej ciekawej książeczki o urozmaiconej pouczającej i budującej treści!

Podziękowanie

„Opieka Polska nad Rodakami na Obczyźnie" dziękując jak najserdeczniej [illegible] ofiarodawcom którzy w miesiącu wrześniu i październiku złożyli liczne i cenne dary na rzecz wychodźców naszych.

Książki i czasopisma przesłali:

1. Redakcja Przewodnika Katolickiego w Poznaniu, 2. Redakcja „Tęczy" w Poznaniu, 3. p. Pracka Poznań, 4. Tow. św. Wincentego à Paulo przy Parafji Bożego Ciała, Poznań, 5. p. Smoczyk, Poznań, 6. p. Mrozikiewicz, Poznań, 7. p. prof. Jaworska, Uczelnia Dąbrówki, 8. 16 Szkoła Powszechna, Poznań, 9. Gimn. Żeńskie im. Król. Jadwigi, Poznań, 10. Uczelnia Dąbrówki, Poznań, 11. p. prof. dr. Z. Dziegiecka, Poznań, 12. p. Skorupka, Poznań, 13. p. Bieganowa, Poznań, 14. Szkoła Przygotowawcza p. Sulerzyckiej, Poznań, p. hr. M. Drohojowska, Poznań, 15. Redakcja „Orląt" Poznań, 16. Szkoła Wldziałowa Działyńskich, Poznań, 17.. p. Witkowska, Poznań, 18. Harcerki VI drużyny przy Uczelni Dąbrówki, Poznań, 19. Związek Abstynentów, Poznań, 20. II. Szkoła Wydziałowa, Poznań, 21. Matka Babecka, Poznań, 22. p. Kicińska, Poznań, 23. Szkoła Wydziałowa, Września, 24. p. Stella Kozłowska, Poznań.

Całe komplety podręczników szkolnych oraz bibljoteczek zostały wysłane do różnych krajów europejskich i zamorskich zwłaszcza do Francji, Belgji, Niemiec, Danji, Rumunji Brazylji, do szkół i stowarzyszeń. Ze zbliżeniem się świąt Bożego Narodzenia czeka Sekcję Oświatową tegoż Stowarzyszenia nowe zadanie: zaopatrzenie wszystkich ośrodków emigracyjnych w opłatek oraz podarek we formie książki polskiej.

Zwracamy się zatem do społeczeństwa naszego z uprzejmą prośbą, by i nadal zechciało czynem popierać sprawę emigracji naszej i przyczynić się do siania radości i pokoju „ludziom dobrej woli".

Książki i czasopisma przyjmuje się codziennie w biurze Opieki Polskiej w Domu Rzemieślniczym, Wazy Zygmunta Starego 9, między 8—12 i 3—5.

SPORT

Hokej na lodzie

Obóz treningowy, mający na celu przygotowanie zespołu polskiego do mistrzostw świata w Krynicy, rozpoczyna się 5 grudnia w Katowicach. Treningi prowadzić będzie trener zagraniczny. Do obozu wybrana została następująca grupa treningowa: bramkarze: Stogowski (AZS) i Wiro (AZS Wilno), obrońcy: Kulej, Kowalski (AZS), Matelski (Legja), Kasprzak (Czarni), Mauer (Pogoń), Godlewski (AZS Wilno), napastnicy: Adamowski, Tupalski (AZS), Krygier (Polonia), Szenajch II, Pastecki (Legja), Piechota (KTH), Hemerling, Sabiński (Pogoń), Godlewski II. (AZS Wilno). Większość tych graczy weźmie udział w meczach hokejowych na otwarcie sztucznego toru lodowegow Katowicach w dniach 7 i 8 grudnia. — W dniach tych odbędą się mecze następujące: AZS — Pogoń, Treppauper EV. (Opawa) — Legja, AZS — Legja, Treppauer EV. — Pogoń.

Hokej na trawie

Roczne walne zebranie sekcji hokeja na trawie AZS - Poznań odbędzie się 14 bm. o godz. 20 w lokalu AZS Zamek wartownia.

Piłka nożna

Zebranie oddziału piłki nożnej „Unji" odbędzie się w piątek o godz. 20 w lokalu p. Modzelewiczowej przy ul. Grunwaldzkiej.

Pływanie

Nadzwyczajne walne zebranie P. T. P. odbyło się przy licznym udziale członków i miało przedewszystkiem na celu sprawę podwyższenia składek, które po dyskusji ustalono na 3 zł. dla członków nieczynnych a 1 zł. zaś dla członków czynnych. Pozatem omawiano sprawę zimowych treningów, przyczem obecny prezes P. O. Z. P. p. Broniarz wyjaśniał trudności związane z budową krytej pływalni, która nie powstanie jeszcze w bieżącym roku ze względu na brak funduszów w magistracie. (wz)

Bocheński jest w znakomitej formie, pobił on na zawodach w Gandawie rekord Polski na 100 mtr, o 1.4 sekundy, uzyskując fenomenalny czas 1:00.4, osiągnięty względnie nieznacznie poprawiony w tym roku tylko przez czterech zawodników w świecie. oraz na 50 mtr. 27.4. (Tel. wł.) T. S.

Wioślarstwo

„Klub Wioślarski z r. 1904" komunikuje wszystkim członkom, którzy zamierzają przeprowadzić trening zimowy w basenie oraz tym którzy zamierzają zapisać się na członków, że ćwiczenia w basenie odbywają się jak następuje: poniedziałek i piątek — nowicjusze; wtorek i sobota — młodsi i ci senjorzy, którzy dawniej wiosłowali a nie przechodzili szkoły obecnego trenera; środa — wyłącznie rezerwowana dla senjorów: niedziela — senjorzy i o ile warunki atmosferyczne na to pozwolą wyjazdy na Wartę. Uwiadamia się tych wszystkich, którzy zamierzają się zapisać do klubu, że becnie jest najodpowiedniejsza pora. Młodzież zarobkująca korzystać może ze znacznych ulg.

Apel do studentów-narodowców

Młodzież Wszechpolska wzywa koleżanki i kolegów, którzy chcą poświęcić kilka godzin pracy wyborczej na terenie Poznania, aby zgłosili się bezzwłocznie w lokalu „Młodzieży Wszechpolskiej" między godziną 12 a 13-tą (św. Marcin 65).

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Dnia 12. 11. 30: Zofja Rzepecka, dyrekt. gimn. żeńsk., 58 l. Ernest Grund, rolnik, 28 l. Helena Świętkowa z d. Maćkowiak, 52 l. Emilja Hałatek z d. Sysak, wdowa, 75 l. Henryk Jóźwiak, asystent Ubezpieczalni Krajowej, 25 l. Czesław Maćkowiak 5 m. 1 dz. Anna Graduszewska z d. nieznana, wdowa, 75 l. Marek Kalicki, uczeń młynarski, 18 l. Janina Głowa, bez zawodu, 27 l. Helena Kossobudzka z d. Barcikowska, wdowa, 65 l. Wojciech Stachowiak, ślusarz, 56 l. Aleksander Karolak 9 godz. Weronika Śmigielska z d. Kwiatkowska, 61 l. Czesław Klupieć, rzeźbiarz, 24 l. Zuzanna Stanke z d. Wielecka, wdowa, 84 l. Franciszka Konieczna, bez zawodu, 80 l. Franciszka Nowakówna, gospodyni, 55 l. Henryk Hołoga 6 l. Maksymiljan Purschke, administrator majątku, 56 l. Jan Jander, ślusarz, 52 l. Janina Szatkowska 4 l. 7 m. 26 dni. Marja Szajdzińska, tancerka. 19 l.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Komitet Towarzystw Dzielnicy Łazarz - Górczyn.** Zebranie w sprawie obchodu listopadowego odbędzie się w piątek, dnia 14 bm. o godz. 20 w lokalu Czytelni Ludowej, ul. Matejki 39.

— **Polski Związek Stow. Mandolinistów, Okręg Poznański,** urządza wieczór taneczny w sobotę 15 bm. o godz. 20 w sali Restauracji Zamkowej, przy ulicy św. Marcin 40.

— **Stow. Młodz. Obywatelskiej parafji Archikatedralnej** urządza w sobotę 15 bm. wielką zabawę na wielkiej sali Domu Katolickiego na Śródce.

— **Tow. Przemysłowe „Jedność" pod wezwaniem św. Antoniego** urządza w sobotę, dnia 22 bm. o godz 20 w salach „Boulevard" przy placu Nowomiejskim zabawę jesienną. Przygrywać będą doborowe orkiestry. Cały dochód przeznacza się na urządzenie gwiazdki dla wdów i sierót po zmarłych i poległych członkach.

Teatr Wielki

DZIŚ — „Carmen".
Piątek. 14. 11. „Księżniczka czardasza".
Sobota. 15. 11 „Orłow".
Niedziela. 16. 11. popoł. „Straszny dwór".
Niedziela. 16. 11. wiecz. „Orłow".
Poniedziałek. 17. 11. „Manru".
Początek o godzinie 8 wieczorem.
Przedsprzedaż biletów w biurze ogłoszeń „Par", ul. 27 Grudnia 18, od godz 10 do 17. W niedziele i święta w Teatrze Wielkim od godz. 11,30 do 13,45.

Teatr Polski

DZIŚ — „Proboszcz wśród biedaków".
Piątek. 14. 11 „Przeprowadzka". — Występ J. Sosnowskiego.
Sobota. 15. 11 wiecz „Przeprowadzka". — Występ J. Sosnowskiego
Niedziela. 16. 11. popoł „Staś lotniczek". — Ceny zniżone
Niedziela. 16. 11. wiecz. „Proboszcz wśród biedaków".
Poniedziałek. 17. 11. „Proboszcz wśród biedaków".
Początek o godzinie 8 wieczorem.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Zarząd przymusowy".
Piątek, 14. 11. „Zarząd przymusowy".
Sobota, 15. 11 „Zarząd przymusowy".
Niedziela, 16. 11. o godz. 3 po poł. „Kot w butach", bajka dla dzieci.
Niedziela, 16. 11. wieczorem „Zarząd przymusowy"
Początek o godzinie 8 wieczorem.
Bilety wcześniej do nabycia w składzie cygar p. Zygarłowskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Teatr Popularny

DZIŚ — „Polacy w Ameryce".
Piątek. 14. 11 „Polacy w Ameryce".
Sobota, 15. 11. „Polacy w Ameryce".
Początek o godzinie 8 wieczorem.
Bilety można wcześniej nabywać w księgarni p Dippla przy pl Wolności 11 (tel 17-94) od godz 9 do 18. a od godz 19 przy kasie W niedziele i święta od godz. 10 przy kasie teatru.

Teatr Rewja

w gmachu Kina Stylowego

DZIŚ — o godzinie 7 i 9 Rewja w 16 obrazach p. t. **„Serce Poznania".**

Ofiary na Pomnik Najśw Serca Pana Jezusa w Poznaniu

120 **do kasy komitetu wpłacono do dnia 11. 11. 1930.** ap 2079

Wojciech Trąmpczyński Poznań	100,—
M. Wysocka, Cmielów	0,60
J. Dobrowolska, Przedecwn	3,—
X. W. Rygielski, Gorzno	10,—
Z. Kopel, Zebrzydowice	5,—
SS. Serafitki, Jarosław	5,—
A. Urbański, Lwów	3,—
X. A. Fuchs, Czernelica	1,—
M. Karuś, Chyrów	2,—
Wł. Pawlak, Luszyn	3,—
Apt. Z. Ciesielski, Śmigiel	15,—
A. Szkudlarek Szamotuły	20,—
N. N., Mosina z prośbą o spokój i zgodę w domu	3,50
Kuracjusze pokoju 6. sanatorjum „Staszyczówka", Ludwikowo	3,—
A. Klimczok, Mosina	2,—
M. Staniszewski, Pleszew	10,—
X. Kan. Ruciński, Poznań	20,—
Inż. Cz. Nawarski, Żabikowo	4,—
M. Stefankiewicz, Poznań	4,—
Cz. Zamorski, Poznań	5,—
Wł. Przewoźna, Pniewy	15,—
J. Tomczak, Poniec	6,—
L. Żarnowski, Września	10,—
M. Nagórska, Żnin z prośbą o modlitwę	2,—
J. Kajowa, Żnin z prośbą o pomoc Bożą	5,—
M. Vaegneret, Żnin	3,—
N. N., Żnin	7,—
X. T. Kłos, Łabiszyn	10,—
X Plotka, Zbąszyń od:	
E. Dolańska	10,—
36 róża matek	12,—
Razem zł	22,—
P. Piotrowski, Gorlice	5,—
F. Pawełkowie, Jaworzno	20,—
Parafja Katl., Kodeń	3,—
M. Kempf, Koło	5,—
A. Oleszkiewiczowa Gostynin War.	10,—
K. Nowicki, Grajec	3,—
X. Wł. Grzegorski, Janów	1,—
Z. Woszczyńska, Kalisz	2,—
J. Dreyza, Siemianowice	10,—
E. Janik, Piekary W.	2,—
J. Turski, Nowy Sącz	2,—
St. Pajor, Lwów	0,50
Wł. Związek, Lwów	2,—
T. Rudnicki, Buk z prośb. o zdrowie i szczęśl. wybory IV rata	5,—
A. Kaczyński, Podgórz	6,—
J. G., Wielkie	4,—
W. Wiśniewska, Gniewkowo	1,—
J. Burdajewicz, Dolsk	5,—
A. Gruszczyński, Gniew	2,—
J. Głabiszewska, Wąbrzeźno	3,—
W. Synoradzka, Warszawa	5,—
J. Perzyński, Łódź	1,—
X. St. Rychlewski, Mierzyce	5,—
Szkoła w Babkowicach	8,—
Wł. Swojakowa, Pępowo	5 —
I. Celmer, Skalmierzyce	5,—
J. Świtalska, Rudno	10,—
Rutkiewiczowie, Bysław	10,—
Jurgowie, Pniewy z podz. N. S. J. za odebr. łaski	6,—
St. Stencel, Dobre	2,50
A. Lewandowski, Dobre	3,35
Koło Różańca Żywego, Glinojeck	5,—
J. Furmaniak, Garwolin	1,—
A. Mencel, Warszawa	20,—
Kościół Parafj. św. Jakóba Apteka w Głuszynie według spisu	272,65
Grobelna i Gruszczyński Poznań	3,50
St. Szulczewska, Poznań	5,—
Z. Szymanowska, Słupia z prośbą o zdrowie i in. łaski	5,—
W. Piszczała, Strzelno z opdz. za odebr. łaski	10,—
K. Pyrasz, Chorzów	5.—
A. Szymańska, Poznań	5,—
X. X., Poznań	5,—
J. K. Maj. Bełdowa	5,—
A. Sietczyński, Janowo	2,—
A. i A. Zarzyccy, Kalisz	10,—
St. Muszkieta, Leszno z podziękowaniem za odebr. łaski	15,—
J. Łowiński, Dąbrówka	2,—
R. Skórka Łódź	7,—
H. Jędrzejewska, Łódź — Najświętsz. Serce Jezusa Króluj Polsce	5,—
F. Święch, Olszewka	1,—
St. Firtyczkówna, Radzichowice	3,—
W. Rutkowska, Włocławek	2,—
M. Tyncowa, Toruń	2,—
B. Stojanowski, Kruszwica	10,—
Z. Zawisza, Warszawa	1,—
Wł. Waśniewski, Szumanie	5,—
X. J. Rogoziński, Skawina	5,—
H. Urbańska, Szczawnica	0,50
M. Studnicka, Goleszów	5,—
B. Feliks, Hojanki W.	2,—
SS. Elżbietanki, Katowice	20,—
Fr. Gębarska, Toruń	3,—
Cz. Wojciechowski, Gdynia	10,—
L. Wachowicz, Orłowo	5,—
St. Barciszewski, Małocin	2,—
M. Garbiok, Bitków	2,—
M. Baczyński, Lwów	1,—
W. Grajkowska, Żnin z prośbą o błog. w domu	10,—
A. Kalinka, Niedzielsko	5,—
X. M. Nawalny, Borowa	10,—
A. Solarek Witkowo	5,—
Fr. Szymański, Września	5,—
X. Z. Przyjemski, Samarzewo	10,—
J. Pikulik, Goniczki	1,—
M. Garstka Kalisz	5,—
A. Burdzy, Czortków	1,—
Irena Kittelowa, Żnin	100,—
J. Hartlieb, Teres Potockie	5,—
M. Czerniak Skarb. 18 z prośb. o udziel. łaski	5,—
B. i S. Sypniewscy	20,—
S. W., Poznań	10,—
M. Moczyńska	5.—
Zebrane na ślubie p. Wł. Porankiewicza z p. Ir. Krajewską	23,45
M. Burczyńska, p. O. Nowakowskiego	5,—
N. N p. O. Nowakowskiego	5,—
K. Starkowska	5,—

Konto P. K. O. 207 470. — Sekretarjat I. AMarciakowskiego 21.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

Z NASZYCH REGJONÓW

JAK ŚLĄSK MNOŻY KULTURĘ.

Pierwsze lata rządów polskich na Śląsku poświęcone były przedewszystkiem umacnianiu fundamentów: organizowaniu administracji polskiej, rozbudowie szkolnictwa i rozwiązaniu trudnych zagadnień gospodarczych, tak że na pracę naukową niewiele było czasu. Dopiero w ostatnich latach szczupła garstka miejscowych pracowników zaczęła przejawiać żywszą działalność naukową i z każdym rokiem rośnie zarówno ilość placówek naukowych, jak i liczba wydawnictw. Z instytucyj poświęconych nauce na pierwszem miejscu postawić należy istniejące od roku 1920 Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku, które w roku b. wydało drugi bardzo okazały tom swych Roczników, rozpoczęło wydawnictwo „Pieśni ludu polskiego na Śląsku" i przygotowuje tom I publikacji źródeł historycznych, odnoszących s ę do Górnego Śląska. Poza tem ukaże się jeszcze w ciągu roku bieżącego w wydawnictwach Towarzystwa jako pierwsza z szeregu podobnych monografij praca zbiorowa o przeszłości, kulturze i administracji powiatu świętochłowickiego, zainicjowana przez p. starostę dr. Szalińskiego, wydana nakładem Wydziału powiatowego w Świętochłowicach. Działalność towarzystwa, pozostającego pod światłem i energicznem kierownictwem Ks. Kanonika Dr. Emila Szramka, krępowana jest niestety trudnościami finansowemi, które w końcu r. ub. nieco się zmniejszyły w związku z objęciem zapisu po ś. p. Wiktorji Niegolewsk ej, jednakże wciąż jeszcze są dotkliwe, a dalej brakiem odpowiedniego lokalu na pomieszczenie bibljoteki i zebrania. Wydany świeżo II Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku cenny jest nie tylko ze względu na ważne przyczynki do historji Śląska, jakie zawiera, lecz także z tego powodu, że mieści dokładną kronikę życia naukowego tej dzielnicy. Wydawnictwo to chlubnie świadczy o budzącym się coraz żywszem zainteresowaniu się przeszłością Śląska i o szlachetnej ambicji dorównania innym dzielnicom w badaniach naukowych.

Na Śląsku istnieją też dalsze instytucje naukowe. Oddział śląski Polskiego Tow. Historycznego, którego prezesem jest Dr. Ludwik Ręgorowicz, naczelnik wydziału oświecenia publicznego w Województwie, rozwinął żywą działalność w postaci zebrań naukowych, współpracując ściśle z Towarzystwem Przyjaciół Nauk i zainicjowało m. i. opracowanie bibljografji historycznej Śląska od r. 1815, jako uzupełnienie bibljografji Finkla. Powstał też oddział śląski Polskiego Tow. Geograficznego, a od kilku lat rozwijają się pomyślnie: Śląski oddział Pol. Towarzystwa Przyrodników, wydający własny „Rocznik", dalej Koło Filologów, (oddział śląski Polskiego Tow. Filologicznego we Lwowie), Śląskie Koło Polonistów (oddział śląski Tow. Literackiego im. A. Mickiewicza), Koło Ekonomistów i kilka towarzystw, nie mających już charakteru wyłącznie naukowego, jak Stowarzyszenie polskich inżynierów górniczych i hutniczych (Koło Śląskie), Polskie Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Woj. Śląskiego i Towarzystwo Lekarzy Polaków na Śląsku.

Także w dziedzinie sztuki i literatury Śląsk zaczyna żyć bujniejszem życiem. W roku 1928 utworzyło się w Katowicach Śląskie Tow. Przyj. Sztuk Pięknych, mające urządzać wystawy sztuk pięknych, zrzeszyli się też artyści miejscowi w Zawodowy Związek Artystów Plastyków na Śląsku, który w październiku i w listopadzie u. r. urządzili pierwszą swą wystawę, obejmującą 322 obrazów i rzeźb. Założone w Katowicach Koło Literatów na Śląsku ma zamiar wydawać własny miesięcznik literacki, a obok niego istnieje Śląskie Towarzystwo Literackie, które w r. b. ogłosiło konkurs na utwory: powieściowy, sceniczny i opisowy, na który wpłynęło 20 prac. Jeżeli dodamy szereg stowarzyszeń o charakterze kulturalno-oświatowym, przekonamy się, że życie umysłowe na Śląsku rozwija się coraz bujniej, i że zaczęło się odrabianie zaniedbania z czasów niewoli i pierwszych lat niepodległości.

Poznań.

Dr. Józef Kostrzewski.

PRZYBYŁ NAM BARWNY KOŚCIÓŁ

Kościół parafjalny w Ostrowie wybudowany został przed 23 laty w stylu neoromańskim, na wyraźne życzenie głównego fundatora i patrona, ks. Radziwiłła. Dlaczego tak się stało, dlaczego na ziemiach polskich neoromanizm, czy też neogotyk, trudno to wyrozumieć, i tę kwestję zostawmy na uboczu. Dość, że kościół otrzymał przy szlachetnych proporcjach i pięknych perspektywach, wnętrze nieco ponure, właściwe charakterowi romańszczyzny; ponadto ściany, pokryte surowym tynkiem, sczerniałym przez długie lata, tłumiły dostęp światła. — Widoczne to było na fotografji, którą miałem sposobność oglądać u ks. proboszcza Zamysłowskiego. Prosiła się ta piękna świątynia o światło i radość, jaką architekturze użycza barwa. To też wysokie uznanie należy się ks. proboszczowi Zamysłowskiemu, rozmiłowanego w sztuce i w kulturze, iż mimo ciężkich warunków finansowych, w jakich parafję objął, znalazł na tyle młodzieńczej ruchliwości i energji, aby zdobyć fundusze na przystrojenie świątyni w piękną i bogatą szatę, której wykonanie powierzył artyście - malarzowi p. Jackowskiemu. Zadanie to rozwiązał artysta pierwszorzędnie! nietylko rozjaśnił i rozweselił kolorem wnętrze, ale dzięki bogatej ornamentacji uczynił je nawskroś polskiem.

Główna zaleta tej polichromji polega na jasnem i prostem zestawieniu trzech zasadniczych barw: żółtej, niebieskiej i czerwonej (t. zw kolor pompejański) w całość szlachetnie sharmonizowaną; dopełnia jej ornament, podkreślający fragmenty architektoniczne, bogaty lecz nieprzeładowany. Nawa główna pokryta jest kolorem jasno-żółtym, z lekka cytrynowym, co uwydatnia i potęguje jasność ścian i skupia na nich siłę światła, padającego z górnych okien; u szczytu jasny błękit zamyka całość lekkiem sklepieniem. Piękna perspektywa rozwija się wgłąb, patrząc na nawę od wejścia: jasno-żółte łuki sklepienia, bogato zdobne barwnym ornamentem, odcinają się silnie na błękitnem tle sklepienia i zbiegają się na ciemno-złotem sklepieniu prezbiterjum. Poniżej ciężka plama czerwieni pompejańskiej w absydzie skupia na sobie wrażenie optyczne. Zapowiedź tego trzeciego koloru spotykamy już w nawie głównej; malowane nim są przyparte do filarów kolumny główne, prowadzące nas wśród rytmicznie posuwającego się szpaleru do środka świątyni. Wnęki podwójnych, ślepych okien u szczytu ścian nawy wypełnione są postaciami Apostołów. Przy uwzględnieniu szerokich plam dekoracyjnych, podkreślił tutaj artysta dość silnie plastyczność obrazu, tak że te dostojne postacie dają na odległość złudzenie polichromowanej rzeźby.

Wchodzimy w transsept i tutaj momentalnie zatrzymują uwagę dwie olbrzymie (29 mtr. kw. każda) kompozycje figuralne, zapełniające przestrzeń muru nad ołtarzami bocznemi, które zakończają nawy boczne. Sharmonizowane są te dwie potężne plamy barwne z całością polichromji. — Tonacja ich jest spokojna, nie zamącona żadnym zgiełkliwym kolorem, dotyla jednak w walorach natężona, że siła ich działa na każdą odległość. Obraz po stronie prawej, przedstawiający „Wniebowstąpienie", w kompozycji oparty na prawach symetrji, posiada nastrój powagi i spokoju, — „Narodzenie", po stronie lewej, zgrupowane na tle poetycznego pejzażu, jest bardziej ożywione i ruchliwe; stłoczona grupa osób, składających hołd Narodzonemu, skomponowana jest z dużą fantazją i pomysłowością. W obu obrazach uderza szlachetna harmonja kolorów, rysunek o pięknie stylizowanej linji i silna charakterystyka postaci.

Na sklepieniu głównego transseptu umieścił artysta postacie czterech ewangelistów. Olbrzymie te postacie (wielkość figur w pozycji siedzącej 2,40 mtr.) traktowane szerokiemi płaszczyznami, wywołują imponujące wrażenie. Do tej części kościoła wprowadzają światło dwie olbrzymie rozety romańskie, zaopatrzone pięknemi witrażami, wzorowanemi na średniowiecznych. Jackowski obramował je koronkowym ornamentem koloru czarnego, niebieskiego i czerwonego na tle złotem; to samo tło i ornament wprowadził na pola między mniejszemi kołami mieszczącemi się w rozecie. Powstał stąd kapitalny efekt, świadczący o talencie i dużej wiedzy artysty. Za światła dziennego grają przepysznemi kolorami witraże na tle złota, które dzięki kontrastowi mocno ciemnieje; przy świetle wieczornem rzecz ma się odwrotnie: witraże występują jako ciemne plamy na tle, którego złoto przy blasku lamp wesoło świeci. To samo tło, ożywione ornamentem wyżej wymienionych trzech kolorów stosuje artysta w półkopułach ołtarzy bocznych i w prezbiterjum.

Posiada ono najbogatszą szatę barwną. Czerwień pompejańska ściemnia się ku górze w złoto sklepienia, tworząc bajeczną ramę dla barwnych witraży; tak powstaje niezwykle nastrojowy zakątek, tu, w miejscu najgłówniejszem, przy wielkim ołtarzu Nad kolumnami, otaczającemi wieńcem prezbiterjum i absydę, umieścił artysta wyobrażenie 7-miu Sakramentów św. i znaków symbolicznych, które stanowią piękny fryz, bogato i dostojnie zdobiący przestrzeń muru nad łukami kolumn. Sklepienie absydy zdobi 5 postaci świętych i błogosławionych polskich, ujętych w elipsowe ramy ornamentu. Są to: św. Wojciech, św. Stanisław Szczepanowski, św. Kinga, św. Salomea i bł. A. Bobola. Po grzbietach skrzyżowań sklepień przebiega wzorzysty ścieg ornamentu do szczytu, gdzie bogata rozeta pełni funkcję zwornika; jej szaro-seledynowa plama odznacza się dobitnie zimnym tonem od ciepłej gamy całości.

Ściany naw bocznych, u szczytu koło okien, pokrywa bogaty i bardzo umiejętnie skomponowany ornament. Odstąpił tu Jackowski od swej zasady aby zostawiać ścianę pustą, działającą walorem przestrzeni — a to z tego względu, że należało stworzyć silną opozycję do wydatnego ciężaru boazerji, przebiegającej spodem u ścian obu naw bocznych. Również bogate wstęgi ornamentu zdobią olbrzymie podłucza, wśród których umieścił artysta, od setek lat nieużywane, symbole chrześcijańskie. Poza ich głęboką religijną treścią, stanowią one zarazem bogate motywy zdobnicze. Przez grzbiety skrzyżowań sklepień trzech naw snują się wąskie pasy ornamentów, zakończonych w środku bogatemi rozetami. Nie sposób wyliczać wiele innych interesujących szczegółów jak: bogactwo, szlachetność i rodzimość motywów zdobniczych logiczne podkreślenie szczegółów architektonicznych i t. d. — jedno jest najważniejsze, że dekoracja porywa swoją prostotą i barwnością i ma w sobie cechy wybitnej indywidualności artysty.

Jan Mroziński.

Poznań.

ŻYCIE KULTURALNE

GDZIE SPOCZYWAJĄ PROCHY GENERAŁA SOWIŃSKIEGO?

W Warszawie rozpoczęto poszukiwania za szczątkami generała Sowińskiego, obrońcy Woli w r. 1831. Dotychczas są one bezskuteczne. Nasz krakowski korespondent (Arten) nadsyła nam w tej sprawie wysoce interesującą informację. Brzmi ona jak następuje:

Nestor krakowskich drukarzy p. Paweł Kosicki oświadczył mi, że ojciec jego, ś. p. Mikołaj, był naocznym świadkiem pogrzebu gen. Sowińskiego na cmentarzu protestanckim w Warszawie. Kiedy to było? — nie może określić. Pamięta tylko z opowiadania swego ojca, że pastor, który prowadził kondukt żałobny, wygłosił mowę, nazywając gen. Sowińskiego — pułkownikiem. Przeciw temu zaprotestowała młodzież akademicka i inni uczestnicy pogrzebu, więc pastor zaczął na nowo poprawne przemówienie i to utkwiło w pamięci jego ojcu.

Charakterystyczną cechą, ułatwiającą poszukiwania trumny z prochami gen. Sowińskiego, byłoby według p. Kosickiego to, że powinnaby ona nosić na sobie wyraźne ślady cięć nożami, gdyż obecni na pogrzebie zabierali odłamki drzewa trumiennego, jako relikwię po bohaterze.

NAUKA

Tragedja arcybiskupa Felińskiego. W krakowskim „Przeglądzie Powszechnym" który rozwija się doskonale pod redakcją wytrawnego publicysty ks Jana Urbana T. J. znajduje się przepiękny artykuł biskupa Godlewskiego o dobrze znanej starszemu pokoleniu postaci arcybiskupa Felińskiego. Rysuje się on doskonale w swym stosunku do Wielopolski i Rosji jako nieustraszony obrońca wiary i narodu. Szkoda, że czcigodny autor nie rozwinął szerzej swych wywodów do których arcyciekawe pamiętniki dałyby wiele materjału. O powodach melancholji Felińskiego po śmierci Słowackiego, opowiadał też niegdyś ciekawe szczegóły Władysław Mickiewicz. One miały być też powodem obrania przez Felińskiego stanu duchownego. (T. Gr.)

Obrady historyków. Wileński Oddział T-wa Historycznego, oraz Wydział Historyczny Wileńskiego Twa Przyjaciół Nauk odbyły połączone posiedzenie, na którem prof. T. E. Modelski wygłosił dwa odczyty: „Memorjał krzyżacki o sprawach między Witoldem a Zakonem z powodu powstania na Żmudzi w r. 1409" i „Wywód praw Polski Stanisława Herakljusza Lubomirskiego do ziemi spiskiej z XVII w."

LITERATURA

„Wiec poetów". Z Krakowa donosi nam nasz korespondent: Krakowski Związek Literatów pozostający pod sprężystą prezesurą Karola Huberta Rostworowskiego rozpoczął drugi rok swej działalności wieczorem literackim pod powyższym tytułem w sali Bolońskiego w Krakowie Słowo wstępne o stosunku współczesnej publiczności do literatury wypowiedział p. K Czachowski, podkreślając, znane już zresztą szczegółowo z licznych artykułów w prasie codziennej i fachowej, bolączki dzisiejszego ruchu wydawniczego. Dwa fragmenty swego cyklu dramatycznego p. t. „Czerwony marsz" wygłosił K. H Rostworowski, ukazując przekrój społeczeństwa francuskiego w przededniu Wielkiej rewolucji i w czasie jej rozpętania. W zakończeniu Rostworowski czyniąc aluzję do obecnych czasów podkreślił wobec licznego audytorjum swe credo katolickie. Poza tem czytali swoje utwory pp M. Czuchnowski, T. Kudliński, A Polewka. J. A. Gałuszka, M. Rusinek i M. Niżyński.

SŁAWISTYKA

Emigranci polscy w Czechach. W znakomicie redagowanym przez Adolfa Czernego miesięczniku praskim „Slovensky Przehled", znajdujemy artykuł K Krejczigo o Polakach w Czechach w dobie powstania listopadowego i wielkiej emigracji. Autor kreśli rzecz na szerszem tle dziejowem, zwracając uwagę na stosunek Andrzeja Zamojskiego z Metternichem Kronika obfituje we wzmianki o zgasłych polskich pisarzach i mieści sprawozdanie z krakowskiego kongresu im Kochanowskiego. Organ Czernego jest wogóle doskonałym przeglądem spraw słowiańskich i zasługuje na największe uznanie Czytać go powinien każdy polski słowianofil.

(I. Gr.)

MUZYKA

Nowa śpiewaczka polska. Ze Lwowa donoszą nam: W „Tosce" zaprezentowała się p. Marja Krzywiec, debjutantka o niezwykle korzystnych warunkach głosu, urody i wdzięku. Debiut był wielce udatny, młoda śpiewaczka zdołała zyskać uznanie mimo że Scarpię śpiewał znakomicie usposobiony Zygmunt Zaleski, a Cavaradossiego K. Czarnecki, więc sąsiedztwo było dla debjutantek bardzo niewygodne. Dyrygował E. Massini, który temperamentem i umiejętnością podbił już sobie zupełnie licznych w tym roku słuchaczy naszej opery.

(ml)

SZKOLNICTWO

Jak obserwować dzieci? Komisja, wyłoniona przez Sekcję Psychologów Szkolnych przy Kole Psychologicznem i. J Joteyko ogłasza w „Pracy Szkolnej" arkusz obserwacyjny, który ma nauczycielowi ułatwić poznanie dziecka Arkusz zawiera nast. rozdziały: I. Wygląd zewnętrzny i rozwój fizyczny, II Warunki domowe III Stosunek do ludzi, IV Zainteresowania i dążenia, V. Właściwości charakteru, usposobienia, temperamentu: VI. Właściwości umysłu; VII. Stosunek do pracy — Wskazówki metodyczne do arkusza zawierać będzie broszura p. Studenckiego: Jak obserwować dzieci", która ukaże się wkrótce

(St. N.)

Ofiary bestjalstwa bojówek sanacyjnych

Zdjęcie powyższe przedstawia p. Teodora Drobnicę, stróża firmy Greger, który w nocy z 11 na 12 b. m. został napadnięty przez zgraję bojówkarzy „sanacyjnych", rozlepiających plakaty listy nr. 1 przy ul. 27 Grudnia. Kiedy pan Drobnica sprzeciwił się zanieczyszczaniu fasady magazynu, został powalony na ziemię i zmasakrowany w bestjalski sposób. P Drobnica odniósł szereg ciężkich ran na głowie i kilka innych obrażeń.
P. Drobnica liczy lat 67.

Jak złamano rękę dr. Rogali

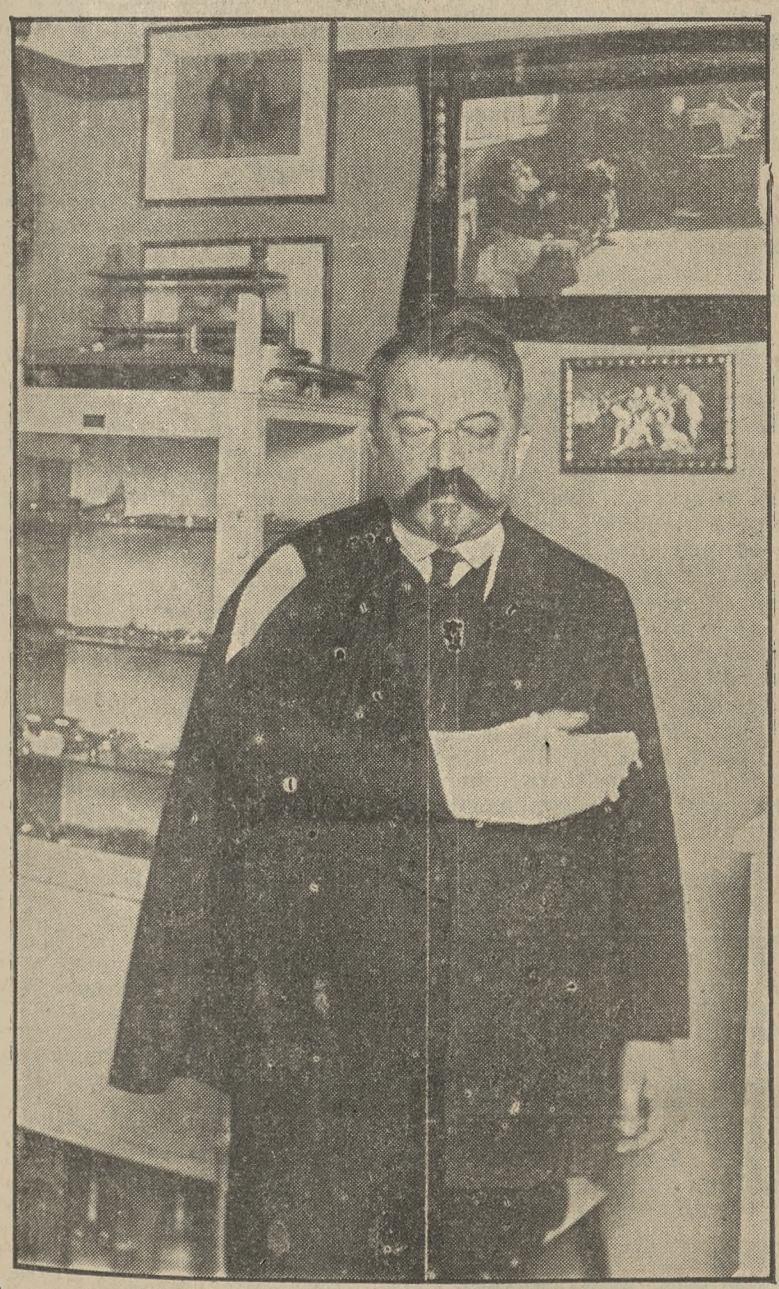

O ohydnej napaści na wybitnego narodowca pomorskiego dr Rogalę podaje „Gazeta Warszawska" następujące jeszcze szczegóły:

W pensjonacie „Świt" w Gdyni odbywało się w dniu 10 bm. po południu ściśle poufne zebranie działaczy Stronnictwa Narodowego, w którem brało udział kilkanaście osób. Do prywatnego mieszkania, w którem odbywało się zebranie, wpadła bojówka, złożona z trzydziestu pałkarzy „sanacyjnych" i rzuciła się na zebranych, okładając ich pałkami: dr Rogala, lekarz z Oksywia (brat oznaczonego orderem „Polonia Restituta" ks. kanonika dr. Rogali z Pelplina) ma złamaną rękę i został ciężko poturbowany, kilka innych osób odniosło rany.

Na miejsce napadu przybyła policja której podano nazwiska trzech poznanych napastników Są to: Bartczak, pracownik firmy „Atlantyk" w Gdyni, Stanisław Majewski, porucznik rezerwy (!) i pracownik magistratu w Gdyni, oraz Eugenjusz Kwiatkowski z Gdyni Innych członków bandy napadnięci, niestety, nie znali.

Policja spisała protokół.

W związku z terrorem, jaki panuje w Gdyni, donosi jeszcze „Słowo Pomorskie", że na tamtejszym terenie działa bojówka „sanacyjna", w skład której wchodzą męty portowe i .. urzędnicy Urzędu Morskiego, oraz magistratu miasta Gdyni, specjalnie urlopowani na czas akcji przedwyborczej

Z Urzędu Morskiego jest w bojówce niejaki Zawadzki, który obecnie podaje się za kreślarza Ponieważ niebo nie obdarzyło go płynną wymowa (jaka się fatalnie), więc rola jego ogranicza się do wznoszenia okrzyków „Niech żyje!" i „Precz" oraz wymachiwania grubą laską, posiadaną przez każdego bojówkarza.

Drugą podporą bojówki „sanacyjnej" na wybrzeżu jest niejaki Majewski urzędnik magistracki. Ten nie ogranicza się do wygrażania przeciwnikom politycznym, lecz zabawia się w wygłaszanie agitacyjnych przemówień.

Trzecim filarem jest Bartczak.

Bojówka „sanacyjna" jest sowicie opłacana; jej członkowie, nie orzą i nie sieją, a dobrze im się dzieje Wieczorem zaczyna się ich robota. Zbierają się w gromadę i wyruszają na wiece Stronnictwa Narodowego gdzie usiłują wrzaskami skłonić policję do rozwiązania zebrania.

„Biskup" Władysław Faron skazany na 5 miesięcy aresztu ścisłego

Dnia 10 listopada rb. w sądzie powiatowym w Krakowie na Podgórzu toczyła się rozprawa karna przeciw „biskupowi" kościoła narodowego, Władysławowi Faronowi, za przekroczenie par. 303 Ustawy karnej o publiczne wyśmiewanie i poniżanie Kościoła rzymsko - katolickiego oraz o obrazę jego duchowieństwa i za przekroczenie par. 477 w sprawie przestępstwa o obrazę czci. Po przesłuchaniu oskarżonego, któremu sąd nie przyznał tytułu biskupa, ponieważ kościół narodowy nie jest w Polsce kościołem uznanym, tylko tolerowanym, i po przesłuchaniu zaprzysiężonych świadków sąd skazał oskarżonego Władysława Farona, „biskupa" kościoła narodowego, na 5 miesięcy ścisłego aresztu i opniesienie kosztów rozprawy sądowej.

Oskarżonemu przysługuje prawo apelacji do trzech dni.

Zaznaczyć należy, że lokal kościoła narodowego mieści się w Krakowie przy ul Czarnej 2. Poprzedni kościół i seminarjum „kościoła narodowego", mieszczące się przy ul. Madalińskiego, zostały sprzedane dnia 12 maja rb. Żydówce Larce Poss recte Knoll za cenę 13.250 dolarów. (KAP)

Ś. p. ks. radca Feliks Laudowicz

Wspomnienie pośmiertne.

I znowu zabrała śmierć jednego z najstarszych kapłanów i obywateli, niestrudzonego w ofiarnej pracy dla Boga i Ojczyzny, ks. Feliksa Laudowicza, radcę duchownego i długoletniego proboszcza parafji kwileckiej. Przyszedł on na świat 30 maja 1845 roku w Sulmierzycach, gdzie znani z pobożności mieszkali, jako zasiedzieli, obywatele, rodzice jego Ignacy i Katarzyna z Tomaszewskich. Bystrego chłopczynę wysłano do gimnazjum do Ostrowa, gdzie jednak nie długo uczęszczał Nastały bowiem czasy niespokojne, pragnienie pozbycia się jarzma pruskiego i oto młody Feliks wziął udział w powstaniu r 1863, przeprowadzając powstańców do oddziałów Mielęckiego i Calliera. Po bitwie, którą, stoczono 8 maja 1863 r. powrócił młody Laudowicz do gimnazjum, lecz z powodu uczestnictwa w powstaniu wraz z 80 kolegami został wydalony. Nie pozostało więc nic innego, jak przygotowywać się prywatnie do egzaminu dojrzałości. Po sześciu latach, w r. 1869, przyjęty został do gimnazjum w Śremie, gdzie po trzech latach złożył egzamin dojrzałości. Odbywszy wyższe studja w Lipsku i Berlinie, wstąpił do seminarjum duchownego, gdzie jednakowoż niedługo miał pozostać. Gdy bowiem wybuchła walka kulturna a seminarjum zamknięto, władza duchowna wysłała go na studja teologiczne na uniwersytet w Insbruku, gdzie też odebrał 1873 r. święcenia kapłańskie. Po powrocie do kraju zgłosił się do ks. prałata Koźmiana, który wówczas wedle tajnych przez Rzym aprobowanych rozporządzeń kierował sprawami archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej. U tego ks. prał. Koźmiana pracował młody kapłan jako sekretarz, przyczem wysyłany

bywał do osieroconych skutkiem praw majowych parafij.

W tym czasie, kiedy w Prusiech wrzała walka kulturna rozpętało się w r. 1875 groźne prześladowanie na Podlasiu przeciw Unitom Ks Feliks Laudowicz w gorliwości swego ducha nie ustraszył się przed ukazami białego cara, który ogłosił, że w jego państwie niema Unitów a zarazem zagroził więzieniem i Sybirem tym, którzy chcieliby w jakibądź sposób podtrzymać łączność z Kościołem katolickim. Tymczasem szerzyło się prześladowanie, które nie ustępowało okropnością pierwszym wiekom chrześcijaństwa. Do tych biednych Unitów pozbawionych swych kapłanów a zarazem i pociech religijnych, udał się ks. Laudowicz w przebraniu żebraka, handlarza bydła lub kupca wędrownego. Sprawa, jako niezwykle trudna i wymagająca wiele roztropności a zarazem obszernej władzy, oparła się o Ojca św., który zarządził zaopinjowanie o młodym kapłanie. Odnośne świadectwo wygotował ks. prałat Koźmian, który zamiast uwięzionego ks. arcybiskupa Ledóchowskiego tajnie wykonywał rządy archidiecezjalne, i posłał je do Rzymu. Ojciec św. skutkiem tego świadectwa powierzył ks. Laudowiczowi to ważne a niebezpieczne zadanie, z którego młody kapłan wywiązał się bardzo dobrze, czego dowodem uznanie, jakie od Ojca św. Leona XIII, otrzymał w postaci złotego medalu przesłanego za pośrednictwem ks. kardynała Ledóchowskiego.

Bogu samemu wiadomo, ile trudów ponosił ks. Laudowicz podczas swych wędrówek i prac misyjnych a przecież radością było dla niego, że mógł w tem naśladować Mistrza swego, Chrystusa Pana.

Gdy powrócił z Poldasia, a walka kulturna jeszcze się nie miała ku końcowi, misjonarz podlaski stanął przed swą władzą duchowną do apelu i na jej wskazanie 1877 r. objął rozmaite, osierocone placówki duszpasterskie, mianowicie w Sierakowie, w Kamionnie, w Chrzypsku i w Lutomiu. Z powodu powtarzającego się pościgu przez żandarmów pruskich, czyniących obławę na duchowieństwo, posłuszne władzy kościelnej, ks. Laudowicz pracował nieraz w lasach, gdzie odprawiał mszę św. i udzielał wiernym sakramentów św. Obowiązki swe kapłańskie spełniał całemi nocami, a wśród dnia poza koniecznym wypoczynkiem stawał do pracy w Kwilczu w charakterze rządcy gospodarczego, gdyż dla obrony przed bezprawiem pruskiem musiał mieć zajęcie świeckiego człowieka.

Pomimo wszelkich ostrożności zachowanych oraz opieki doznawanej ks Laudowicz odsiadywał w r. 1882 dwa razy kaźń więzienną w Międzychodzie za niesione czynności duchowne sprawiane wbrew zakazom pruskiego rządu. Chwałą to dla kapłana — apostoła, że na wzór pierwszych apostołów stawać musiał przed sądami.

Od r. 1877 objął ks. Feliks Laudowicz probostwo kwileckie, gdzie najprzód jako misjonarz, później już otwarcie jako proboszcz miejscowy spełniał gorliwie swe zadanie. Mając przytem nieco wolnego czasu, korzystał z dawniejszych nauk uniwersyteckich i wydał dwie prace naukowe i to w języku niemieckim: „Wesen und Ursprung der Lehre von der Präexistenz der Seele und von der Seelenwanderung in der griechischen Philosophie. Lipsk u Gustawa Focka. 1897". Druga w języku łacińskim „De doctrinis ad animarum praeexistentiam atque metampsychosin spectantibus — Lipsk 1898".

W długie lata swej pracy duszpasterskiej ks. prob. Laudowicz zajmował się żywo wszelkiemi zagadnieniami życia społecznego, kierował rozmaitemi stowarzyszeniami a mianowicie aż do śmierci nie wypuszczał z ręki „Banku Ludowego".

Ks biskup Likowski, po śmierci ks arcybiskupa Stablewskiego administrator archidiecezji poznańskiej, zamianował ks. prob Laudowicza radcą duchownym.

Zmarł on 27 października br. a pochowany został 31 października przy kościele kwileckim, gdzie wielkie liczby wiernych warstw wszelkich przybyły, aby oddać ostatnią przysługę tak zasłużonemu kapłanowi, który poszedł po nagrodę do Chrystusa, którego całem sercem umiłował.

Ks. K. B.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Fakty

W r. 1927 wykupiono patentów na przedsiębiorstwa przemysłowe: 202.052. W roku 1928 ilość ta spadła na 193.871, a w r. 1929 na 182.470. Cofnięcie się ilości przedsiębiorstw przemysłowych wyraża się w odsetku 9 proc.

* * *

Upadłości, nadzory sądowe i sprzedaże przymusowe wzrosły w Wielkopolsce w stosunku do r. 1928 o 400 %.

* * *

Maleje liczba przedsiębiorstw handlowych I i II kategorji, a rośnie liczba kramarzy III i IV kategorji. Również maleje ilość przedsiębiorstw, prowadzących księgi handlowe. Zamiast naprzód idziemy wstecz.

* * *

Spadek na całej linji, spadek wszystkiego: (porównanie danych za wrzesień 1929 i wrzesień 1930):

Rezerwy Banku Polskiego, kruszcowe 3 700,5 milj. zł spadły na 551,9; waluty i dewizy z 517,6 na 437,1.

Dochody państwa z 238,8 milj. na 222,6. Wydatki państwa z 236,3 milj. na 221,1.

Wskaźnik kursów 34 akcyj przemysłowych (1927 = 100) spadł z 73,3 we wrześniu 1929 r. na 55,5 w marcu r. b. (ostatnie obliczenie; świeższego niema).

Ładunki kolejowe z 131,1 na 116,6

Zbyt artykułów monopolowych: spirytusu z 116,3 na 85,0; zapałek z 135,4 na 129,1. Tylko papierosy „trzymają się". Wskaźniki poprawione przez usunięcie wahań sezonowych (1925—27 = 100) wykazują następujący spadek produkcji przemysłowej: generalny indeks: wrzesień 1929: 128,6, wrzesień 1930 r.: 108,9. Węgiel 138.9 : 115,4, ropa naftowa: 91.0 : 89,0, sól kamienna: 113,4 : 99,7, ruda żelazna: 183.8 : 128,6, ruda cynkowa i ołowiana 101,6 : 87,9.

Natomiast wzrost.. liczby bezrobotnych z 68 657 na 147 000.

* * *

Przedłożony w swoim czasie program reformy podatkowej, zaprojektowanej przez organizacje kupieckie został w późniejszych konferencjach z ministerstwem skarbu uznany jako słuszny i kryjący się po większej części z zapatrywaniami ministra skarbu. Mimo to, nie stało się do tej pory nic, a minęło w międzyczasie... przeszło 1½ roku.

* * *

Również nie zmniejszono ciężarów socjalnych, pochłaniających ogromną część dochodu społecznego: jeśli do składek ubezpieczeniowych doliczyć koszty urlopu wypoczynkowego, to ogólna suma ciężarów socjalnych w stosunku do robocizny wzgl. pensji wynosi: u pracowników fizycznych od 15,2 do 20,1 proc., zaś u pracowników umysłowych 25,3 do 26,8 proc. Niczego nie uczyniono dla zmniejszenia tych ciężarów, przeciwnie, projektuje się nowe.

* * *

Program obecnego ministra rolnictwa, wygłoszony na wiosnę w sejmowej komisji rolnej, a nazwany przez niego „minimalnym programem ratowania rolnictwa" polegał na: a) umorzeniu części zaległych podatków, b) konwersji części krótkoterminowych zobowiązań. Mimo że uznano realizację programu za absolutnie niezbędną — do tej pory nic, literalnie nic nie zrobiono w tym względzie.

* * *

„Sanacyjna" „Prawda" łódzka pisze w ostatnim numerze, oświetlając obecne położenie gospodarcze Polski:

„Doszliśmy zatem do tego miejsca w kryzysie gospodarczym, z którego nie ruszymy bez wywołania obfitego dopływu kapitałów z zagranicy".

W tym celu Bank Polski podniósł stopę procentową do wysokości 7 i pół proc. Mimo to trapi nas ciągle jeszcze zjawisko odpływu kapitałów...

I to podczas, gdy w takiej Szwajcarji kasy bankowe przelewają się od złota, a stopa dyskontowa — z powodu— nadmiaru kapitałów i braku okazji do lokaty spadła do niebywałego poziomu 1 1/3 proc.*) Przyczyna tego paradoksalnego zjawiska leży w sytuacji politycznej, istniejącej w Polsce. Nawoływania do nowego zamachu stanu szerzą nastroje niepokoju, trwożnego oczekiwania, wzmagają się coraz bardziej, zatruwając atmosferę publiczną, czyniąc ją nerwową i nieprzychylną jakiejkolwiek twórczej pracy. Kapitał zagraniczny lęka się lokaty w Polsce!

* * *

Oto zbiór faktów, oświetlających położenie gospodarcze kraju w 5-tym roku „sanacyjnych" rządów. Któż ma ochotę znosić w dalszym ciągu „błogosławieństwa" obecnego régime'u?

*) Szwajcarja dławi się od nadmiaru kapitałów, a my głodujemy z powodu ich braku i oni wiedzą o naszych kłopotach, a my o ich troskach; dlaczego więc...?

O stabilizację gospodarki światowej

Taw zwana gospodarka światowa przechodzi obecnie wielki kryzys. — Źródłem tego kryzysu są przemiany, jakie zaszły w międzynarodowych stosunkach gospodarczych naskutek wojny światowej i jej skutków. Jak wiadomo, przed wojną w gospodarce światowej panowała pewnego rodzaju równowaga stosunków, przyczem międzynarodowe obroty gospodarcze wykazywały stałą tendencję wzrostu. — Struktura przedwojennej gospodarki światowej nie była skomplikowana. Kraje dzieliły się na dwie kategorje: przemysłowe, promieniujące zarazem swemi kapitałami, oraz produkujące surowiec. Supremat w zakresie kapitalistyczno - przemysłowym dzierżyła Europa z Anglją na czele, do krajów drugiej kategorji należały przedewszystkiem t. zw. kraje kolonjalne, produkujące surowce, za które otrzymywano towary przemysłowe.

Przedwojenna gospodarka światowa opierała się na trzech zasadniczych pierwiastkach, mianowicie na swobodzie obrotu w zakresie kapitałów, surowców oraz ludności.

Obrót kapitałów charakteryzował się tem, że nie było krajów bojkotowanych przez kapitał z przyczyn natury czy to politycznej, czy też ze względu na zaufanie, lub też z powodów gospodarczych. Nie pytano się wtedy, na co dłużnik zużyje pożyczony kapitał, t. j. czy go przeznaczy na cele obrony państwowej, sanację stosunków walutowych, czy też na rozbudowę życia gospodarczego w zakresie tej lub innej jego gałęzi. Kapitał przed wojną interesował się zasadniczo tylko oprocentowaniem, które ze względu na brak uprzedzeń do pożyczających kapitał, wyrównywało się na płaszczyźnie międzynarodowej, wobec czego nie obserwowano przed wojną tak olbrzymich różnic w prywatnych stopach procentowych w poszczególnych krajach, jakie widzimy obecnie.

W zakresie obrotów surowcami panowała całkowita swoboda. Nie było też zbyt wysokich barjer celnych na towary gotowe, przyczem ostatni dziesiątek lat bezpośrednio przed wojną wykazywał tendencję do obniżania taryf celnych.

Ruch ludności nie był ograniczony żadnemi zakazami emigracyjnemi. — Podróżowanie nie było związane z tak wielkiemi przeszkodami natury formalnej w postaci wiz i t. p. jak obecnie.

Jak zupełnie odmiennie kształtują się stosunki po wojnie. O wolności obrotu kapitałów niema mowy. Wierzyciel interesuje się, na co dłużnik ma zużyć pożyczony kapitał. W dużym stopniu przeciwdziała się takiemu pożyczaniu, które ułatwia dłużnikowi usamodzielnienie się gospodarcze od kraju wierzycielskiego. Pozatem do momentów natury polityczno-gospodarczej dołączył się obecnie wzgląd psychiczny, uzewnętrzający się w postaci stopnia zaufania do niektórych krajów. Straty, jakie ponieśli kapitaliści w niektórych krajach wskutek wojny i jej skutków (np. w Rosji), uczynił kapitał wrażliwy na ewentualne widoki takiego lub innego układu stosunków w tych lub innych krajach.

Obrót towarowy po wojnie zamiast stopniowo polepszać się, stale się pogarsza. Statystyka międzynarodowego obrotu gospodarczego ostatnich lat jest tego dowodem. Protekcjonizm agrarny i przemysłowy święci wielkie triumfy.

Największych przeszkód po wojnie doznał jednak ruch ludności Oto wszystkie z małemi wyjątkami kraje bronią się przed masowym dopływem obcej ludności, poszukującej zarobku. Dla Europy wytworzona w ten sposób sytuacja jest wprost nie do zniesienia, gdyż nagromadzający się nadmiar ludności nie ma ujścia.

Do tego wszystkiego dodać należy, że powojenna struktura gospodarcza świata zasadniczo się zmieniła. Dawne kraje o charakterze produkcji surowcowej w czasie wojny i bezpośrednio po niej zdołały pokaźnie rozwinąć swój przemysł, dążąc przy tem do samostarczalności pod każdym względem. Ten przejaw najbardziej się odbił na interesach Europy, a przedewszystkiem Anglji, której poszczególne kolonje uzyskały po wojnie prawie całkowitą samodzielność nietylko polityczną, ale i gospodarczą. Stało się to tem łatwiej, ponieważ Anglja utraciła po wojnie swe naczelne stanowisko w świecie rozdzielcy kapitałów na rzecz Stanów Zjednoczonych Ameryki, zniknęła więc ostatnia więź w stosunku do kolonij, t. j aprowizacja w kapitały, która zwykle torowała drogę i innym wpływom.

Wobec scharakteryzowanych wyżej trudności gospodarka światowa jest daleka od równowagi. Przeżywane obecnie przez cały świat przesilenie gospodarcze tem bardziej komplikuje sytuację, ale zarazem nasuwa myśl, że dopóki równowaga w dziedzinie gospodarki światowej nie nastąpi nie można mówić o tem, aby zasadnicza i trwała poprawa w międzynarodowej konjunkturze nastąpić mogła.

Czy jest jakakolwiek nadzieja powrotu do równowagi w dziedzinie gospodarki światowej? Oczywiście, zjawisko to nastąpić musi, niewiadomo tylko, jak szybko. Zdaje się, nastąpi to tem szybciej, im prędzej ustanie na świecie bezwzględny egoizm gospodarczy, dążący do tego, aby w ramach niektórych państw zgromadzić maksimum bogactw. Równomierny rozdział kapitałów usunie te anomalje, które się obecnie widzi. Mianowicie powszechnie się mówi o obecnej nadprodukcji dóbr, jednakowoż nic się nie robi na płaszczyźnie międzynarodowej, aby pogłębić międzynarodowe spożycie, bowiem jest rzeczą znaną, że cały szereg krajów pod względem zaspokojenia potrzeb ludności znajduje się na bardzo niskim poziomie. Wciągnięcie tych krajów w obręb intensywnej pracy gospodarczej przy pomocy odpowiedniej aprowizacji kapitałowej wzmoże konsumcję dóbr, a temsamem będzie sprzyjało do odprężenia na międzynarodowym rynku towarowym.

Pozatem dla równowagi gospodarki światowej koniecznem jest rozstrzygnięcie szeregu tzw. kwestyj międzynarodowych, mających olbrzymie znaczenie dla układu stosunków gospodarczych. Takiemi kwestjami są: kwestja rosyjska, eliminująca z normalnego obiegu gospodarczego olbrzymią część świata, dalej kwestja brytyjska, która obecnie jest na przełomie, kwestja chińska, wreszcie kwestja amerykańskiej izolacji. Dopóki sprawy te nie będą należycie wyjaśnione i załatwione, odgrywać będą rolę raf podwodnych na morzu wymiany międzynarodowej.

Poważnemi objawami usiłowań w kierunku sanacji międzynarodowych stosunków gospodarczych są prace komitetu ekonomicznego Ligi Narodów, które starają się objektywnie konstruować plan powrotu do normalnych stosunków, oraz wysiłki niedawno założonego Banku Rozrachunków Międzynarodowych, starającego się uporządkować międzynarodowe stosunki pieniężne drogą racjonalnej repartycji kapitałów. Udzielenie kredytów przez ten bank Bankowi Polskiemu, w dodatku w złotych, jest wyrazem dobrych chęci w stosunku do Polski.

W każdym bądź razie najważniejszem zagadnieniem obecnie jest konieczność osłabienia egoizmu gospodarczego państw ekonomicznie silnych, owego w nowem wydaniu merkantylizmu, który to kierunek na dłuższą metę jest szkodliwy zarówno dla państw mu hołdujących, jak tembardziej dla światowych stosunków gospodarczych. C.

Krótkie informacje gospodarcze

— Zakłady Phillipsa mają w najbliższym czasie założyć fabrykę w Sydney.

— W ostatnich dniach Turcja zakupiła na Węgrzech 150 wagonów pszenicy.

— Rząd fiński przeznaczył na inwestycje kolejowe w przyszłym roku budżetowym 60 milj. fmk., podczas gdy w roku ubiegłym na ten cel wydano 98 milj. fmk.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z KRAJU

(k) **Ze zjazdu delegatów rady naczelnej Zrzeszeń kupiectwa.** W Warszawie odbył się zjazd rady naczelnej Zrzeszeń kupiectwa, na którym były reprezentowane wszystkie organizacje regjonalne. Na zjeździe omawiano sprawę stosunku organizacyj kupieckich do międzynarodowej polityki handlowej, wyrażając życzenie pod adresem rządu, by przedstawiciele handlu uczestniczyli w pracach przygotowawczych. Domagano się wykorzystania drogi dekretowej dla złagodzenia ciężarów podatkowych, przedewszystkiem podatku przemysłowego. Jednocześnie jednak rada naczelna uznała za niewskazane ewentualne wprowadzenie w drodze dekretu ogólnej ordynacji podatkowej i kodeksu postępowania cywilnego. Założono protest przeciw rozluźnieniu przepisów co do odpoczynku niedzielnego w handlu. W dalszym ciągu narad zebrani uznali za potrzebę rozbudowę organizacyj branżowych, które winny pozostawać w ścisłem porozumieniu z zainteresowanemi przemysłami.

(k) **Sejmik Związku spółdzielni zarobkowych i gospodarczych.** We wtorek, 25 i w środę 26 bm. odbędzie się w Poznaniu sejmik Związku spółdzielni zarobkowych i gospodarczych W pierwszym dniu odbędzie się zebranie plenarne w auli Uniwersytetu, następnie odbędą się posiedzenia komisyj. W drugim dniu obrad odbędzie się zebranie delegatów spółdzielni kredytowych zebranie delegatów rolniczych spółdzielni handlowych oraz zebranie delegatów spółdzielni mleczarskich i rolniczych spółdzielni wytwórczych. — Dalej zebranie delegatów spółdzielni mieszkaniowych i budowlanych oraz zebranie delegatów spółdzieni spożywców. Na zakoczenie sejmiku odbędzie się drugie zebranie plenarne w sali Domu Rzemieślniczego przy ul. Fr. Ratajczaka 21.

(k) **Konsolidacja przemysłu konserwowego.** W państw. Instytucie Eksportowym odbyło się zebranie przedstawicieli przemysłu konserw owocowych i jarzynowych. W toku obrad rozpatrywano sytuację tej gałęzi przemysłu. Przemysł konserw owocowych i jarzynowych przeżywa ciężki okres kryzysu; gdy jeszcze przed trzema laty czynne były 22 zakłady, obecnie pracuje zaledwie 7 fabryk Konferencja miała na celu zbadanie możliwości osiągnięcia porozumienia pomiędzy producentami w celu złagodzenia krytycznej sytuacji w tym przemyśle. W wyniku narad wstępnych wyłoniono komisję, w skład której weszli, m. in. prezes Rucker, wiceprezes Lüdek, inż. Gerlicz oraz z ramienia P. I. E. p. K. Świderski. Komisja kontynuować będzie narady i ustali formę ewentualnego porozumienia fabryk konserw owocowych i jarzynowych.

Z ZAGRANICY

(z) **Podwyżka ceł na nierogaciznę w Czechosłowacji.** Z dniem 15 grudnia w Czechosłowacji mają wejść w życie nowe cła wywozowe na nierogaciznę i bydło. Cła te mają być oparte na stawkach ruchomych i obliczane będą w ten sposób, iż podstawą ich będą przeciętne ceny targowe, osiągane w ciągu miesiąca na rynku wewnętrznym. Punktem wyjścia dla tych stawek będzie cena średnia 10.60 koron za kg żywej wagi. Stawki będą obliczane w ten sposób by ceny wahały się mniejwięcej na tym poziomie. Przy obecnej cenie 8.30 osiąganej na rynku praskim nowe stawki celne będą podwyższone tak iż do cła dojdzie dodatek w wysokości mniejwięcej 2 koron. Trzoda polska importowana na rynek praski będzie zatem musiała opłacać 4 korony za kg. Przy obecnym poziomie cen żywca polskiego w kraju podwyżka cła wynosząca około 45 proc wartości twaru stanowić będzie trudną do zwalczenia przeszkodę dla eksportu nierogacizny z Polski

(z) **Traktat handlowy turecko-grecki.** Podpisany 31 października br traktat handlowy między Turcją a Grecją opiera się na klauzuli największego uprzywilejowania. Grecja otrzyma a cło ulgowe przedewszystkiem na mydło i koniaki, podczas gdy Turcja na bydło. Układ zawarty został narazie na 2 lata.

Z WYDAWNICTW

(w) **Praca i opieka społeczna.** Pod powyższym tytułem ukazał się trzeci zeszyt roku X (1930) kwartalnika, będącego organem min. pracy i opieki społecznej. Na treść zeszytu składają się artykuły: J. Zagrodzkiego — Czas pracy pracowników umysłowych; J. Rosnera — Zagadnienie rewizji międzynarodowych konwencyj pracy; Br. Wertheima — Wymiana międzynarodowa pracowników w świetle istniejących układów międzynarodowych i ich wykonania; M. Korytowskiej — Organizacja opieki nad dziećmi i młodzieżą we Włoszech, Dr. H. Greniewskiego — Z techniki ubezpieczeń społecznych: Z. Wyżnikiewicza — Na rozdrożach przepisów ubezpieczeniowych polsko - niemieckiej konwencji górnośląskiej; Inż. F. Gadomskiego — Osadnictwo zamorskie jako czynnik produkcyjnej walki z kryzysem gospodarczym: Tad. Brzezińskiego — Opieka państwowa nad emigracją do krajów zamorskich. Zamyka zeszyt: obszerny przegląd orzecznictwa sądowego oraz bibljografja.

Handel materjałem wojennym

Rewelacyjne cyfry. — Angielskie armaty przeciw Anglikom. — Nastroje wojenne.

Według danych zawartych w świeżo wydanym w Londynie „Roczniku handlu sprzętem wojennym", w okresie od 1923—1929 r. wywóz różnego gatunku broni i amunicji z krajów wytwarzających materjały wojenne, dosięgnął zawrotnej cyfry dwudziestu czterech miljardów złotych.

Jest rzeczą zatrważającą — pisze jedna z gazet angielskich — że obroty handlowe tym śmiercionośnym towarem przybrały tak olbrzymie rozmiary, tembardziej, że „pokojowo usposobiona" Anglja jest jego największym dostawcą! Ta ostatnia wywiozła w wyżej wspomnianym okresie materjału bojowego za przeszło osiem miljardów złotych. Dokąd wywiozła? Połowa, co prawda, poszła do kolonij brytyjskich i dominjów — lesz reszta? Otóż Rosja i Chiny mają w tym względzie nader „pojemny" rynek. Zwłaszcza zapotrzebowanie Państwa Niebieskiego, gdzie od lat toczą się wojny domowe, wzrasta z roku na rok. Po W. Brytanji, najwięcej „wyrobów szatana" eksportują: Ameryka, Francja, Włochy. Zyski osiągane z handlu osprzętem wojennym są niezmiernie wysokie i płyną do kieszeni fabrykantów prywatnych, gdyż, rzecz oczywista, państwowe wytwórnie broni i amunicji w handlu tym udziału nie biorą. Przynajmniej — bezpośrednio.

Korespondent cytowanego pisma londyńskiego pisze: Nigdy nie zapomnę mojej rozmowy z pewnym młodym robotnikiem w Barrow, który w pierwszych dniach po wybuchu wojny światowej powrócił był z Dardanel, gdzie wraz z innymi robotnikami angielskimi zajęty był montowaniem bateryj, przenaczonych do obrony cieśniny morskiej. Wkrótce potem, owe angielskie armaty kłosiły tysiące angielskich żołnierzy! A w Belgji? Tam działa, dziesiątkujące pułki niemieckie pod twierdzami belgijskiemi były fabrykatem — Kruppa. W innych znów wypadkach, torpedy zbudowane w Anglji zatapiały angielskie okręty, a kule angielskie zabijały angielskich żołnierzy.

A po wojnie czy staliśmy się mądrzejszymi? — zapytuje dziennikarz. Przeciwnie! W okresie czterech lat następujących po wojnie, wywieźliśmy materjałów wojennych jak: armaty, karabiny, maszynówki, szable, bagnety i t. d. wartości ponad dziewięć miljardów złotych. Część z tego poszła — do Rosji, którą — zwalczaliśmy. Pozatem dostarczyliśmy: 58 000 karabinów i 45 miljonów nabojów Francji; tysiące maszynówek — Japonji; olbrzymie ilości pocisków i naboów — Rumunji; tysiącem karabinów i szabli „uszczęśliwiliśmy" Siam, Brazylją, Jawę!... W ostatnich czterech latach rząd nasz wydał czterdzieści tysięcy pozwoleń na eksport materjału bojowego do Abisynji, Argentyny, Holandji, Szwecji, Japonji, Chin i dziesiątek pomniejszych państw i państewek na całej kuli ziemskiej.

Ten międzynarodowy handel materjałem bojowym śmiało nazwać można międzynarodowym kanibalizmem i jakże przygnębiająca jest myśl, że jakiś młody robotnik w Sheffiedzie lub Barrow fabrykujący dziś działa, amunicję lub gazy trujące na wywóz zagranicę, może kiedyś sam, lub syn jego, znaleźć się w okoliczności, że wypadnie mu nastawiać piersi na pociski wytworzone przez niego samego, a znajdujące się w ręku wroga!

Wiemy dziś wszyscy, że wojna nie popłaca; wie o tem każdy, najzatwardzialszy nawet militarzysta. Natomiast popłacają: panika wojenna i wojenne przygotowania, to też w każdym państwie znajdziemy potężne grupy osobników, które olbrzymie zyski ciągną z „nastrojów wojennych" i którzy nie przestają „djabła wojny" pokazywać strwożonym obywatelom. W ich to właśnie interesie niejeden mąż stanu czy minister uważa za potrzebne, od czasu do czasu „pobrząkiwać szabelką".

kr.

Skarb austrjacki w niebezpieczeństwie

Z początkiem b. roku zawiązało się w Wiedniu stowarzyszenie, do którego należą tylko osoby, noszące nazwiska „Pichler, Bichler, Pückler, Bügler itp." celem wytoczenia zbiorowej skargi przeciw federalnemu skarbowi austrjackiemu. Skarga ta pozostaje w związku z olbrzymiej wartości spadkiem, jaki przedstawiają dobra fideikomisu po hrabim von Pichlerze byłym właścicielu majętności Steyer, którą w średniowieczu skonfiskowano na rzecz skarbu państwa, jeszcze za panowania cesarza Ferdynanda habsburskiego.

Historja tego spadku jest — jak donosi prasa austrjacka nieco zawikłana. W 1640 r., gdy Szwedzi zajęli środkową część Austrji, hrabia Marcin von Pichler, pan na Steyerze i Rastenbergu, był przystał do króla szwedzkiego i łącznie z generałem Torstensonem wypowiedział wojnę własnemu władcy, cesarzowi Ferdynandowi. Uznanemu za zdradę ojczyzny, skonfiskowano też potem wszystkie ogromne posiadłości. Administrację skonfiskowanych dóbr powierzono baronowi Lambergowi. Sam hr. Pichler ratował się ucieczką do Szwecji, podczas gdy jego żona i 8-letni synek Tobjasz otrzymali schronienie u administratora majątków. Dzięki późniejszej interwencji króla Gustawa Adolfa, rodzina Pichlera została rehabilitowana w r. 1653. Tymczasem hr. Marcin Pichler zmarł na wygnaniu. Żona również już nie żyła, z czego skorzystał plenipotent Lamberg, przywłaszczając sobie powierzone mu dobra. Ukrywając przed małym Tobjaszem jego pochodzenie, uczynił go swym leśniczym, obracając na własny użytek olbrzymie dochody majątków Pichlerów. Potomkowie Tobjasza nie zaznali również lepszych losów i stali się rzemieślnikami, wieśniakami itp. Gdy zaś Lamberg zmarł, pozostawił cały olbrzymi majątek gminie.

W ten sposób majątek ten stał się własnością korony.

Aż do 1669 r. w księgach wieczystych majątki były wpisane pod nazwiskiem Pichlerów. Dopiero w połowie ubiegłego wieku potomkowie Tobjasza odkryli przypadkowo ważne dokumenty, świadczące o ich prawach i rozpoczęto wówczas pierwsze kroki, celem ich rewidykacji.

Obecnie adwokat Edward Liszt, prawny przedstawiciel Pichlerów, Bichlerów i t. p. (nazwisko z biegiem wieków doznało pewnych zmian) wniósł skargę przeciw federalnym władzom skarbowym Austrji celem odzyskania prawa spadku dla swych licznych klientów. W razie pomyślnego wyniku procesu dla spadkobierców, rzeczpospolita austrjacka będzie zmuszona wypłacić fantastyczne wprost sumy, gdyż majątki już 300 lat temu oszacowano na 100 miljonów florenów, czyli ponad 200 miljonów złotych. Do tego należy dodać procenta jakie się nagromadziły w przeciągu 290 lat.

S. F.

Pierwszy publiczny eksperyment telewizji

w Paryżu.

W jednym z paryskich kinoteatrów odbył się pierwszy publiczny eksperyment telewizji, za pomocą specjalnego systemu pomysłu inż. Bairda. Na czwartem piętrze gmachu, w którym mieści się sala wdiowiskowa, znajduje się gabinet wynalazcy. Osobę mającą służyć do eksperymentu, — a był nią znany śpiewak z Montmartre, Chevalier, umieszczono wzdłuż osi promieni świetlnych, których napięcie można uregulować dowolnie, według wymagań transmisji, za pomocą płyty obracającej się w stosunku 12 obrotów na sekundę. Komórki fotoelektryczne, ustawione przed śpiewakiem, wchłaniały światło odbijające od niego. W danej chwili śpiewak zaczął śpiewać przed mikrofonem. W tej samej chwili jego głos i jego ruchomą postać transmitowano po przez drut do sali kinowej mieszczącej się o cztery piętra niżej. Obraz okazał się nieco zamglony i barwy czerwonawej. Doświadczenie jednak wypadło naogół pomyślnie i bezwątpienia dalsze eksperymenty będą bardziej przekonywujące.

Wynalazca jest zdania, że w najbliższym czasie już przyrząd jego będzie tak udoskonalony, że telewizja stanie się codziennem widowiskiem w większych salach kinowych, pozwalając na kilkakrotną zmianę w przeciągu jednego seansu..

S. F.

Jak przeciwdziałać jesiennym chorobom?

Jesień, ale nie ta piękna, złota jesień, będąca raczej powabnem uwieńczeniem lata, ale słotna, chłodna zapowiedź zimy, obfituje w najróżniejsze choroby sezonowe, powtarzające się z fatalną regularnością rok rocznie, przyczem jedyna odmiana polega na tem, że jednego roku więcej jest o tej porze gryp, drugiego angin czy dyfterytów, innego roku zaś naodwrót. Zachodzić tu mogą najrozmaitsze zawsze jednak bardzo niemiłe kombinacje tych jesiennych chorób.

W tym roku naprzykład stwierdzają lekarze znaczne nasilenie angin, zarówno pod względem liczebności wypadków, jak i ich przebiegu, nierzadko powikłanego wrzodami w gardle, zapaleniem średniego ucha i innemi wtórnemi przejawami zdradliwej tej choroby. Dużo jest też dyfterytów, które jednak od czasu stosowania szczepionek antydyfterycznych przestały budzić tak wielką grozę, jak dawniej.

Czy można uchronić się od angin i dyfterytu? Oczywiście jest, ile że obie te choroby są natury wybitnie zakaźnej, przenoszą się bowiem bezpośrednio z osoby niemi dotkniętej na osobniki zdrowe, samo więc przez się rozumie się, że najlepszym sposobem uchronienia się od zapadnięcia na anginę czy dyfteryt jest unikanie okazji zarażenia się. Więc nietylko niewchodzenia do pokoju chorego bez koniecznej potrzeby, ale unikanie podczas epidemji anginy i dyfterytu, jak wogóle wszystkich zakaźnych chorób, wszelkich nazbyt przepełnionych miejsc publicznych, gdzie noszący już w sobie zarazek choroby bezpośrednio ociera się o zdrowego a co gorsze rozpryskuje dokoła siebie przy kaszlu, kichaniu ślinę i śluz, w których gnieżdżą się zarazki i w ten sposób najłatwiej szerzy chorobę.

Ważnym też środkiem zapobiegawczym jest płókanie po każdem jedzeniu jamy ustnej i gardła środkiem odkażającym, kwasem bornym chociażby, a także odpowiednie ubieranie się. Unikanie przemoczenia nóg, wskutek noszenia zbyt cienkich pantofelków, czy przejrzystych pończoch, z drugiej zaś strony pamiętanie o tem, że bardziej zawsze naraża na przeziębienie i jego skutki nadmierne rozgrzanie ciała niż trzymanie go w chłodzie, że ważnym czynnikiem, przeciwdziałającym przeimowaniu zarazków, jest też dobry stan żołądka, którego nie należy przeciążać pracą trawienia. Pamiętać również należy, aby nie podrażniać błony śluzowej gardzieli piciem nazbyt gorących napojów bowiem podrażniony oparzeniem, często nawet złuszczony wskutek oparzenia gorącą kawą czy herbatą nabłonek jest najpodatniejszym gruntem do zaszczepiania mu zarazków, których pełno jest w otaczającem nas powietrzu.

W konkluzji tych wszystkich wskazań dojść musimy do ogólnej zasady niestwarzania, przez lekceważenie przepisów rozumnej higjeny, podłoża szczególnie podatnego na zarazki, sprzyjającego ich szybkiemu przyjmowaniu się i rozwijaniu. Unikać przebywania w natłoczonych, dusznych, zadymionych lokalach, jadać umiarkowanie, pamiętać o chronieniu nóg przed wilgocią, nie wychodzić rozgrzanym na chłód — oto wszystko, co jest w mocy naszej czynić, aby przeciwdziałać zarażeniu się anginą, dyfterytem czy grypą.

W razie jednak wystąpienia pierwszych przejawów choroby, zwłaszcza przy pojawieniu się gorączki, wskazane jest bezwzględnie położenie się do łóżka w dobrze przewietrzonym, suchym, ciepłym, ale nie nazbyt przegrzanym pokoju. utrzymanie diety bezmięsnej i bezazotowej, złożonej z mleka, dobrze osłodzonej, lekkiej herbaty, sucharka czy suszonej grzanki z bułki, kaszki, kompotu — a pozatem spokój, równomierna temperatura, w razie zaś przeciągania się stanu niezdrowia czy nasilenia choroby niezbędną jest fachowa pomoc lekarska.

O ile jednak będziemy mieli stale w pamięci wskazania higjeny, zapobiegniemy w większości wypadków wystąpieniu choroby.

Dr. S. C.

Praca a muzyka

W trzech krajach, nie mających z sobą nic wspólnego, poczyniono ostatnio ciekawe spostrzeżenia na temat, jak wielki wpływ wywiera muzyka na pracę fizyczną. I tak rząd francuski do oddziału pracującego nad szosami w Maroku, przydzielił orkiestrę. Inżynier dozorujący pracami, stwierdził, że robotnicy, zagrzani muzyką, kopali i szuflowali ziemię w takt muzyki. W pobliżu Moskwy budowano dom przy dźwiękach muzyki, i stwierdzono, że w dniu, w którym przygrywała orkiestra, zrobiono o jedną trzecią więcej, niż zazwyczaj.

W Ameryce postanowili inżynierowie dawać czarnym robotnikom kapelę, złożoną z czterech ludzi, gdyż skonstatowali, że przy muzyce podwaja się praca murzynów.

Jak wiadomo murzyn śpiewa z zapałem przy każdem zajęciu, a muzyka ma być mu w tem pomocną. Przy uniwersytecie w Oksfordzie zorganizowano ostatnio kursy muzyczne w celach sportowych. Według ich pojęcia ma muzyka nakłaniać oczy do spostrzegawczości, słuch wysubtelniać i cały system myślenia zaostrzać. Profesor wydziału muzycznego zapewnia, że studenci muzykalni będą z czasem najlepszymi hirurgami, znakomitymi adwokatami i dzielnymi politykami. Uczony londyński J. A. Thomson stwierdził rzekomo, że muzyka działą stale na ciśnienie krwi u człowieka, co nie byłoby nowością wobec wyżej przytoczonych przykładów. Ale ważniejszem jest przypuszczenie, wyrażone przez Thomsona, że aparatem, nad którym obecnie pracuje, będzie można ustalić, jakim rodzajem muzyki wpływać się będzie na uspokojenie i rozweselenie ludzkości. Jakież cudowne widoki na przyszłość. (al)

Gaz trujący a roślinność

Według wiadomości z Berlina, brunświcki uczony Gasner miał wykryć, że kwas pruski działa w pewnych warunkach pobudzająco na rozwój roślin. Przy doświadczeniach zauważono, że drzewka pomarańczowe, poddane działaniu tego gazu, rosną prędzej i bujniej od nie gazowanych.

Planowo przeprowadzone doświadczenia wykazały, że jednogodzinne działanie kwasu pruskiego w 1 proc. na drzewka bzu spowodowało, iż drzewka te po dwóch tygodniach stały się dwa razy bujniejsze i większe od drzewek nie poddanych działaniu tego kwasu. Dalsze doświadczenia dały również pomyślne wyniki. O ile w praktyce mogło by to znaleźć szersze zastosowanie, wówczas w przemyśle ogrodniczym, szczególniej kwiatowym, wprowadziłoby to duży przewrót, ułatwiając i potaniając hodowlę.

Widzimy więc, że trucizny z czasów wojny mogą mieć szereg zastosowań pożytecznych w czasie pokoju.

A. K.

Nie wszystko można kupić za dolary

W tych dniach duński prezes ministrów udał się z okazji odsłonięcia pomnika do Islandji i przywiózł Islandczykom 150 prezentów państwa duńskiego. Prezenty mają wartość kilku miljonów koron. między innemi znajduje się wśród darów tych fotograficzna reprodukcja nadzwyczaj cennego manuskryptu średniowiecznego, o którego kupno ubiegała się napróżnoAmeryka. Jest to sławna „Fiotabusch" czyli zbiór starych islandzkich rękopisów, które przekazują nam historję obydwu wielkich Olafów — Olafa Trygassona i Olafa Świętego, oraz wielu innych znanych królów norweskich. Książka powstała w r. 1386 kiedy bogaty chłop i właściciel wielkich majątków ziemskich Jon Haakonson polecił dwom uczonym Magnusowi Thorhalsunowi i Janowi Thornsonowi odpisać stare manuskrypty islandzkie i zebrać w jedną całość liczne podania ludowe. Obaj uczeni wykonali swą pracę na majątku Haakonsona Vidalstunga, przyczem prawdopodobnie posiłkowali się różnemi dziełami z bibljoteki pobliskiego klasztoru Tingöre. Po śmierci Haakonsona w 1415 roku książkę odziedziczyła jego siostra a od niej syn jej Jon Finsson z Platö. Finsson podarował książkę biskupowi Bryngulfowi, który z kolei podarował ją królowi Danji Fryderykowi III.

W ten sposób dzieło to dostało się do Kopenhagi, gdzie spoczywa obecnie w muzeum. Na początku książki znajduje się napis: „Ta książka jest własnością Jona Haakonsona". Ma ona 450 stron a również wartościową, jak Duńczykom, wydaje się Amerykanom, ponieważ zawiera opisy podróży Wikingów do Groenlandji i do Ameryki. Muzeum nowojorskie ofiarowało za tę książkę miljon dolarów.

S. F.

Hamowanie samolotów.

Jest rzeczą bardzo ważną, a jak dotąd zupełnie nową, aby móc zahamować samolot w chwili, w której zamierza on lądować. Tembardziej, że we wszystkich wypadkach, w których lądowanie niema miejsca w terenie przygotowanym, przewidzianym lub znanym, decyzja powinna być szybko powzięta i również szybko wykonana.

Zagadnieniem hamowania samolotów, bardzo ważnem zresztą dla lotnictwa, zajmował się francuski konstruktor Bréguet, który niedawno podał do wiadomości rezultaty szczegółowych obliczeń, jakich dokonał, aby ocenić wpływ różnych sposobów hamowania samolotów w chwili ich lądowania. Przedmiot ten jest specjalnie zmienny obecnie, kiedy normalne szybkości lotu zwiększono bardzo znacznie; istnieje dążenie jak największe, aby skrócić drogę samolotu w chwili lądowania nie tylko dla lądowań nieprzewidzianych w polu, lecz również dla terenów przygotowanych do lądowania. Inż. Bréguet wyjaśnia, że hamowanie o powietrze, osiągalne za pomocą powierzchni hamujących lub specjalnego śmigła może być bardzo skuteczne; tak samo jak hamowanie za pomocą odkształconych skrzydeł (skrzydła ze szparami, klapy), oraz hamowanie kołami i ogonem.

W końcu francuski konstruktor uwypukla na przykładzie znaczenie urządzenia hamulcowego dla samolotów. Podaje on, że samolot, który posiada szybkość lotu 91 km. godz. w chwili lądowania, musi przebiec 340 metrów w terenie, zanim się zatrzyma. Hamowanie na kołach mogłoby zmniejszyć wyżej podaną długość drogi do 166 metrów, a dodatkowe hamowanie o powietrze zredukowałoby ją do 89 m., a nawet do 80 metrów. Przy pomocy skrzydeł odkształconych obniżonoby szybkość lądowania samolotu do 64 km godz., a dodając do siebie skutki wszystkich rozpatrywanych sposobów hamowania, możnaby skrócić pęd samolotu po ziemi nawet do 50 metrów.

Łuk

Boks jest wcale intratnym zawodem.

W toku procesu, który prowadził impresarjo turniejów bokserskich w Ameryce, O'Mara, przeciwko słynnemu mistrzowi boksu, Tunney'owi, ustalono przed sądem, iż Tunney zarobił w ciągu swej karjery bokserskiej 1.742.280 dolarów. Niezła sumka! Zgórą 16 miljonów złotych!

Obraz za 135.000 funtów szterlingów.

Sir Joseph Duveen z Anglji pertraktuje obecnie z dyrekcją muzeum w Bruświku w sprawie kupna obrazu Jana van der Meer, p. t. „Dziewczę z szklanką wina". Cenę obrazu określono na 135 tysięcy funtów, czyli blisko 6 miljonów złotych! Obraz jest własnością księcia Brunświku, który utrzymuje równocześnie całe muzeum, jednak jest jeszcze wątpliwe, czy książę się zgodzi na sprzedaż nawet za tak wysoką cenę.

(wl)

Konsumcja konserw w Ameryce.

Niedawno umarł w Ameryce jeden z największych fabrykantów konserw i zostawił majątek w sumie 100 miljonów dolarów. Ta cyfra dowodzi, że gospodynie amerykańskie karmią swe rodziny „z puszki". Amerykanie twierdzą, że ten rodzaj odżywiania nietylko wychodzi na korzyść gospodyni, ale krajowi i społeczeństwu. W roku 1927 roczna produkcja fabryk konserw oszacowana była na 652 miljony dolarów, podczas gdy cały przemysł spożywczy przedstawiał wartość 11 miljardów dolarów. Przeciwnikom konserw, którzy wskazują na znacznie zdrowszą kuchnię prababek, zwolennicy „puszek" odpowiadają, że prababki też fabrykowały konserwy w domu z tą tylko różnicą, że przychodziło im to z wielkim trudem.

Szpital dla chorych pereł.

W Londynie została przed kilku dniami otwarta klinika dla pereł. Jak wiadomo, perła po przekłuciu traci na odporności i staje się wówczas łatwym żerem dla różnych „perłowych chorób", które ją toczą. Głównymi rozsadnikami chorób pereł są razmaite kremy i pudry, któremi piękna pani podnosi swą urodę. W nowootwartej „klinice" poddaje się chore perły działaniu promieni w laboratorjum rentgenologicznem, których działanie „uleczą" pacjentkę-perłę.

(wl)

Sekta horpenitów

W Niemczech, głównie w Saksonji, szerzy się sekta horpenitów, zwana inaczej związkiem bojowników wiary i prawdy. Nazwa jej pochodzi od słowa „horpena" t. zn. walka Sekta ta o tyle jest niebezpieczniejsza od innych, że zaleca zwolennikom, by pozostawali nadal członkami swych kościołów i potajemnie służyli „sprawie". Należą do niej protestanci i katolicy. Wszystkie jej nauki to poprostu spirytyzm, upiększony myślami i motywami chrześcijańskiemi. Otrzymuje je bezpośrednio z zaświata niejaki E. Bergmann, któremu pokazują się duchy zmarłego przed 400 laty uczonego Bombastusa Paracelsa, Lutra i innych. Duch Bombastusa nie poprzestaje na objawianiu wskazań religijnych, lecz poucza swego przyjaciela Bergmanna, jakie lekarstwa są skuteczne na pewne choroby i jak należy produkować proszek do zębów lub specjalne płyny do włosów, do ust i t. d. Ta okoliczność sprawiła, że Bergmann jest dyrektorem zakładów „Bombastuswerke" pod Dreznem, które wyrabiają wspomniane preparaty, że mógł kupić sobie willę i że — jak to wykazały akta procesu — otacza się przepychem. Mimo całej groteskowości tych „objawień", jakie otrzymuje sekta, jest ona, jak już było zaznaczone, niebezpieczna ze względu na swój stosunek do Kościoła z powodu okultystycznego posmaku swych nauk i wyraźnego naciągania pieniężnie naiwnych. (KAP.)

RADJO

Programy radjofoniczne:

Piątek, dnia 14 listopada 1930 r.

Poznań (335 m) godz. **7.15** gazeta poranna; godz. **13.05** koncert gramofonowy; godzina **14.00** komunikaty; godz. **17.05** słuchowisko dla młodzieży p. t. „Mały" przerobione z opowiadania harcerskiego Z. Kąkolewskiego i wyreżyserowane przez p. Wandę Trojanowską, art. T. N. — w wyk harcerek i harcerzy Hufca pozn.; godzina **17.45** koncert popołudniowy (transmisja z Warszawy); godz. **19.00** „Młodość na antenie" — wygadanka akadem.; godz. **19.15** „Silva rerum"; godz. **19.30** kurs średni jęz. franc. A. Daudet: „Le petit chose" lecture et explication (wykł. p. Omer Neveux); godzina **19.45** torem literatury i poezji (wygł. p. kpt. Baumfeld); godz. **20.00** kurs wyższy języka ang. (wykł. dr Arendt, lektor U. P.); godz. **20.15** koncert symfoniczny z Filharmonji Warszawskiej; godz. **22.30** sygnał czasu — komunikaty; godz. **22.45** muzyka taneczna z kawiarni „Esplanada".

Katowice (409 m) godz. **12.10** koncert gramofonowy; godz. **16.10** opowiastki dla dzieci; godz. **16.25** koncert gramofonowy; godz. **17.45** muzyka lekka (P. R. Warszawa); godz. **20.15** koncert symfoniczny z Filharmonji Warszawskiej.

Warszawa (1412 m) godz. **12.10** muzyka gramofonowa; godz. **16.15** „Kącik krótkofalowy"; godz. **16.25** muzyka gramofonowa, godz. **17.15** „Urok fjordów norweskich" — p. St. Nitsch. Transmisja z Katowic; godz. **17.45** koncert muzyki lekkiej; godz. **19.10** giełda rolnicza; godz. **19.25** muzyka gramofonowa; godz. **20.15** koncert symfoniczny z Filharmonji Warszawskiej. Ork. Filharmoniczna pod dyr. S. Fitelberga i Fr. von Veesey (skrzypce).

SKRZYNKA DO LISTÓW

— **Niespokojny, Poznań.** Radzimy zwrócić się z tem do Izby Rzemieślniczej w Poznaniu, ul. Ratajczaka 26. (K)

— **P. M. Ratajczak.** Do tego rodzaju ogłoszeń polecamy następujące pisma: „Gazeta Warszawska" i „Kurjer Warszawski" w Warszawie, „Gazeta Bydgoska" w Bydgoszczy, „Słowo Pomorskie" w Toruniu, „Głos Lubelski" w Lublinie, „Polonja" w Katowicach. — Na resztę zapytań odpowiemy później. (K)

— **Ł. B. B.** Znajdzie Pan w którejbądź księgarni. (K)

— **Marj a1000.** Za hipotekę 10 000 mkp. z sierpnia 1919 r. należy się po przeliczeniu na 15 proc. równowartości razem z zaległemi do końca 1924 r. odsetkami (które liczymy po 5 proc., nie wiedząc, jakie były umówione) — 450 zł. Odtąd należą się dalsze zaległe odsetki. (K)

— **Stały czytelnik — Poznań.** Pomnik Kościuszki — Magistrat m. Poznania. — Pomnik Najsł. Serca Jezusa — Komitet Budowy Pomnika, Poznań, Al. Marcinkowskiego 21. — Podatki można płacić kuponami na odsetki do pożyczek państwowych, ewentualnie też pożyczką już wylosowaną do amortyzacji. (K)

— **Efjot.** Sprawą tą interesuje się specjalnie Instytut Doświadczalny w Polsce, Poznań, ul. Jasna 8. (K)

— **Sinclair Lewis.** Adresu nie znamy. (K)

— **P. Teodora Małkowska.** Adres stale się zmienia; obecnego adresu nie znamy. (K)

— **Strapiona.** Radzimy wpierw poradzić się lekarza specjalisty (w Poznaniu dr. Dworczykówna, ul. Zielona 2; dr. Gałdyński, Przecznica 2); lekarz wskaże źródła nabycia odpowiedniego aparatu. (K)

— **P. Sławka.** Prof. Ignacy Hanus, Poznań, ul. Graniczna 12. (K)

— **K. W. z B.** „Caritas" Związek tow. dobroczynnych w Poznaniu, Al. Marcinkowskiego 22, zajmuje się również młodzieżą opuszczoną i zaniedbaną moralnie. Tow. przez Pana wymienione nie istnieje w Poznaniu. (K)

— **J. B. Kr.** Chorego wyborcę należy wnieść na krześle do lokalu wyborczego i tam osoba upoważniona przez wyborcę winna udzielić mu wszelkiej pomocy przy wykonaniu aktu wyborczego. (K)

Czy zapisałeś się na członka wspierającego Komitetu Floty Narodowej. Wkładka 1 zł rocznie Conto P. K. O. 30. Zapisz się a spełnisz swój obywatelski obowiązek

W czwartek, dnia 13 listopada 1930 r., o godz. 5 rano zasnął w Bogu, po krótkich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., przeżywszy lat 78, mój najdroższy mąż, najtroskliwszy ojciec, ś. p.

Dr. Józef Łęgowski

b. profesor gimn. w Poznaniu, naczelnik Wydziału Szkół Średnich przy woj. poznańskiem, prezes Komisji dla spraw wyznaniowych i szkolnych przy woj. pomorskiem, kawaler orderu Polonia Restituta.

Wyprowadzenie zwłok z domu żałoby przy ul. Gajowej 4 na cmentarz parafji św. Marcina przy ul. Bukowskiej odbędzie się w niedzielę 16 b. m., o godz. 2,30 po południu.

W głębokim smutku pogrążeni

Poznań, Warszawa, Baranowicze, Kraków.

zw 26476

żona i dzieci.

We wtorek, dnia 11 listopada zasnęła w Bogu, ś. p.

Zofja Rzepecka

Zmarła była pierwszą i długoletnią przełożoną Państwowego Gimnazjum im. Gen. Zamoyskiej. Na stanowisku tem zjednała sobie naszą głęboką cześć za ukochanie ideałów narodowych i religijnych. Pracy nad młodzieżą oddawała się z prawdziwem poświęceniem i umiłowaniem obowiązku.

Dyrekcja i Grono Profesorskie
Państwowego Gimnazjum im. Gen. Zamoyskiej.

Nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Zmarłej odbędzie się we wtorek, 18 b. m. o godz. 8 w Kościele Matki Boskiej Bolesnej na Łazarzu.

zw 26473

Wszystkim, którzy raczyli nam dać dowody serdecznego współczucia z powodu bolesnej dla nas śmierci, ś. p.

Mieczysława Żmidzińskiego

a przedewszystkiem Przewielebnemu Duchowieństwu: ks. kanonikowi Żmidzińskiemu, ks. proboszczowi Radomskiemu, ks. Joachimowskiemu, ks. Klimkiewiczowi, Zarządowi Sp. Akc. Fr. Fuchs i S-wie, Rodzinie oraz wszystkim Przyjaciołom i Życzliwym pamięci drogiego nam Zmarłego, wyrażamy pełne wdzięczności

słowa podziękowania!

zw 26475 **Matka, siostry, bracia i rodzina.**

Poznań — Warszawa, w listopadzie 1930 r.

ś. p.

Kazimierz Krzywoszyński

długoletni Prezes, a ostatnio Prezes Honorowy Wielkopolskiego i Pomorskiego Towarzystwa Rybackiego w Bydgoszczy

zmarł dnia 10 listopada 1930 r. w Trzemesznie.

Złożenie zwłok nastąpi w sobotę, dnia 15 listopada 1930 o godz. 10 do grobowca rodzinnego w Rogoźnie (Wlkp.)

W Zmarłym straciliśmy dzielnego rybaka zawodowego i członka zasłużonego około organizacji i rozwoju naszego Towarzystwa i rybactwa.

Cześć Jego pamięci!

Wielkopolskie i Pomorskie Towarzystwo Rybackie w Bydgoszczy.

dw 2084

†

We wtorek, dnia 11 listopada 1930 r., o godz. 10 zasnął w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój najukochańszy mąż, nasz najdroższy syn, brat i wujek, ś. p.

Czesław Klupieć

przeżywszy lat 24. Pogrzeb odbędzie się w sobotę, dnia 15 b. m., o godz. 16-tej, z kostnicy cmentarza Górczyńskiego

W ciężkim smutku pogrążeni

zw 26474 **żona, rodzice brac a i siostry.**

Podziękowanie.

Serdeczne podziękowanie Dr. Docentowi J. Bajońskiemu w Klinice Krajowej w Poznaniu za przeprowadzoną operację. zw 26471

Pacjentka z Kasy Chorych
Julja Poliszczuk.

Piwnice z kantorem

przemysłowe, obszerne, wysokie, dzienne światło, śródmieściu, wprost od właściciela **korzystnie do wynajęcia.** Agenci wykluczeni. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod **zw 26470**

Pompy parowe, odśrodkowe, transmisyjne, rotacyjne bezwentylowe i t. d.
St. Duchowski
Biuro inżynierskie
Poznań, Al. Marcinkowskiego 1
Telef. 12-26.

Pw 6658-46.9

Dnia 12 listopada 1930 roku, rozstał się z tym światem, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., nasz najdroższy mąż, tatuś, syn, brat, zięć, siostrzeniec i wujek, ś. p.

Władysław Mentkowski

przeżywszy lat 36. Nabożeństwo żałobne odbędzie się w sobotę, 15 b. m. o godz. 9 w kościele Bożego Ciała, pogrzeb tegoż dnia o godz. 3 po południu z domu żałoby, ul. Półwiejska 24, na cmentarz parafjalny w Dębcu.

W ciężkim smutku pogrążeni

dw 2086

żona z synkiem i rodzina.

Poznań, Warszawa dnia 13 listopada 1930 roku.

Zakład Pogrzebowy Bracia Nowak pl. Nowomiejski 10 Tel 1046.

W nocy z dnia 11 na 12 listopada r. b. zmarł długoletni pracownik nasz, ś. p.

Henryk Jóźwiak

Zmarły przez swą pilność i sumienność pozostawił u przełożonych i u współpracowników jaknajlepszą pamięć.

dw 2087 **Zarząd**

Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu.

F. a. O. Aarseth A/G. Drontheim, Norwegja

poszukuje

przedstawiciela celem sprzedaży mrożonych śledzi i ryb.

Wymagane są dobre referencje. Korespondencja w języku niemieckim. Tw 613

Okazja taniego zakupu

Zniżka cen na wszelkie artykuły

Trykoty damsk. jedw. wszelkie kolory . . .	4.95 zł	Jedwabne pończochy damskie	
Chusteczki damskie jedwabne koronkowe .	0,78 gr	Jedwab do prania . .	2.95 zł
Chusteczki damskie bawełniane z kol. brzeg.	0,25 gr	Jedwab pierwsz. gatunek	6.95 zł
		Jedwab pierwsz. ścisły gat.	8.95 zł

Wielki wybór w swetrach, trykotach damskich, dziecięcych i męskich po cenach niskich. dw 2078

Wawrzyniak i Mrozikiewicz T. z o. p.

Poznań, ul. 27 Grudnia 10.

Po pracy odpoczynek i zabawa.

Tak powinno być zawsze — ale często zmęczenie jest pod koniec dnia tak znaczne, że odbiera nam wszelką chęć do zabawy. Dlatego najlepiej postępuje ten, kto przed przebraniem się naciera ciało znakomitą wodą kolońską "4711". Działa ona odświeżająco na nerwy i muskuły i przywraca w zadziwiający sposób energję i dobry nastrój.

№ 4711. Eau de Cologne

632

Tw 618

Smętne tony bałałajki

oddaje żywo

TELEFUNKEN 40

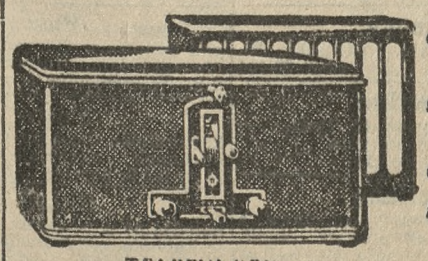

odbiornik na zagranicę ze skalą wskazującą stację . . . , Z. 1385

do niego głośnik

ARCOPHON 3 Zł. 300

TELEFUNKEN 40.

Odbiornik radjowy, który zdobył świat

TELEFUNKEN

NAJSTARSZE DOŚWIADCZENIE — NAJNOWSZA KONSTRUKCJA

Tw 617

Lecznica Ubezpieczalni Krajowej

w Inowrocławiu

jest

otwarta przez cały rok

i przyjmuje, o ile miejsca starczy, także pacjentów prywatnych.

Kąpiele solankowe i wszystkie inne oraz pensjonat w zakładzie. Ceny przystępne. Zgłoszenia poprzednie przyjmuje Ubezpieczalnia Krajowa w Poznaniu lub też naczelny lekarz lecznicy p. Dr. Suszczyński w Inowrocławiu. Pw 6718-46,67

20.000 zł

pożyczki na hipotekę **poszukuję**. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Pozn. pod **zw 26 407**

Samochód ciężarowy

1,5 ton. „Opel". do szybkiej jazdy, nadzwyczaj **korzystnie do sprzedania.** Bardzo dogodne warunki płatności. Łask. oferty uprasza się do Kurjera Poznańskiego pod **dw 2081**

Dancing **RESTAURACJA** Winiarnia

Marsz. Focha 23, tuż przy Dworcu Zach. Tel. 75-72

Przyjemny pobyt. KONCERT. Przystępne ceny. lokal otwarty do późnej nocy.

Co czwartek kiszki własnego wyrobu, na które Szan. Gości uprzejmie zaprasza H. HALAS.

Pw 5611 40.126

Jedz tylko najlepsze norweskie

wędzone śledzie

(Kippered herrings)

sardynki

Żądaj zawsze Borgena Branda pierwszorzędnych wyrobów.

Norweska Spółka Handlowa, Warszawa.

NORWEGJA

nw 4155

Kapelusze

najmodniejsze fasony i kolory, duży wybór

poleca

Piotr Pluciński St. Rynek 37

Pw 6724-46.77

Kalendarzyk Powstania Listopadowego

opracował **Stanisław Latanowicz.** Pw 6728-46,78

Niezwykle ciekawy obraz Powstania Listopadowego dla każdego miłośnika dziejów ojczystych. Niezbędny dla każdej biblioteki szkolnej. Do nabycia w księgarniach. Wysyła wprost tylko po przekazaniu zł 2,50 na P. K. O. 201 485

Drukarnia Mieszczańska T. A., Poznań, ul. Murna 2.

Sprzedawcy (sprzedawczynie)

domokrążni otrzymają bardzo pokupny artykuł sezonowy. Wysoki zysk zapewniony. Mała gotówka konieczna. Zgłoszenia **E. S. G. E.** Gazeta Bydgoska Bydgoszcz. zw 26 390

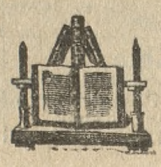

Oprawy książek wszelkiego rodzaju Introligatornia Drukarni Toruńskiej T. A. w Toruniu ul. św. Katarzyny 4.

W. JÄHNE, FABRYKA FORTEPIANÓW w BYDGOSZCZY

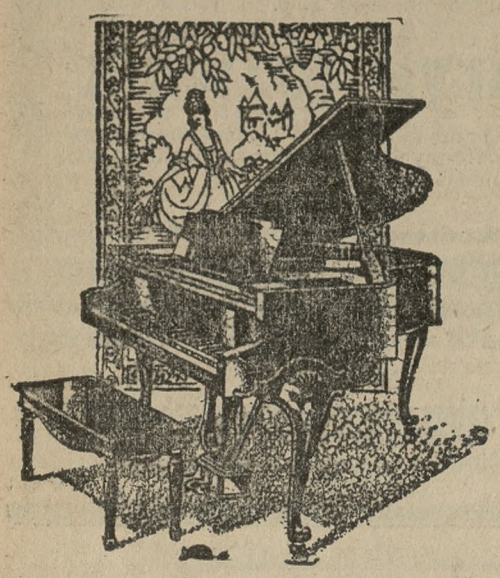

Pianina — Fortepiany — Harmonje

Dziś otwarto Telefon 35-57

Główny skład fabryczny: Poznań, ul. GWARNA 10

Salon wystawowy: Poznań, ŚW. MARCIN 43 (przy zamku)

Ceny fabryczne — 10-letnia gwarancja —

dw 2085 Na raty przy małej wpłacie — Fachowa obsługa.

Nagrodzone w kraju jak i zagranicą.

Raz na widelec!

Wyborną sardynkę norweską, a stanie się ona waszem stałem pożywieniem. Jak wykazały badania wchodzą w chemiczny jej skład witaminy, niezbędne zarówno dla młodzieży jak i osób dorosłych lub słabowitych, w odbudowie ich organizmów.

Sardynka norweska jest więc smacznem i zdrowem daniem, które z pewnością pojawi się wnet na każdym stole w Polsce. Nadzwyczajnie pożywne, wskutek wielkiej zawartości jodu.

NORWEGJA

nw 4968

Parcela

1500 m², w przedniej części Wildy, **na sprzedaż.** Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Pozn. pod **zw 26 406**

OBIADY

treśćwe w bardzo przystępnej cenie wydaje

Nowy Rynek 14-15

parter. lewo.

dw 4651

Drabiny, tablety, przybory kuchenne, siedzenia do krzeseł, prężniki do firan, drążki do szczotek i szczotki w wielkim wyborze poleca

A. KOSZEWSKI

Poznań, St. Rynek 61.

Hurt. Detal.

Pw 5953-42,18

Szofer

mechanik z długoletnią praktyką, obeznany z wszelką naprawą maszyn i prądu elektrycznego, władający polskim, niemieckim i francuskim językiem szuka odpowiedniej posady. Oferty Kurjer zdw 39 204

Restauracja i Winiarnia Rzymska

przy Matejki 56, tel. 70-65, vis a vis Parku Wilsona.

Codziennie

KONCERT ARTYSTYCZNY DANCING.

Lokal otwarty do godziny 3-ciej w nocy.

Pielęgnowane wina i napoje.

Obiad z 3 dań zł 1.50. Ceny bardzo przystępne.

zw 26472

Niniejszem ogłasza się konkurs na posadę

asystenta miejskiego

dla spraw podatkowych, wojskowych i statystycznych zaraz.

Uposażenie według grupy XI ustawy uposażeniowej dla urzędników państwowych oraz 15% dodatku komunalnego.

Zgłoszenia pisemne z dołączeniem życiorysu i odpisów świadectw, których się nie zwraca, przyjmuje do 25 listopada 1930 r. Magistrat miasta Żnina.

Reflektuje się na siłę fachowo wyszkoloną.

Inwalidzi wojenni, posiadający odpowiednie kwalifikacje, mają pierwszeństwo na powyższe stanowisko.

Żnin, dnia 12 listopada 1930 r.

MAGISTRAT

dw 2 082 (—) Ratajski.

LICYTACJA PRZYMUSOWA

W sobotę, dnia 15 listopada b. r., o godz. 11-tej, przy ul. Kraszewskiego 26, odbędzie się sprzedaż za natychmiastową zapłatą:

3 000 cegieł (pustaki) i 20 belek (kantówki).

Obejrzeć można 15 minut przed sprzedażą. nw 513

Poznań, dnia 13 listopada 1930 roku

MAGISTRAT XIII/4.

Napisowe słowo (tłusto) 30 groszy, każde dalsze słowo 20 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:

1-łamowy milimetr 60 groszy

Znak oferty (naprzykład: z 18924, n 2735, d 1790 i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

1 SPRZEDAŻE

Futro

damskie, nowe, sprzedam 280 zł. Św. Marcin 65, podwórze II., prawo. zdw 39 283

Grzyby

suszone (Steinpilz) na sprzedaż. Kaźmierczak, Chrośnica, powiat Nowy Tomyśl. zdw 39 276

Sprzedam

skład kolonjalny z magiem i z towarem do tego 2 pokoje i kuchnia, cena 3 500 złotych, dzierżawa 95 zł miesięcznie. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 39 275

Sprzedam

8 mórg dobrej żytniej i pszennej ziemi pod budowę, morga 170 zł. Römermann, Graby pow gnieźnieński. zdw 39 267

Sypialkę

dobrze utrzymaną sprzedam. Wielkie Garbary 20, I p. lewo. zdw 39 390

Pończochy

Bemberga 4,90, oddaje według cennika fabrycznego Reprezentacja „Atlantic" Wrocławska 15, I. ptr. Pw 6723-57,601

Lando

oszklony — samopojazd korzystnie na sprzedaż. Św. Marcin 46. zdw 38 807-8

Sprzedam

za gotówkę bardzo tanio większą ilość kwiatów, woalek i biżuterję francuską. Zgłoszenia od 11—1 i 5—6. Ogrodowa 9, III p. lewo. zdw 39 484

Sprzedam

przy dworcu miejsce budowlane z materjałem Puszczykówko. Adres Kurjer. Stary Rynek nw 12 277

W mieście

powiatowem, liczącem cirka 8.000 mieszkańców jest do sprzedania nieruchomość przy ul pryncypalnej z całkowitem urządzeniem rzeźnickiem jak: składem warsztatem, maszynam z mechanicznem zapędem na dogodnych warunkach spłaty. Zgłoszenia przyjmuje Bank Ludowy Wągrowiec. zdw 39 138

Obrączki ślubne

biżuterję i zegarki kupisz najkorzystniej A. Prante, St. Rynek 91, wchód ul. Wroniecka. zdw 39 464

Pianino

jak nowe za gotówkę. Adres wskaże Kurjer zdw 39 438

Zakład fryzjerski

sprzedam w Poznaniu przy Górnej Wildzie. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 39 440

Skład

kolonjalny, pewna egzystencja towar, urządzenie, mieszkanie sprzedam. Krysztofiak, Gen. Kosińskiego 19. zdw 39 444

Mamy

do oddania 3.000 sztuk przepalonych żarówek. Zgłoszenia do fabryki porcelany Chodzież. zdw 38 905

Chustki do nosa

męskie, damskie i dziecięce, wybór największy i ceny najniższe u Kałamajskiego. Pw 6710-44,245

Futra

damskie, różne skóry, spody męskie przystępnie. Wierzbięcice 13. zdw 39 052

Fabryka win

Sp. z o. o źródło złota duże przedsiębiorstwo z dobra przeszłością tanio do oddania. Może być przełożona Oferty Kurjer Poznański pod dw 1831 a.

Fabryka octu

stara firma korzystna tanio do oddania Oferty do Kurjera Poznańskiego pod dw 1 830 a

Jadalnię

kompletną, lustra kryształowe szkła wypukłe tanio 1.150 zł. Stolarnia, Szyperska 3. zdw 39 481

Magiel

Seilera sprzedam. Buk wska 11-13 skład żywnościowy. zdw 39 480

Pianino

krzyżowe 1.300 5 lat gwarancji sprzedam. Goderski, Dąbrowskiego 79. zdw 39 478

Piec

żelazny szamotowy tanio sprzedam. Skład, Jasna 14. zdw 39 494

Okazyjnie

do sprzedania zegarek męski złoty kryty, dwa zegarki damskie na rękę złote, łańcuszek złoty męski, kolczyki, oraz piękne rogi jelenie. Biuro posłańców „Express" ul. 27 Grudnia 16, między 10—12 i 4—6. zdw 39 497

Meble używane

urządzenia składowe, biurowe, wszelkie przedmioty kupuje — sprzedaje, przyjmuje w komis Poznański Dom Komisowy Dominikańska 3, tel. 21-26. Pw 6257-44,112

SCHUBERT i ADAMCZEWSKI

Stary Rynek 85

narożnik Rynkowej

poleca prima Lindener Welwet w wszystkich kolorach 45 cm. szeroki, metr 5,30 zł. Pw 6 520-45,15

Plomby

stalowe z nadrukiem firmy plomby ołowiane, cynę i tinol do lutowania, staniol dekoracyjny po cenach fabrycznych z naszego składu polecamy. Szafranek i Gronowski, Poznań, Pocztowa 11, telefon 2788. Pw 6 532-46-25

Restauracja

kawiarnia z pełnym wyszynkiem tanio zaraz do nabycia. Zgłoszenia do Kurjera nw 5166

Fortepian

salonowy (skrzydło) patentowany, modny, bardzo trwały, piękny, zachowuje znakomicie strój sprzedam. Cena 7 000 zł Von Treskow, Chełmińska 4 III. Toruń. nw 511

Panie Psorze!

Ja powiem: „kto ma mało gotówki, a chce mieć dobry radjoodbiornik, ten powinien pójść na Półwiejską trzydzieści do „Elektrovoxu", inż. J. Rutkowski, tel. 5830. Pamiętać!! płyty gramofonowe wybór — taniocha. Pw 6707-45,47

Gazową

lampę do ściągania tanio oddam kupię okazyjnie skrzypce. Dokowicz, Wierzbięcice 2, I. zdw 39 353

Antyków

oraz przedmiotów okazyjnych, wielki wybór. Ceny niskie Antykwarnia Braci Pióro. Aleje Marcinkowskiego 28 Pw 6530-46.18

Skład obuwia

z warsztatem (maszyny) i mieszkaniem, dobrze zaprowadzony na prowincji przy głównej ulicy z powodu śmierci właściciela korzystnie sprzedam. Zgłoszenia do Kurjera zdw 39 133

Sprzedam

korzystnie parcele budowlane. Jan Szenda, Mosina. zdw 39 499

Pianino „Ecke"

fisharmonję i saxofon korzystnie sprzedam. Nowak, Św. Jerzego 3. zdw 39 492

Futro męskie

czarne niedźwiadki pokryte czarnem suknem prawie nowe oraz futerko karakuły pokrycie popielate okazyjnie sprzedam. Poznań, Spokojna 15 a. zdw 39 515

Do 30 procent

nie możemy obniżyć towaru, lecz i bez tego sprzedajemy wyłącznie tanio Serwisy obiadowe porcelana kompletna 6 osób 39 złotych. Noże widelce czysta Alpaka 28 złotych. Serwisy kawowe porcelana 8½ złotego. Garnitury na umywalki 7½ złotego. Prezenty ślubne zupełnie tanio. Szklanki tylko 10 groszy. Wroniecka 24. Hurtownia Porcelany. zdw 39 400

Zakład

fryzjerski, dobrze prosperujący tanio sprzedam Oferty Kurjer zdw 39 402

Piecyk

żelazny sprzedam. Matejki 38, suterena. zdw 39 404

Pianino

zagraniczne sprzedam tanio. — Górczyńska 27, dentysta zdw 39 471

Bieliznę

damską dziecięcą i pościelową, z pierwszorzędnych płócien, solidnie wykonaną kupuje się najkorzystniej w firmie H. Wojtkiewicz, Nowa 11 zdw 39 470

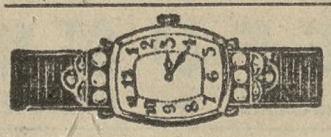

Biżuterja

złoto, srebro obrączki ślubne wielki wybór. Ceny niskie T. Gasiorowski św. Marcin 34, telefon 55-28. dw 1 880

Dobrze

zaprowadzony skład węgla tanio do nabycia. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 411

2 psy Bernardyny

w dobre ręce do odstąpienia. Czarnecka Rusko (Jarocin) Pw 6706-57 597

Modniarki

wszelkie przybory do strojów poleca najtaniej Kałamajski Pw 6709 44 246

Płaszcze damskie

Każda Pani oszczędzi dużo pieniędzy kupując płaszcz damski wprost w fabryce konfekcji damskiej W. Kowalski i Ska Poznań Wielkie Garbary 22. Pw 6726-57,600

Plac

pod budowę w Górczynie korzystnie sprzedam. Informuje Dziennik, Wierzbięcice 3. zdw 39 448

Futro

karakułowe, noszone i męskie na baranach okazyjnie sprzedam. Matejki 9, portjer. zdw 39 462

Skład

kolonjalny z towarem, dwa pokoje kuchnia, egzystencja zapewniona w Gnieźnie. Zgłoszenia Poznań, Wierzbięcice 41. restauracja. zdw 39 461

Skład

mieszkanie, centrum Ostrowa korzystnie do sprzedania Oferty Agencja Kurjera nw 5154

Sprzedam

tanio leksykon niemiecki Meyera przedwojenne wydanie lornetę polową Zeissa, piec żelazny kasę ogniotrwałą (skrzynia żelazna) jakoteż 3 lampy elektr. Oferty Kurjer zdw 37 904.

Pianino

krzyżowe tanio sprzedam. Dąbrowskiego 86, II. lewo, od 5—7. zdw 39 376

Wstążki
gładkie i fantazyjne, ostatnie nowości w olbrzymim wyborze poleca Kalamajski. Pw 6708-44.247

Gorsety
paski i biustonosze, bardzo dobre fasony poleca najtaniej Kalamajski. Pw 6711-44.244

Antyki
wielki wybór inne używane rzeczy. Pocztowa 22 skład Pw 5 955-57.394

Wózki
dziecięce dla dzieci i rowerki tanio Gumny 27 Grudnia 15 podwórze. zdw 38 705

2 łóżka
tanio na sprzedaż. Malinowska Wielka 23. rw 12 276

Futro
męskie używane oposy tanio sprzedam. Adres wskaże Kurjer zdw 39 381

Biurko
dębowe i dywan duży sprzedam. Mickiewicza 17, parter lewo zdw 39 363

Meble
używane okazyjnie Kozłowski. Szewska 15. zdw 39 394-5

Futra
skórki, blamy, ceny hurtowe. — Hankiewicz, Wielka 9, (wchód Szewska) zdw 39 148-9

Gramofony płyty, mechanizmy
Sprzedaż po najniższych cenach Feliks Balon Woźna 12 Pw 6029/30-57.452/3

Śrutownik
motor pasy transmisja sprzeda Albin Wybieralski Półwiejska 18 zd 38 960

Sprzedam
okazyjnie kurtkę na baranach. Marsz. Focha 27, IV. wchód III lewo zdw 39 346

Sprzedam
samochód ciężarowy 4 tonowy w dobrym stanie. Oferty Kurjer Poznański zdw 39 501

Maszynę do pisania
Stoewer Record mało używaną, sprzedam tanio. Ul Szewska 19. I. prawo, obejrzeć od 6—8 wieczorem. zdw 39 313

Powóz
Landau mało używany, lekki sprzedam korzystnie Müller, ul. Wrocławska 15, I. zdw 39 312

Szafa żelazna
na sprzedaż Wyńska 9 I. prawo zdw 39 324

Futro
czarne okazyjnie sprzedam, figura średnia, tęga. Poznańska 42, dom boczny, I. piętro. zdw 39 341

Futro
karakułowe obszerne sprzedam niedrogo. Adres Kurjer zdw 39 326

Skład
nadający się na każdą branżę, w dobrym punkcie korzystnie sprzedam. Oferty Kurjer zdw 39 262

Dyrekcja Międzynarod. Wystawy Komunikacji Turystyki ma do sprzedania
z powodu likwidacji około 250 m. bież. parkanu poza tem inwentarz terenowy i biurowy jak: kasę ogniotrwałą, stoły, biurka, fotele, szafy, regały, lady, wieszaki, lampy maszyny do pisania przybory kancelaryjne itp. Sprzedaż codziennie od 10—13 Marszałka Focha 18, II. piętro zdw 39 260

Samochód „Citroen"
limuzyna, jak nowa korzystnie na sprzedaż. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 259

Axentowicza
ładny obraz sprzedam. Adres Kurjer zdw 39 251

Dobermana
półroczna rasową suczkę sprzedam. Robocza 46. zdw 39 250

Piec
(westfalka) biały na sprzedaż. Macioszczyk, Junikowo. zdw 39 243

Dogi
szczeniaki, bernardyn. Wierzbięcice 28, Suszczykiewicz. zdw 39 287

5 KUPNA

Kolonjalny
skład z mieszkaniem kupię. Oferty Kurjer zdw 39 375

Kupię
maszynę do pisania. Oferty Kurjer zdw 39 329

Kupię
składowy stół dług 2.50 — 3 mtr. możliwie biały ze szklaną płytą. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego dw 2080

Stare książki
kupię. Oferty Kurjer zdw 39 360

Kupię
okazyjnie kawałek karakułu na kołnierz męski i używany dywan. Oferty Kurjer zdw 39 356

6—800
mtr. toru kolejkowego 65 m/m wysokości na żelaznych podkładach 600 m/m rozpiętości poszukujemy natychmiast za gotówkę. Amola Sp. z o. o. ul. Bukowska 11-13. zdw 39 486

Maszynę
do lodów restauracyjną i maszynkę do czyszczenia noży kupię. Oferty Kurjer zdw 39 364

Pianino
używane gotówką kupię. Podać cenę Oferty Kurjer zdw 39 354

Bibljotekę
(szafę do książek) używaną w lepszem wykonaniu kupię Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 39 241

Fortepian
do ćwiczeń zaraz kupię Oferty cena Kurjer zdw 39 366

Rogi
rogaczy kupię. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 39 257

Orkiestra
trio damskie lub męskie może się zgłosić zaraz. Wielkopolanka Rawicz. zdw 39 274

Składu
próżnego lub z towarem śródmieściu. Oferty z podaniem ceny do Kurjera Poznańskiego zdw 39 272

Kolonjalkę
z przyległym pokojem przy ruchliwej ulicy kupię za gotówkę. Oferty Kurjer zdw 39 535

Konie
robocze kupię. Zgłoszenia Barciszewski, Hotel Monopol. Pw 6721-58.351

Restaurację
z mieszkaniem w Poznaniu lub na prowincji kupię Warunki proszę składać do Kurjera zdw 39 553

Kupię
zepsute alpakowe torebki Brodny, Wały Królowej Jadwigi 4. zdw 39 465

Kupię
futro karakuły piżmowce, piszczaniki lub źrebce używane. Oferty Kurjer zdw 39 428

6 KAMIENICE

Dom
dochodowy w Poznaniu kupię. Zaliczę 90.000 zł. Warunek wolne mieszkanie, dobry punkt. Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia „Par" Al. Marcinkowskiego pod 57.599. Pw 6717 57.599

Kamienicę
kupię w centrum Jeżyce Łazarz, przy wpłacie 100 tysięcy Oferty Kurjer zdw 38 742

7 PIENIĄDZ

Pożyczki długoterminowe otrzymać można będąc członkiem
Wielkopolskiej Spółdzielni Kredytowej Poznań, ul. Podgórna 7, I piętro. Członkiem może być każdy, kto zapłaci udział 30 zł., wstępne 10 zł. Wyczerpujące warunki po wpłaceniu 1 zł. na P. K. O. 213440 lub w biurze Spółdzielni. zdw 39 524-5

20 000 zł
poszukuję na I hipotekę, na realność miejską z przedsiębiorstwem fabrycznem. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 39 344

List
hipoteczny za półtoraroku płatny, wysoki procent, sprzedam. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdw 39 322

Wspólnicy
potrzebni do wielkiego przedsiębiorstwa rybnego handlowo-przemysłowego. Udziały po 500 zł. przedsiębiorstwo polskie chrześcijańskie. Interes pewny Oferty do Kurjera zdw 39 009

10 000 zł
pożyczki poszukuję zaraz 30 % za rok zgóry, gwarancja hipoteczna wysokowartościowej realności miejskiej. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 280

Wspólnika (czki)
z kapitałem ca 10.000 złotych do bardzo dobrze prosperującego przedsiębiorstwa poszukuje. Oferty Kurjer zdw 39 437

Która
osoba pożyczy 1 700 złotych na miesiąc, oddam 2.000, dam zastaw w dom i weksel gwarancyjny. Oferty Kurjer zdw 39 121

Handlowiec
posiadający 2.000 złotych zapewni sobie byt jako przedstawiciel poważnej firmy. Artykuł pierwszorzędny Oferty „Lustrożar", Warszawa, Karmelicka 14. nw 512

500 zł
pod zastaw odpatentowego towaru wysoki procent. Oferty Kurjer zdw 39 509

8 DO WYNAJĘCIA

Mieszkanie
2 pokojowe i kuchnia, gaz i elektryka komfort umeblowane Wilda na okres 3 lat do oddania za cenę 4.500 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 069

Sześć
pokoi handlowych centrum Poznania możność przy przedsiębiorstwie zamieszkania bez odstępnego od gospodarza. Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia Kurjer rw 12 278

1 pokój
oddam za stróżowanie willi. Objęcie 1500 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 084

2 jasne pokoje
na parterze z wejściem wprost ze schodów na biura zaraz do wynajęcia. Ul. Słowackiego 18. Tamże garaż do wynajęcia Pw 4029-32.51

Wydzierżawię
inteligentnemu bezdzietnemu małżeństwu 2 pokoje umeblowane z używaniem łazienki. Osobny licznik gazowy i maszynka gazowa do gotowania Adres Kurjer zdw 39 303

Piękne
5 pokojowe mieszkanie w willi od 1. 12 wynajmie gospodarz. Wiadomość Bank, Piekary 1. zdw 39 237

Małżeństwu
2 pokoje z urządzeniem do kuchni oddam Czynsz zgóry 1 000 do 1 200 zł. Oferty Kurjer zdw 39 273

Skład
duży z mieszkaniem w pow. mieście w rynku, nadający się na bławaty i manufakturę jest zaraz do wynajęcia. Zgłoszenia do Kurjera nw 5125

Mieszkania
pokój kuchnia 800 2 pokoje kuchnia 2 000 wybór innych Informacje św. Marcin 15, I. front zdw 39 201

Ładne mieszkanie
czteropokojowe w Pobiedziskach. Tomczyk, Pobiedziska, ul Kostrzyńska 4 zdw 39 543

Pokój
kuchnia 700 złotych. Zgłoszenia Agencja Długa 5. zdw 39 542

Mieszkanie
połączone warsztatem, śródmieściu 800 złotych Wskaże Agencja Długa 5. zdw 39 541

Mieszkanie
czteropokojowe z kuchnią za bramą Warszawską wydzierżawi zaraz gospodarz. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 510

Mieszkanie
(Wilda) bardzo zdrowe słoneczne i jasne 2 duże pokoje, pokój dla służącej kuchnia i balkon z meblami natychmiast odstąpię z powodu wyjazdu. Oferty do Kurjera zdw 39 516

2 pokoje
do wynajęcia na wysokim parterze, niekrępujące wejście dla lepszego pana lub pani, elektryczność, balkon, łazienka od zaraz Bodzan, Łąkowa 10. zdw 39 527

Trzypokojowe
dwupokojowe za dzierżawę. — Mroczkowski Wały Królowej Jadwigi 11, skład zdw 39 528

Mieszkanie
3 pokoje z komfortem i 2 pokoje, z kuchnią w Górczynie za miesięcznym czynszem zaraz do wynajęcia. Informuje Dziennik, Wierzbięcice 3. zdw 39 449

Mieszkania
1 pokój, kuchnia 850 zł. 2 pokoje kuchnia 1 500 zł. 3 pokoje kuchnia 1 800 zł. 2 lata dzierżawa Zgłoszenia Sajda, Wodna 20, II piętro. rw 12 282

9 SZUKA MIESZK.

Mieszkania
4—5 pokojowego za czynsz zgóry zaraz poszukuję. Oferty Kurjer zdw 39 193

3—4
pokojowego mieszkania poszukuję możliwie od zaraz, najchętniej od gospodarza. Warunki podług umowy. Oferty piśmienne do Kurjera zdw 39 373

Pokoju
z kuchnią poszukuje bezdzietne małżeństwo wprost od gospodarza za czynszem rocznym Zgłoszenia Kurjer zdw 39 361

Mieszkania
jednopokojowego z kuchnią poszukuje wprost od gospodarza inteligentne małżeństwo. Oferty z podaniem warunków do Kurjera zdw 39 246

Poszukuję
mieszkania 2 pokojowego z kuchnią, wzgl. pokoju kuchni z komórką śródmieściu wprost od gospodarza, ewent. kupię mały domek na przedmieściu. Oferty Kurjer zdw 39 539

2 pokojowe
mieszkanie wprost od gospodarza za dzierżawę zgóry poszukują nowożeńcy zaraz. Zgłoszenia Kurjer rw 12 274

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamienię
2 pokoje, kuchnia, balkon elektryczność, gaz słoneczne na trzy. Oferty pod zdw 38 994

11 POKOJE UMEBL.

Willa
pokój umeblowany od grudnia wynajmę inteligentowi. Szymańska, Topolowa 6, koniec Ratajczaka. zdw 39 089

2 komfortowe
pokoje dla jednego pana z telefonem trzeci oddzielny, mniejszy, ewentualnie z obiadami wolne od 15. Matejki 61, parter, prawo. zdw 39 352

Przyjmę
panów na stancje Wodna 8, III., Alejski. zdw 39 297/8

Komfortowe
2 pokoje razem lub oddzielnie ewentualnie z utrzymaniem wolne, telefon. Matejki 61, parter prawo. zdw 39 371

Elegancki
pokój wynajmę. Polna 3, front II prawo. zdw 39 370

Pokój
1—2 osobowy elegancko umeblowany, elektrycznością inteligentnym. Słowackiego 37, Wielgoszowa. zdw 39 368

Pokój
słoneczny frontowy Białkowska Grunwaldzka 11 zdw 39 333

Pokój
przy dworcu umeblowany. Focha 27 front, lewo IV., Adamska. zdw 39 331

Dwu
jednoosobowy elektryczność, utrzymanie, obiady. Jeżycka 43, I., lewo. zdw 39 362

2 pokoiki
umeblowane do wynajęcia. Marszałka Focha 27 IV. wchód III piętro, lewo. zdw 39 345

Pokój
wspólny panu Wielkie Garbary 22 III., wprost. zdw 39 348

Centrum
pokój 2, elektryka Kreta 22, III., prawo zdw 39 365

Ciepły pokój
dla dwóch ewentualnie małżeństwu wynajmę tanio. Poznańska 27 w podwórzu wprost, II piętro. Pancewicz. zdw 39 318

Dwa
łączne pokoje panu na dobrem stanowisku od 1 wynajmę Cieszkowskiego 8, wysoki, parter, prawo. zdw 39 317

Do wynajęcia
2 osobowy pokój, elektryczność. Mickiewicza 15, III., lewo. zdw 39 304

Pokój
panu 15 lub 1 grudnia tanio wynajmę. Stolarz, Kochanowskiego 8, II. zdw 39 309

Pełne
utrzymanie dobre, zdrowe, obfite oraz pokój przy inteligentnej rodzinie z kresów Adres Kurjer zdw 39 323

Pokój
z dobrem utrzymaniem poważnemu panu wynajmę. Półwiejska 34, I. piętro. zdw 39 292

Pokoik
inteligentnej panience Słowackiego 39, III., lewo. zdw 39 342

Pokój
ciepły słoneczny 2—3 panom utrzymaniem bez Kanałowa 4 II. zdw 39 339

Próżny
niekrępujący wynajmę Wskaże Kurjer zdw 39 258

Frontowy
pokój pierwsze piętro prawo Kochanowskiego 5. zdw 39 252

Umeblowany
duży ciepły osobne wejście, piecyk gazowy 2 inteligentnym osobom wynajmę. Polna 37 II., prawo. zdw 39 245

Pokój
frontowy, pokoik małżeństwu, używanie kuchni, Krystek Spokojna 27. zdw 39 240

Pokój
1 lub 2, elektryczność wynajmę panu, chętnie p. oficerowi. Górna Wilda 26, III., prawo zdw 39 238

Tani
dwuosobowy. Matejki 45, II., lewo. zdw 39 307

Pokój
Strzałowa 3, parter lewo. zdw 39 320

Pokój
dla pani zaraz, elektryczność. Kochanowskiego 23, wysoki parter, prawo. zdw 39 319

Pokój
słoneczny, dwuosobowy wynajmę. Skarbowa 4, III., lewo zdw 39 231

Urzędniczce
wynajmie pokój samotna pani. Kurjer zdw 39 279

Balkonowy
jedno dwuosobowy, tylko z utrzymaniem. Przecznica 3, I., lewo. zdw 39 278

Pokój
umeblowany 2 osobom (telefon). Skarbowa 18, II., lewo zdw 39 268

Pokój
panu (pościel pożądana) Fr. Ratajczaka 13, III. zdw 39 387

Skromny
pokój do wynajęcia z utrzymaniem lub bez dla 2 osób. Jeżycka 35, I lewo. zdw 39 384

Lepsze
pokoje poważnym panom. Szyperska 1, III. zdw 39 382

Przyjmę
panią na stancję. Jackowska, Plac Bernardyński 3. zdw 39 39?

Pokój
frontowy, wynajmę. Schubert, Jeżycka 36, II. zdw 39 393

Czysty
pokoik do wynajęcia. Poplińskich 9, parter prawo. zdw 39 397

Przyjmuję
panienki na wspólny pokój. Bilska, Rybaki 28. zdw 39 398

Wynajmę
pokój 2 panom 15 listopada bez pościeli. Śniadeckich 3, I lewo. zdw 39 399

Pokój
ciepły, osobne wejście. Plac Sapieżyński 3, III lewo. zdw 39 380

Jeżycka
41 parter lewo umeblowany pokój wolny. zdw 39 377

Umeblowany
pokój do wynajęcia. Maleckiego 33, I prawo. zdw 39 532

Pokój
dla pań. Śniadeckich 9, II. środek. zdw 39 530

Pokój
elegancki. Cieszkowskiego 8. III prawo. zdw 39 540

Pokój
2 paniom z utrzymaniem lub bez. Wrocławska 30, front III lewo. zdw 39 436

Pokój
2 panom. Wierzbięcice 30, Tacka. zdw 39 433

Niekrępujący
pokój centralne ogrzewanie utrzymaniem lub bez. Masztalarska 7a, I p. zdw 39 445

Pokój
solidnemu panu wynajmę. Fredry 4, III. zdw 39 483

Panienkę
do lepszego domu przyjmę. Poznańska 58a, II lewo, narożnik Mickiewicza. zdw 39 487

Pana
przyjmę na wspólny pokój. Czesława 11, 4 piętro. zdw 39 490

Pokój
Wielkie Garbary 12, II. lewo. zdw 39 489

Niekrępujący
dwom panom. Wielkie Garbary 13 II prawo. zdw 39 488

Pokój
umeblowany, frontowy wynajmę. Niegolewskich 6, parter prawo. zdw 39 474

Stancja
młodych panów centrum. Wrocławska 19, II front. zdw 39 493

Pokój
z sieni klatkowej wolny. Szumigała, Półwiejska 37. zdw 39504

Pokoik
zaraz Górna Wilda 42 III., lewo. zdw 39 507

Pokój
wynajęcia. Śniadeckich 4, wysoki parter, lewo. zdw 39 511

2
eleganckie, sypialnia, przyległem gabinetem, światłem elektr. - Woźna 13 a parter wysoki lewo. zdw 39 513

Pokój
elektryczność łazienka zaraz wynajmę. Matejki 65 I lewo zdw 39 517

Wspólny
pokoik dwom paniom Wielkie Garbary 1, IV., prawo. zdw 39 519

Frontowy
inteligentowi wynajmę 15 lub 1 Jackowskiego 9 wysok parter, prawo. zdw 39 472

Pokój
wynajmę Kreta 6, wejście z bramy, Śińska. zdw 39 463

Pokój
używalność kuchni bez wynajmę. Reja 1, I., prawo. zdw 39 534

Pokoik
osobne wejście do wynajęcia. — Wierzbięcice 31, I., lewo zdw 39 526

Pokój
Graniczna 15, front niski parter. zdw 39 523

Pokój
lub dwa, używanie kuchni śródmieście, tanio, czynsz za kilka miesięcy zgóry oddam Wolnica 4/5, I. piętro, lewo. rw 12 275

Panienkę
na pokój Szatkowski Wrocławska 39, podwórze III rw 12 279

Panienkę
na wspólny pokój. Stary Rynek 43, II., tylny dom. Kurc. rw 12 280

Pokój
niekrępujący spokojnemu panu lub pani wynajmę, okolica Jasnej. Adres Kurjer zdw 39 413

Pokój
dobrze umeblowany tylko dla lepszego pana, ul. Działyńskich 3, II. lewo. zdw 39 468

Urzędnik
szuka pana, wspólny pokój bez pościeli. Strzelecka 11, III prawo. zdw 39 467

Pokój
ładny 1—2 osobom. Plac Asnyka 1, II. zdw 39 405

Pokój
niekrępujący Mickiewicza 15 parter, lewo. zdw 39 403

Dwie
panienki przyjmę. Strzałowa 7 III lewo. zdw 39 460

Duży
pokój słoneczny, światło elektryczne, łazienka zaraz do wynajęcia. Grobla 6 III p. prawo front. zdw 39 454

Na
wspólny pokój dwóch panów zaraz do wynajęcia. Grobla 6, III. prawo, front. zdw 39 455

Pokój
dla dwóch wolny. Dąbrowskiego 36, III lewo. zdw 39 452

Pokój
2 panom lub małżeństwu wynajmę. Stelmaszykowa, Górna Wilda 111. zdw 39 451

Pokój
Marcin 13. Śmiechowska. zdw 39 446

Pokój
dla 2—3. Półwiejska 38a, III. zdw 39 447

Pokój
dobrze umeblowany zaraz. Dąbrowskiego 36, I p. lewo zdw 39 426

12 SZUKA POKOJU

Próżnego
pokoju z używaniem kuchni poszukuje młode małżeństwo z dzieckiem jednorocznem. Dzierżawę płacą zgóry. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 39 431-2

Pan
szuka pokoju z niekrępującem wejściem w śródmieściu. Zgłoszenia z podaniem czynszu Kurjer zdw 39 290

Pokoju
umeblowanego w pobliżu Starego Rynku od zaraz poszukuje starszy solidny kawaler za cenę zł 30. Zgłoszenia zdw 39 305

Poszukuję
skromnego pokiku Wilda. 30 zł miesięcznie Zgłoszenia z warunkami do Kurjera zdw 39 340

Pokoiku
czystego z pościelą poszukuje na stałe emeryt Oferty cena Kurjer zdw 39 265

Urzędniczka
poszukuje tanego pokoju (bez robactwa), używanie kuchni. — Oferty cena Kurjer zdw 39 256

Próżny
pokój w śródmieściu niekrępującem wejściem Oferty Kurjer zdw 39 239

Pokoju
zupełnie niekrępującego poszukuje bankowiec. Oferty z ceną Kurjer zdw 39 383

Pokoju
skromnego bez pościeli 15 lub zaraz w śródmieściu szukam. Oferty Kurjer zdw 39 379

Pokoju
umeblowanego z pościelą i używaniem łazienki zaraz lub 15 bm. poszukuje młode małżeństwo. Łaskawe oferty z podaniem ceny do Kurjera Poznańsk. zdw 39 537

Na stałe
pokoju czystego miłego, niekrępującego w pobliżu nowej Izby Skarbowej zaraz poszukuje solidny urzędnik przy spokojnej rodzinie. Oferty Kurjer zdw 39 538

Pokoju
czystego, słonecznego, poszukują dwie państwowe urzędniczki najchętniej Łazarz. Oferty „Par", Al. Marcinkowskiego pod 46.76. Pw 6722-46.76

Małżeństwo
szuka pokoju, pościel własna, cena 45 zł. Oferty Kurjer zdw 39 434

Niekrępującego
pokoju w śródmieściu kilka dni w miesiącu poszukuje. Zgłoszenia z ceną Kurjer zdw 39 475

Pani
poszukuje pokoiku. Oferty Kurjer zdw 39 514

Studentowi
nieduży pokój potrzebny Oferty Kurjer zdw 39 425

13 LOKALE

Biuro
pokój urządzenie, z używaniem telefonu Sebel Seweryna Mielżyńskiego 4, II. zdw 39 284

Poszukuję
ubikacji na wytwórnię cukierków w śródmieściu. Oferty Kurjer zdw 39 388

Lokale Fabryczne
razem ca 500 kw. mtr w całości lub częściowo do wydzierżawienia. Stajnia na 3 konie 2 garaże na miejscu Obejrzeć można na miejscu ul. Strzelecka 14 od godz. 12—14. Zalisz, administrator. rw 12 273

14 DZIERŻAWY

Wydzierżawiam
probostwo 172—194 morgi. Proboszcz, Sokolniki, p. Klecko. dw 2026

Piekarnia
w dużej wiosce, gdzie kościół, szkoła, policja, kolej w miejscu korzystnie z powodu stosunków rodzinnych do wydzierżawienia. Adres: Antoniewski, Lewice, pow. Międzychód. zdw 39 209-14

Skład
z mieszkaniem nadający się na wszystko, w mieście na prowincji, do wynajęcia zaraz. Oferty do Kurjera zdw 39 336

Piękny pawilonik
w Parku Wilsona do wydzierżawienia na przedsiębiorstwo na okres lat pięciu. Zgłoszenia Marszałka Focha 18 Dyrekcja Międzynarodowej Wystawy Komunikacji Turystyki. zdw 39 261

Resztówkę
80 mórg, bogato zagospodarowaną oddam w dzierżawę względnie zarząd. Zgłoszenia z podaniem gotówki do Kurjera zdw 39 277

16 OSOBISTE

P. Staszce
Czajkównie moc serdecznych życzeń z okazji Imienin składa M. zdw 39 350

Duśko
droga choruję z tęsknoty. Co dzieje się z Tobą? Nieproszę do J. D., lecz do swojej Duśki Nicpoń. zdw 39 518

21 ZGUBY

Parasol
pozostawiono w tramwaju 4 lub 5 w niedzielę godz. 4. Znalazcę upraszam o zwrot za wynagrodzeniem Marsz. Focha 55, parter, front. zdw 39 328

Skórzane
etui ze złotą obwódką zgubione na Dąbrowskiego, oddać za wynagrodzeniem Plac Działowy 5, m. 9. zdw 39 291

Zgubiony
parasol damski, brązowy, rzeźbiona sowa, uprasza się zwrócić za wynagrodzeniem. Dr. Piątkowski, 27. Grudnia 19, I.

22 ROZMAITE

Obiady
kresowe Wa.y Zygmunta Augusta 1 II prawa (narożnik Marcina) zdw 38 956

Zioła lecznicze
według przepisów sławnych lekarzy, przeciw chorobom żołądka, kiszek, płuc nerwów, wątroby, nerek, pęcherza — hemoroidom — upławom obstrukcji, kamieniom żółciowym kaszlowi, astmie, błednicy sklerozie, artretyzmowi, reumatyzmowi, etc. — Żądajcie bezpłatnej broszury pouczającej! Adres: Liszki — Apteka. nw 3649

Portrety
fotografje artystycznie wykonują Bracia Pęchersy Aleje Marcinkowskiego 8, telefon 39-55. dw 5255

Koronek
klockowych wyuczam 15 godzinach. Młyńska 3 III. zdw 37 107

Chiromantka
wróży, Grobla 19, I. front, prawo zdw 37 753

Chiromantka
przyjezdna przepowiada przyszłość, teraźniejszość, przeszłość, dobrze wróży z ręki, kart. Rom. Szymańskiego 8, podwórze, parter, lewo, przy Placu Świętokrzyskim. zdw 39 522

Rozsądni kupują
bielizne wprost w fabryce, gdyż zaoszczędzają 50 % Koszula męska biała od 3 90 Koszula męska smokingowa od 8.90 Koszula damska od 1 90 Trykot zimowe po cenach najniższych poleca Fabryka Bielizny J. Schubert Poznań Wrocławska 3. Pp 6 261-44 98

Jasnowidz
Pewuki metapsychografolog wyjaśnia, rozwiązuje wszelkie najtrudniejsze sprawy. Woźna 18, III., prawo. zdw 38 862

Modne
suknie wykonuje 10 zł Dybczyńska, Chwaliszewo 3 4 I. rw 12 284

Krawcowa
szyje garderobę damską Strzelecka 2, parter. zdw 39 410

DZISIAJ w KINIE

Apollo: „Pod dachami Paryża".
Aurora: „Czarny Jeździec".
Colosseum: „Tajemnica kajuty okrętowej".
Corso: „Policmajster Tagiejew".
Casino: „Modelka z Montparnasse".
Edison: „Walka o Złoty Róg"
Harfa: „Garibaldi" (Płomienna Kawalkada").
Kapitol: „Quo Vadis".
Metropolis: „Tajemnica pokoju nr. 13."
Orzeł: „W szponach chińskich rozbójników".
Odeon: „Awantury Miłosne".
Renaissance: „Śmiertelny skok"
Słońce: „Śpiewający Błazen".
Stylowe — Teatr Rewja: „Serce Poznania".
Wilsona: „Uśmiech losu".

Oddam
3-letnią dziewczynkę zacnym, uczciwym rodzicom za własną. Zgłoszenia do Kurjera zdw 39 385

Futra
damskie i męskie wszelkiego rodzaju wykonuje na i ianę według najnowszych modeli. Reparacje i przeróbki fachowo i tanio. W. Królikiewicz, Podgórna 6. Pw 6288-37.23

Dyplomowany Salon Mód
wykonuje eleganckie płaszcze, kostjumy, futra, suknie balowe, wizytowe, ceny najtańsze. Paryżanka, Cieszkowskiego 9, parter. zdw 39 503

Krawcowa
na płaszcze, garderobę damską poleca się poza dom. Oferty Kurjer zdw 39 423

23 OŻENKI

Wiele
bogatych pań pragnie bezwłocznie wyjść zamąż za inteligentnych panów nawet bez stanowiska i majątku. Który z panów chce szybko i dobrze ożenić się niech z całem zaufaniem zwróci się do największego biura matrymonjalnego „Przyszłość" w Warszawie, ul. Wspólna 58 m 1 telefon 437 60 Pw 6 239 62,588

Posażna
wykształcona, muzykalna młoda panna pozna stosownego pana. Cel matrymonjalny. Oferty Kurjer zdw 39 293

Panna
lat 30, uczciwa posiadająca 3 pokojowe mieszkanie, poszukuje odpowiedniej partji (urzędnicy). Cel matrymonjalny. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 357

Kawaler
malarz artysta, własne przedsiębiorstwo, lat 24, szuka panny celem rychłego ożenku. Warunek polski i niemiecki język. Majątek pożądany. Oferty Kurjer zdw 39 263

Panna
lat 36, posiada 2 tys. zł. gotówki i wyprawę, pozna pana o dobrem sercu, mającego stałą pracę. Cel matrymonjalny. Oferty Kurjer Poznański zdw 39 482

24 NAUKA

Akademja Tańców
prof. Wituszkowskich Zgłoszenia: Ratajczaka Dom Rzemieślniczy. Pw 6528 46.10

Stenografji
listownie, szybko jak najdokładniej wyuczamy — gwarancja: Instytut Stenograficzny Warszawa, Krucza 26. Znającym stenografję polecamy miesięcznik „Stenograf" (stenogramy — tłumaczenia). Pw 6238 62.586

Korepetytor
sumienny może się zgłosić zaraz do nauki pierwszych klas z podaniem warunków do Kurjera zdw 39 412

Księgowości
stenografji, pisania maszyną. — Opłata 30 zł. Marszałka Focha 96, I., prawo. zdw 39 113

Do gimnazjum
wszystkich klas przygotowuje i umieszczam. Przyjmę 2 uczni na stancję zapewniając opiekę i fachową pomoc. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 106

Tańce
modne Stella Kledecka zbiorowe prywatnie. Pocztowa 29 Pp 5420 40.59

English lessons
Leçons de français
M. Dolgow ulica 3 Maja 5 m. adwokata Bernsztejna. zdw 38 518

Student
udzieli korepetycyj z łaciny, matematyki, oraz przedmiotów kl. 1—4. Godzina 1.50 zł. Zgłoszenia Kurjer dw 2078

Tanio
udzieli korepetycyj w niższych klasach studentka. Zgłoszenia zdw 39 359

Akademik
znający dobrze język niemiecki przyjmie korepetycje Kurjer zdw 39 288

Student
udzieli korepetycji, najchętniej za mieszkanie Zgłoszenia do Kurjera zdw 38 645

Angielka
rodowita, od wiosny w Polsce udziela lekcyj angielskiego w wszystkich przedmiotach tanio Dom Rzemieślniczy Wały Zygm. Augusta 15, 3, wejście parter. zdw 39 160

Studentka
udzieli korepetycyj za pokój z utrzymaniem, konwersacja francuska, angielska Oferty Kurjer zdw 39 469

Tanie kursy tańców
Opaliński 27 Grudnia 19 II. 6.30—9 zdw 38 765

25 MUZYKA

Fortepianu
niekrępującym pokoju, kilka godzin tygodniowo szuka student Zgłoszenia cena Kurjer zdw 39 271

Rutynowany
pianista poszukuje posady sam lub z kompletem. Z. Borowicki, Aleksandrów Kujawski, ulica Drzewna 6. zdw 39 289

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Szofer-kowal
poszukuje posady dobremi świadectwami. Oferty Kurjer zdw 39 055

Poszukuję
posady woźnego inkasenta lub portjera za złożeniem kaucji lub gwarancji. Oferty Kurjer zdw 39 169

Poszukuję
posady kelnera lub przyjmę bufet na własny rachunek Oferty Kurjer zdw 39 168

Starszy
kelner z kaucją poszukuje posady kelnera, inkasenta lub woźnego. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 39 003

DUŻĄ KORZYŚĆ
odniesiesz, słuchając codziennie muzykę taką jaką najlepiej lubisz!

OTRZYMASZ
do odnośnych warunki kupna jeśli dasz odpowiednie poręczenie zapłaty! Najdoskonalsze radjoodbiorniki poleca **Poznańskie Tow. Telefonów obecnie tylko przy ul. Piekary nr. 16/17,** tuż u wejścia do Pasażu Apollo Pw 6712-16 29

Starszy
pomocnik gastronomiczny z długoletnią praktyką poszukuje bufetu na własny rachunek z kaucją 500 zł lub przyjmie posadę kierownika w hotelu restauracji i kawiarni. Oferty uprasza się do Kurjera pod zdw 39 034

Ogrodnik - szofer
wolny od wojskowości kawaler, poszukuje stosownej posady — Zgłoszenia Skibiński, Falkowo, pow. Gniezno nw 5144

Maturzysta
zdolny, pracowity, przyjmie od zaraz stałą posadę w Poznaniu. Warunki, wysokość wynagrodzenia Kurjer dw 2078

Młodszy
pomocnik blawatnik poszukuje miejsca o ile możności zaraz lub później. Stachowiak, Dobrzyca. zdw 39 369

Biuralistka
ukończoną szkołą handlową, znajomością niemieckiego, dłuższą praktyką, szuka posady. Kurjer zdw 39 374

Dziewczyna
ze wsi poszukuje posady do wszystkiego z praniem Oferty Kurjer zdw 39 422

Młoda
panienka poszukuje posady ze szyciem, wolnych chwilach do lekkich prac domowych Oferty Kurjer zdw 39 407

Książkowy-bilansista
rutynowany, biegły korespondent polsko-niemiecki przyjmie posadę od zaraz. Także pobocznie zaprowadza księgi handlowe, zestawia bilanse, udziela kilkugodzinnej pomocy w księgowości. Łask. zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 39 419

Kuśnierka
pierwszorzędna wykonuje tanio wszelkie prace wchodzące w zakres kuśnierstwa i krawieczczyzny. Poszukuje posady również na wyjazd. Oferty Kurjer zdw 39 315

Pokojowa
poszukuje miejsca od 15 listopada w średnim domu, lub do wszystkiego. Oferty Kurjer zdw 39430

Posługi
lub sprzątania biur poszukuje od 15 11 młodą uczciwa dziewczyna. Zgłoszenia do Kurjera zdw 39 506

Panienka
młoda, z dobrej rodziny, która jeszcze w posadzie nie była poszukuje posady do dzieci lub pomocy. Oferty Kurjer zdw 39 435

Kasjerka-książkowa
z kilkuletnią praktyką, obeznana z wszelkiemi pracami biurowemi szuka posady. Oferty Kurjer zdw 39 479

Kucharka
służąca, lat 30 z dobrem gotowaniem, szuka posady do bezdzietnych państwa od 15. 11. Oferty Kurjer zdw 39372

Syn
wdowy wojennej instalator poszukuje pracy Wykonuje również wszelkie naprawy w zakres wchodzące oraz zakładani nowych instalacyj. Zgłoszenia uprasza Towarzystwo Pomocy Inwalidom Wojennym Poznań Fredry 7 pokój 47 telefon 39 97. zdw 39 538a

Syn
wdowy wojennej uczeń zecerski z 2 letnią nauką, poszukuje posady celem ukończenia nauki Naukę przerwał z powodu likwidacji drukarni. Zgłoszenia uprasza Towarzystwo Pomocy Inwalidom Wojennym Poznań Fredry 7 pokój 47, telefon 39 97. zdw 39 337 a

Maszynistka
początkująca szuka posady zaraz Kurjer zdw 39 330

Panienka
poszukuje szycia od 1 grudnia Oferty Kurjer zdw 39 358

Panna
inteligentna, znająca wszelkie prace gospodarstwa domowego szycia, robótek, dobre świadectwa, może być pomocną w interesie lub restauracji zna także obsługę szuka pracy. Łaskawe oferty zdw 39 355

Dziewczyna
do wszystkiego od 15 szuka posady. Oferty Kurjer zdw 39 351

Służąca
szuka posady do wszystkiego z gotowaniem i szyciem. Oferty Kurjer zdw 39 453

Zegarmistrzowski
pomocnik z narzędziami, precyzyjnie pracujący w swoim zawodzie poszukuje posady od 1. 12 30 na warunkach skromnych. Oferty do Kurjera zdw 39 417

Ekspedjentka
z branży cukierniczej poszukuje jakiejkolwiek posady zaraz lub później. Miejscowość obojętna Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Pozn. pod zdw 39 415

Panienka
inteligentna, poszukuje posady kasjerki, najchętniej w drogerji z kaucją. Oferty Kurjer zdw 39 414

Poszukuję
posady, jako praktykant leśny, celem ukończenia praktyki 2 letniej, przed wstąpieniem b. r. do szkoły leśnej Zgłoszenia do Kurjera rw 12 272

Panienka
półsierota w bardzo krytycznem położeniu szuka posady do dzieci z szyciem lub do składu i pomocy pani domu z utrzymaniem. Miejscowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 39 314

Poszukuję
posługi. Oferty Kurjer zdw 39 299

Małopolanka
poszukuje posady bez prania. Oferty Kurjer zdw 39 295

Panienka
poszukuje posady początkującej stenotypistki, złoży gwarancje. Oferty Kurjer zdw 39 308

Poszukuję
posługi lub sprzątania biur. Oferty Kurjer zdw 39 294

Panna
do krawieczczyzny poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 39 334

Pomocnik
fryzjerski, biegły, poszukuje posady od zaraz. Miejscowość obojętna. Łaskawe oferty uprasza się do Kurjera Poznańskiego zdw 39 248

Posługaczka
poszukuje posługi od zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 306

Młodsza
posługaczka poszukuje posługi Oferty Kurjer zdw 39 321

Panienka
lat 23 z dobrego domu szuka pracy jako ekspedjentka z branży piekarsko - cukierniczej Oferty Kurjer zdw 39 285

Samotna
osoba inteligentna poszukuje posady jako gospodyni, zarządzająca domem jednej osoby Oferty Kurjer zdw 39 281

Poszukuję
posady bez spania na cały lub pół dnia. Oferty Kurjer zdw 39389

Poszukuję
posady z gotowaniem, do wszystkiego. Zgł. do Kurjera zdw 39 391

Poszukuję
posady przy lekarzu. Oferty Kurjer zdw 39 477

Praczka
prasowaczka poszukuje pracy. Oferty Kurjer zdw 39 498

Poszukuję
posady młodszej biuralistki. Oferty Kurjer zdw 39 476

Poszukuję
posady od 15. bez gotowania do wszelkiej pracy domowej. Oferty Kurjer zdw 39 496

DOKTORAT
i całkowite studja akademickie we wszystkich dziedzinach wiedzy Po ukończeniu studjów dyplom uniwersytecki. — Cours académiques, Boite postale Nr. 524, Bruxelles (Centre) Belgja. Tp 606

Fryzjer
młodszy pomocnik poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 39 439

Inteligentna
osoba szuka posady do dzieci lub starszej pani. Świadectwa dobre. Oferty Kurjer zdw 39 443

Dziewczyna
poszukuje posady do wszystkiego z dobrem gotowaniem. Oferty Kurjer zdw 39 495

Sierota
lat 17, szuka miejsca u dobrej rodziny. Oferty Kurjer Poznański zdw 39 500

Młodszy
emeryt. policjant szuka posady. Oferty Kurjer zdw 39 505

Dziewczę
do dzieci lub do restauracji poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 39 533

Panienka
do dzieci lub jako pokojowa przyjmie posadę zaraz. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 39 508

Ekspedjentka
z kaucją szuka posady do piekarni, cukierni. Oferty Kurjer zdw 39 466

Przychodnia
posługaczka poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 39 473

28 WOLNE MIEJSCA

Chcesz
otrzymać posadę Musisz ukończyć kursy fachowe korespondencyjne im. profesora Sekułowa za Warszawa Żurawia 42 Kursy wyuczają listowne buchalterji rachunkowości kupieckiej korespondencji handlowej stenografji nauki handlu prawa kaligrafji pisania na maszynach towaroznawstwa angielskiego francuskiego, niemieckiego pisowni, gramatyki polskiej oraz ekonomji Po ukończeniu świadectwa Żądajcie prospektów np 4 833

Bona
poważna, skromna, dobrze polecona potrzebna od 1 1 31. r do 1½ rocznego dziecka do dworu w Kongresówce Warunki: przygotowywanie jedzenia i prasowanie dziecku szycie, sporządzanie Pensja 40 zł miesięcznie i zwrot kosztów podróży Zgłoszenia przyjmuje Brodnicka Koluda Wiel. p. Janikowo, pow Inowrocław. zdw 39 132

Pomocnik
fryzjerski na soboty może się zgłosić. Mylna 6. zdw 39 349

Posługaczka
przed południem. Śniadeckich 30, parter prawo. zdw 39 378

Jeszcze
czterech wymownych panów do lekkiej akwizycji potrzeba Śniadeckich 30 2 4—7 zdw 39 502

Ekspedjentka
do składu potrzebna za kaucją. Adres wskaże Kurjer zdw 39 450

Operator kina
egzaminowany do kina wędrownego zaraz potrzebny Fryzjer, Adama Jeskiego. zdw 39 429

Zdolna
naciągaczka do szczotek potrzebna. Pertek, Pocztowa 16. zdw 39 427

Służąca
młodsza, skromna, potrzebna od 15. 11. Górna Wilda 84, piekarnia zdw 39 316

Dziewczyna
zaraz potrzebna Boger Winiary Szydłowska 23. zdw 39 343

Posługaczka
potrzebna zaraz. Młyńska 9, IV. prawo. zdw 39 302

Ślusarz
elektromonter, żonaty, z 6 letnią praktyką poszukuje stałej posady. Zgłoszenia do Agentury Kurjera Poznańskiego w Bojanowie nw 5163

Ucznia
do składu żelaza przyjmie „Przewodnik" Św Marcin 30 zdw 37 471

Chcesz
otrzymać posadę Naucz się pisać na maszynie Remington. Zapisy codziennie w firmie Block-Brun w Poznaniu, Plac Wolności 8, I. piętro Pw 4 044 32.111

Poszukuję
zaraz lub od 1 12 1930 r kuchmistrzyni, gospodyni znająca wykwintne gotowanie, pieczenie ciast, zaprawę konserw chów drobiu oraz panny służącej znającej dobrze krawieczczyznę szycie białej bielizny i prasowanie sztywnej bielizny Kopje świadectw oraz podanie warunków wieku i krótki życiorys proszę nadesłać pod adr Dom Korzkwy p Pleszew, Wlkp dw 2070

Potrzebne
uczennice do krawieczczyzny i kroju. Św. Marcin 56 III., front. zdw 38 778

10—30 zł
dziennie zarobić mogą panowie, panie. Rybaki 8, II lewo front.

Agenci
do sprzedaży maszyn do szycia pożądani. Kromczyński, Poznań, Al. Marcinkowskiego 5. zdw 39441 2

Robotnik
zdolny do rozwożenia węgli możliwie z kaucją potrzebny Zgłoszenia Tama Garbarska 18. zdw 39 269 70

Służąca
wiejska, uczciwa, czysta, do wszelkich prac domowych, umiejąca gotować, potrzebna zaraz. Śniadeckich 13, I na prawo. zdw 39 396

Dziewczyna
uczciwa do wszystkiego potrzebna zaraz Stachowiak Górna Wilda 47. zdw 38 872

Uczeń
potrzebny z kaucją. Zakład tapicerski, Matejki 11. zdw 39 347

Chłopiec
syn uczciwych rodziców potrzebny do posyłek. Wilda, Czesława 14, III., lewo zdw 39 332

Fryzjerski
pomocnik potrzebny. Orzałkiewicz, Chwaliszewo 33 zdw 39 367

Panienka
inteligentna jako początkująca potrzebna do składu wyrobów tytoniowych i kolonjalnego Półwiejska 15. zdw 39 420

Poważne
przedsiębiorstwo poszukuje zdolnych akwizytorów-inkasentów na stałą pensję, kaucja gotówką 50 zł. Kurjer zdw 38 980

Kucharka
z dobrem gotowaniem potrzebna. Szmejko, Przecznica 4, III. zdw 39 512

Służąca
uczciwa z dobrem świadectwem 15 XI. Puszczykowo Domek Engela. zdw 39 327

Kasjerka
starsza potrzebna na majątek zaraz z kaucją Oferty Kurjer zdw 39 266

Maszynistka
polsko-niemiecka absolutnie biegła, potrzebna od zaraz Zgłoszenia Kurjer zdw 39 254

Dziewczynka
potrzebna do posługi. Działyńskich 2, parter, prawo zdw 39 247

Ekspedjentka
początkująca potrzebna zaraz do rzeźnictwa. Zgłoszenia Śródka 1, Tecław. zdw 39 310

Zapotrzebowanie
pań panów celem sprzedaży futer, gwarancja 50, 100 złotych. Wierzbięcice 28 Suszczykiewicz zdw 39 286

Dziewczę
przychodnie do dziecka 4 letniego. Zwierzyniecka 9, I. zdw 39 386

Prasowacza
fachowego do krawiectwa poszukuje. Zgłosić się zaraz Wroniecka 3, I „Express". rw 12 283

Potrzebna
do męskiej krawieczczyzny pomocnica zaraz Zgłosić się Wroniecka 3, I., „Express". rw 12 271

Humor zagraniczny

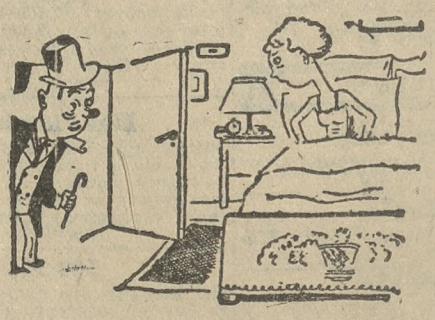

— Gdzie byłeś?
— Na wykładzie!
— Na wykładzie, który trwał do rana?
— Mówca był jąkała! (Lond. Opinion). S. F.

Przedpłata na listopad 1930, za oba wydania razem włącznie tygodniowego dodatku ilustr. „Ilustracja Poznańska" i „Nowiny Sportowe" w Poznaniu w eksped zł 4.00, w agencjach w mieście zł 4.50 z odnoszeniem do domu w Poznaniu zł 4.70, z odnoszeniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4.94, kwartalnie zł 14.80, pod opaską w Polsce zł 9.00 pod opaską w innych krajach zł 11.00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6-łamowej 30 gr na stronie 4-łamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 75 gr na stronie czwartej 120 gr na stronie drugiej 150 gr przed wiadomościami potocznemi 240 gr od 1-łamowego milim. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 50% nadwyżki Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18.30 w nagłych wypadkach do godz 22 u stróża do wydania wieczornego do godz 10 w dni przedświąt do godz 9 przedpołudn Drobne ogłoszenia: słowo napisowe (tłuste) 30 gr każde dalsze słowo 20 gr Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia powstałe wskutek matrycowania wydawnictwo nie odpowiada

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materjał poświęcony danej uroczystości

Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 4072, 2305, w niedziele, święta i nocą tylko 1476 i 3524. — P. K. O Poznań nr 200 149